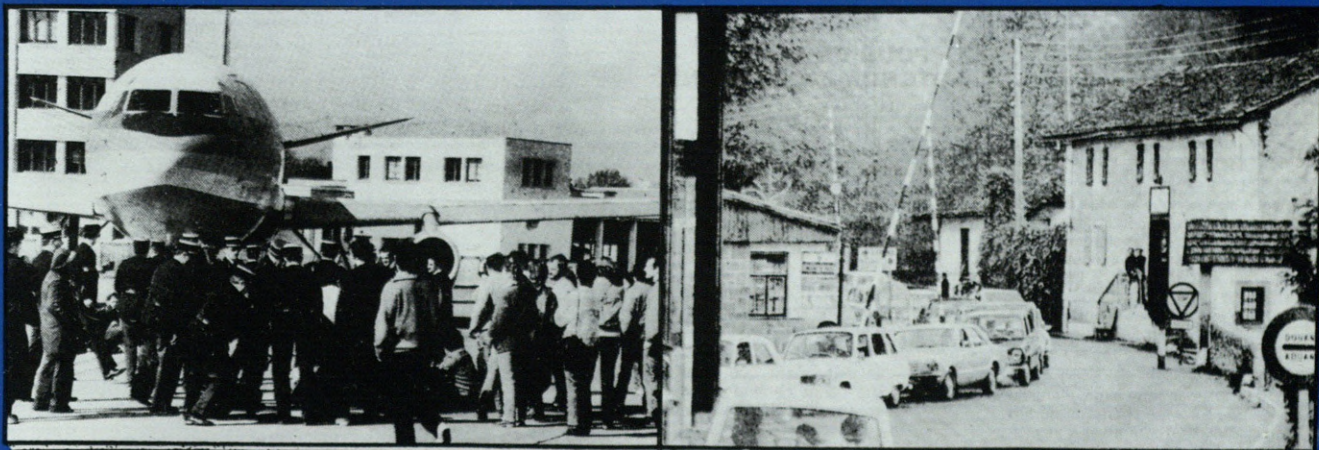

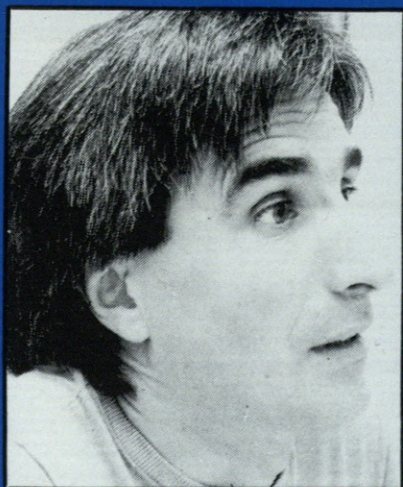
ARGIA

1986 Iraila 28 — XLIX urtea — 1.118. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

BONBAK PARISEN,

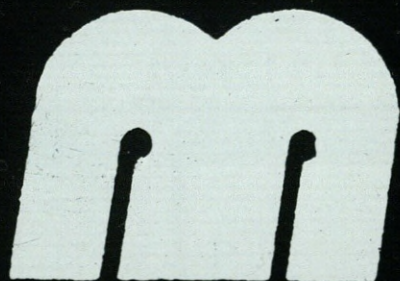
PARAXUTISTAK PIRINIOETAN

Ibon Sarasola:
«Inor gutxi kezkatzen da
diglosiaren ondorio
linguistikoaz»

Deenis Langlois:
«Estradizioen ofentsiba
irrebertsiblea da»

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

Estradizioen aktualitatea egunetik egunera gogortzen bezala ahazten den gauza izanik ere, Estatu Frantsesean horretaz hianbeste arduratzen den idazle batengana jo dugu, egoeraren berri galdetzeraz. Denis Langlois idazle juristak Parisko «terrorismo» psikosi giroaren barruan kokatu digu euskaldun errefuxiatuek frantsesengandik espero dezaketen jarrera. Etorkizun kezkarria. **14. orr.**

Aspalditik dabil Ibon Sarasola hiztegien saltsan berea ere egin nahian. Oro-tariko Euskal Hiztegiaren proiektuan protagonismo nabarmena dauka, eta ez da burutik baztertu behar hasiera batean «Hiztegi Arauemaile» izan behar zuen eta azkenean «Hautu Lanerako Hiztegia» izango dena. Bazegoen, beraz, zertaz mintzatu, bestelako gaiak ere bazterrean utzi barik. **Erdiko orrialdeetan** topatuko duzue elkarriketa hau.

1.117. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Ttamtaka. **E. Galar.**
14.— Bonbak Parisen, paraxutistak Pirinioetan. **I. Zubiondo.**
16.— Denis Langlois-ekin elkarriketa, babes politikoaren esku-bideaz. **I.Z.**
18.— Nazioartekoa.

ERREPORTAIK

- 20.— Dolarra beheraka. **B. Bakai-koa.**
22.— Asteburu luze bat Leongo Ancares-en. **J. Nazabal.**
24.— GITE-IPES Donostian gor-puztua. **A. Lanz.**
26.— Oartzungo Iturriotzen, do-rra espekulazioaren erdian. **Artaso.**
27.— Elkarriketa: Ibon Sarasola. «Inor gutxi kezkatzen da diglo-siaren ondorio linguistikoaz». **J. Landa, X. Mendiguren.**
32.— Josu Naberan. Beran eta De-rión burutu ziren AEKren aur-tengo ihardunaldiak. **I. Goi-tioltza.**
34.— Animalia basatia, proteina iturri? **Barandiaran, Irazabal-beitia.**
36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 37.— Kultur ataria. **Sabin.**
38.— Sopresa ugari Trikitilari Txapelketan. **Mielanjel Harana.**
40.— Maddi Trekurekin solasean. **Iñaki Camino.**
41.— «Saz de Bolo» taldeak lehen diskoa kalera; elkarriketa. **P. Unzueta.**
43.— Zintzilik taldeko J.M. Se-gues-ek kontatu digu. **E.O.**

ETA BESTE

- 45.— Kirola: Munduko pilota txapelketako gaitzaileak. **G. Arre-se.**
47.— Bertsoak: **Arzalluz.**
48.— Denborapasak.
50.— Azkena: **L. Arrosagarai.**

Dolar amerikarraren beherakada har-riarriak aztoratuak dauzka bazter guztiak, eta medio ekonomikoak batik bat. Zenbait iritsia da azken hilabete-tan hainbeste aldarrikatutako «despege ekonomiko» kilinkan jartzen ote denez zalantzan jartzeraino. Ondorioak, edo-zein modutara, mundu osoan nabari di-ra. Dolarren beherakadaren sustraiak eta ondorioak jorratu ditu artikulu ma-mitsu batean Baleren Bakaikoa irakas-leak. **20. orr.**

Sospresaz amaitu da aurtengo trikiti-lari txapelketa. Askoren esperantzak hautsiz eta beste zeinbaiten urrutiko itxaropenak egia bihurtuz, Tapia eta Le-turia gazteak nagusitu ziren Donostiako Anoetan frontoian. Pilota mundialen itzalak aski ahuldu badu ere XIV. txapelketa honen oihartzuna, belaunaldi berrien eraso baiezatu zeneko edizio bezala gogoratuko du historiak. Irakur itzazu txapelketari buruzko xehetasu-nak eta irabazleekiko elkarriketa **38. orrialdetik aurrera.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Iras-torza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubi-ria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Minte-gi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gastelzen: Blanca Agiriano, Txo-txe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Ola-no, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agi-re, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Jo-seba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etkezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Ti-to Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Iza-girre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Li-zartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Belta', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sa-rriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionan-dia, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariek: Joxemi, Julio.
Publizitateak: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandia-ran.

Ardura teknikoa: Simeon Ba-rrero, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 130 pezeta / 7 li-bera (BEZ barne).

1986. urterako harpide-tza sarriak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....330 libera.
Estatu Espainola.....4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....6.600 pezeta.
Airez.....10.000 pezeta.

IRAILA 28 URRIA 5

urriaren 3an ilberri

mareak: (irailaren 28an)
gora: 13.47
behera: 07.16 eta 20.12

eguzkia: (irailaren 28an)
irten: 08.08
sartu: 20.03

(ordularen ordutan)

liburuak

Mikel Mendizabal

Navegantes Guipuzcoanos

D. RAMÓN SEOANE Y FERRER

MARQUES DE SEOANE

CONSEJO REGULADOR DE LA REAL ACADEMIA DE BELAS LETRAS

MADRID
IMP. DE LA "REPÚBLICA" DE MADRID
ALFONSO VI
1909

Egilea: Ramón Seoane y Ferrer.

Tituloa: Navegantes Guipuzcoanos.

Argitaletxea: Sociedad Guipuzcoana de ediciones y publicaciones.

Ezaugarriak: 135 orrialde.
Historiako liburu honek, Gipuzkoako zenbait itsas gizonen biografia azaltzen digu. Bertan abenturero, militar zientifikoa... Denak gipuzkoarrak eta bizitza itsaso inguruan egin zutenak. Hone la Magallanes, Elcano, Urdaneta, Oquendo e.a. Hortaz aparte liburuak Gipuzkoako itsas historiari hitz egiten digu. Balearen arrantza, Amerikarekin erlazioak, kaiak, burokrazia eta batailak. Dena ilustrazio dotore batzuek apainduta.

Tituloa: Saski naski.

Argitaletxea: Edili.

Ezaugarriak: 114 orrialde.

Urte asko daramatzate lanean «Saski-Naski»-ko egileak bere lan gogor eta egoskorrean beraz behintzat horrengatik errespetoa merezi dute. Aldizkari bitxia edo ez hain bitxia ikuspuntu ezberdinetatik ikusirik. Inspirazioa Ipar Amerikar «Selecciones» aldizkari-tik hartua da dudarik gabe. Artikuloen eragiketa, formoa... Inspirazioa baino kopia dela esango genuke.

Biografiak, gertakizun fantastikoak, ipuiak... ditugu aldizkariaren iturburu nagusiak.

Formato txikia, argazkierik gabekoa, lehenengo orrialdean ikus daiteke artikulua ezberdinen titulok. Hasieran artikulua gehienak ingelesetik itzuliak baziren,

gero eta artikulua original gehiago ikusi izan dira.

Aldizkaria gehien bat gipuzkeraz idatzia dago eta datarekin berarekin bere pentsakera garbi ikus daiteke, «urarrila-epaila 1986». Zer esanik ez, kakoak ugarriak direla eta h-rik ez dela agertzen.

Saski-naski

URRUGA A. EPAILA 1986 130 orriak

Argitaletxea	1
Alto (San Antonio) Duzpasa	2
San Antonio	3
Francisco Mazarin	4
Alto (San Antonio) Duzpasa	5
Alto (San Antonio) Duzpasa	6
Alto (San Antonio) Duzpasa	7
Alto (San Antonio) Duzpasa	8
Alto (San Antonio) Duzpasa	9
Alto (San Antonio) Duzpasa	10
Alto (San Antonio) Duzpasa	11
Alto (San Antonio) Duzpasa	12
Alto (San Antonio) Duzpasa	13
Alto (San Antonio) Duzpasa	14
Alto (San Antonio) Duzpasa	15
Alto (San Antonio) Duzpasa	16
Alto (San Antonio) Duzpasa	17
Alto (San Antonio) Duzpasa	18
Alto (San Antonio) Duzpasa	19
Alto (San Antonio) Duzpasa	20
Alto (San Antonio) Duzpasa	21
Alto (San Antonio) Duzpasa	22
Alto (San Antonio) Duzpasa	23
Alto (San Antonio) Duzpasa	24
Alto (San Antonio) Duzpasa	25
Alto (San Antonio) Duzpasa	26
Alto (San Antonio) Duzpasa	27
Alto (San Antonio) Duzpasa	28
Alto (San Antonio) Duzpasa	29
Alto (San Antonio) Duzpasa	30
Alto (San Antonio) Duzpasa	31
Alto (San Antonio) Duzpasa	32
Alto (San Antonio) Duzpasa	33
Alto (San Antonio) Duzpasa	34
Alto (San Antonio) Duzpasa	35
Alto (San Antonio) Duzpasa	36
Alto (San Antonio) Duzpasa	37
Alto (San Antonio) Duzpasa	38
Alto (San Antonio) Duzpasa	39
Alto (San Antonio) Duzpasa	40
Alto (San Antonio) Duzpasa	41
Alto (San Antonio) Duzpasa	42
Alto (San Antonio) Duzpasa	43
Alto (San Antonio) Duzpasa	44
Alto (San Antonio) Duzpasa	45
Alto (San Antonio) Duzpasa	46
Alto (San Antonio) Duzpasa	47
Alto (San Antonio) Duzpasa	48
Alto (San Antonio) Duzpasa	49
Alto (San Antonio) Duzpasa	50
Alto (San Antonio) Duzpasa	51
Alto (San Antonio) Duzpasa	52
Alto (San Antonio) Duzpasa	53
Alto (San Antonio) Duzpasa	54
Alto (San Antonio) Duzpasa	55
Alto (San Antonio) Duzpasa	56
Alto (San Antonio) Duzpasa	57
Alto (San Antonio) Duzpasa	58
Alto (San Antonio) Duzpasa	59
Alto (San Antonio) Duzpasa	60
Alto (San Antonio) Duzpasa	61
Alto (San Antonio) Duzpasa	62
Alto (San Antonio) Duzpasa	63
Alto (San Antonio) Duzpasa	64
Alto (San Antonio) Duzpasa	65
Alto (San Antonio) Duzpasa	66
Alto (San Antonio) Duzpasa	67
Alto (San Antonio) Duzpasa	68
Alto (San Antonio) Duzpasa	69
Alto (San Antonio) Duzpasa	70
Alto (San Antonio) Duzpasa	71
Alto (San Antonio) Duzpasa	72
Alto (San Antonio) Duzpasa	73
Alto (San Antonio) Duzpasa	74
Alto (San Antonio) Duzpasa	75
Alto (San Antonio) Duzpasa	76
Alto (San Antonio) Duzpasa	77
Alto (San Antonio) Duzpasa	78
Alto (San Antonio) Duzpasa	79
Alto (San Antonio) Duzpasa	80
Alto (San Antonio) Duzpasa	81
Alto (San Antonio) Duzpasa	82
Alto (San Antonio) Duzpasa	83
Alto (San Antonio) Duzpasa	84
Alto (San Antonio) Duzpasa	85
Alto (San Antonio) Duzpasa	86
Alto (San Antonio) Duzpasa	87
Alto (San Antonio) Duzpasa	88
Alto (San Antonio) Duzpasa	89
Alto (San Antonio) Duzpasa	90
Alto (San Antonio) Duzpasa	91
Alto (San Antonio) Duzpasa	92
Alto (San Antonio) Duzpasa	93
Alto (San Antonio) Duzpasa	94
Alto (San Antonio) Duzpasa	95
Alto (San Antonio) Duzpasa	96
Alto (San Antonio) Duzpasa	97
Alto (San Antonio) Duzpasa	98
Alto (San Antonio) Duzpasa	99
Alto (San Antonio) Duzpasa	100

IRAKUR ETA ZABAL EZAZU

Egilea: Otfried Preussler.

J.L. Lekunberrik itzulia.

Tituloa: Vania indartsuaren abenturak.

Ezaugarriak: 162 orrialde.

Liburu fantastikoa benetan S M argitaletxeak eskeintzen diguna. Otfried Preussler Alemaniako haur literatur idazlerik ospetsuena dugu eta liburu hau bereziki, Vania indartsuaren abenturak, Preusslerren obrarik famatuena da. Eta ez da gutxiagorako, lehen orrialdean hartu eta bukatu arte bazterrean utzirik ez dagoelako. Autorea alemaniarra izan arren, Errusia aldeko nekazari batzuen istorioa kontatzen du, bertako ingurunea primeran deskribatuz.

Grigoverichtarrak famili nekazari bat dira. Nahiz eta denak oso jende langile eta zuzena izan Vania seme gazteenak oso ezeptu alferria du. Behin batean, basoan arbola baten pean baioa egiten ari zela, itsu zahar bat agertu zitzaion kontatzen, zazpi urtetan ixiltasun osoan pasa ezker bere gorputza erraldi baten indarra hartuko zuela, lurralde haietako erregea izango zela.

Liburua hiru zatitan banatzen da. Lehen aldia Vaniaren zazpi urte latzak

kontatzen ditu. Ondoren Vaniak erraldoien indar magikoa hartuta bidaia luzea egitea erabakitzen du bere botereaz jendea laguntzeko. Azkenik, liburu hiru gurean partean itsuak esandakoa bete egiten da. Hiru parteetan Errusiako nekazari bizitza azaltzen zaigu bertako bizimodu eta ohiturekin. Itzulpen bikaina, irakurtzeko oso erreza Lekunberrik egin diguna, A. Telloren marrazkien laguntza. Bederatzi urtetatik aurrera irakurtzeko modukoa, liburu eder hau.

Egilea: J. Ballaz Zabalza.

Tituloa: Etxe bat noraezean.

Argitaletxea: Elkar. Itzul saila.

Ipuin hunkigarria Zabalzak eskeintzen diguna. Gai klasikoa, baina beti errepikatua ahaliko dena, marinela bizitzen istorio bitxiak. Dragoitin, herri imaginario batean, aspaldian ihes egindako gizon gorrotatu bat itzuli egiten da. Euskal Herriko herri askotan bezala kontutatuak ez dira falta. Duela urte askotako marinela harro eta traketsa bere familia alde batetara utzi zuena itsas barneko abenturen institutoak betetzeko. Ez da harritzekoa bi bizilagun mota aurkitzea, etsai amorratuak eta lagun biziak, hauek noski minoritarioak baina tar-tean bere bilobak aurkitzen dira. Hauei bere abenturak eta sekretuak kontatzen dizkie, Grelandiako bidaia, ontzi handiko istiluak... Illobaren maitasun eta leialtasuna ezinezkoa da nobelari dagokion bezala eta gauza

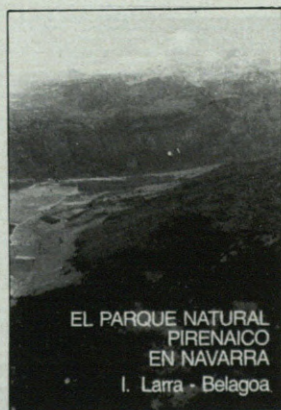
bat dela edo bestea, azke-
nean marinelak beste herri
batetara emigratu behar du
baina hemen ere ez dijoaz-
kio gauzak oso ondo eta az-
ken finean bere benetako
etxera itzuli behar du, hots
itsasora.

Momentu askotan Baroja-
ren zenbait nobela gogora
arazten digu baina gazte-
txoentzat egindako ipuin
baten kutsuaz. Gaia gehiago
esplotatu lezake zenbait al-
ditan, itsaso aldeko mistizis-
moa, leku bakartiak... Auto-
reak ordea aipatu besterik
ez ditu egiten. Ipuin interes-
garria hala ere. Orrialdeeta-
ko behe aldetan hitzegi txi-
ki bat aurki dezakegu hitz
arraroen itzulpenarekin,
euskaldun berriek edo ta
gaztetxoek laguntza tipia
aurki dezaten.

ASTE HONETAN NABARMEN

Nafar piriniotan barna

Izena: El parque natural pi-
renaico en Navarra.

Argitaratzailea: Nafarroa-
ko Gobernua.

Ezaugarriak: 66 orrialde.

Aste honetan atera den li-
bururik nabarmenena hau-
xe da zalantzarik gabe.
Atsegina, interesgarria eta
gainera beharrezkoa. Nafa-
rroako Pirineoak duen ga-
rrantzia eta bere barnean
Larra-Belagoak bereziki,
ikerketa sakon eta zientifi-
koa beharrezkoa zuela-
koan, Nafarroako Gober-
nuak lan garrantzitsu hau
atera du. Liburu hasieran
haraneko historiaz hitz egi-
ten du. Bertan aurkitutako
trikuarriak artzain kultura
prehistoriko batetaz hitz
egiten digu, erdi aroan
orain bezala artzantza bere
ekonomiaren oinarria izan
bait zen.

Begetazioan pinu beltza
ezaugarrietako bat dugu.
Hau 1.700 metrotik gora
agertzen da eta arroka ing-
uratutako paisaje batetan
irauten du. Ez da erreza izan
trumoiak, elurra, eguz-

kia... aguantatzea arbola
honek egiten duen moduan.
Pizti askoren bizilekua du-
gu, non hegaztiez aparte ur-
txintxak eta sarriak ere
erraz aurki ditzakegun. Pi-
nuez aparte pagoak ugariak
aurki daitezke baina hauek
altitude bajuagoan.

Basoez aparte belardiek
ere superfizie handia okupa-
tzen dute. Belardi hauek ez
omen dira aski esplotatzen
bertako abeltzaintzangatik.
Hemen ere piztiak ugariak
dira, satorrak, arratoiak, sa-
rriak eta hegaztiak sarri to-
patzen dira.

Ibairu nagusia Belagoa
ibaia dugu. Hau begetazioz
inguraturik aurkitzen da eta
bertan amorrainak aurki
daitezke. Amildegia nahiz
eta oso handiak ez izan ba-
dute bere garrantzia, batez
ere mota ezberdinetako piz-
ti eta loreak dituztelako.

Nabarmenezkoa ohi da
bertan aurkitzen den har-
tza. 80tik 250 kilogramo bi-
tarkeko pizti bitxi hau sinbo-
lo bihurtu zaigu. Eskerrak
batez ere bejetalez elika-
tzen dela, nahiz eta noizean
behin ardiren bat erasotu.
Aintzinean Nafarroa guz-
tian aurki genezakeen hartz
mota hau, gaur egun, ber-
rri, zoritxarrez ez dira ho-
geira ere iristen, penagarria
kontuan izanik 1950. urtean
70 bat ale aurkitzen zirela.
Nafarroako Gobernuak zi-
gor gogorak jartzen dizkie
ehiztariei pizti hau harrapa-
tuz gero eta artzaiak sari-
tzen ditu inoiz arazoak badi-
tuzte hartzen erasoengatik.

Liburuak garbi utzi nahi
du uneoro mendi hauek du-
ten garrantzia, bai biologia
eta bai geologia mailan.

Lehen esan bezala abel-
taintza da mendi hauen

ekonomi oinarri bat. Prehis-
torian hala omen zen eta hi-
ru abere mota zituzten. Zal-
diak, behiak eta ardiak.
Gaur egun ez da gehiegi al-
datu oinarritz. Zenbait ele-
mentu derrigorrez lotu be-
har ditugu abeltzaintzare-
kin, adibidez ardiak gorde-
tzeko egiten dituzten txabo-
lak edo «pikarrak». Erronka-
riako gazta famatua da oso
bertako ardi zakurrak beza-
la, gaur egun hain ezagunak
ditugunak Euskal Herriko
hiritan. Zakur hauei «sumis»
deitzen diete baina ez dira
bakarrak, gasteleraz deri-
tzen «mastín de Pirineos»
oso apreziatuak dira zainda-
ri onak direlako. Egurraren
esplotazioak ere garrantzi
ekonomiko handia du. Es-
plotazio hau, batez ere he-
mezortzigarren gizalditik
honakoa dugu eta kontuan
hartuz Isabako karretera
1920. urte arte ez zela egin,
nola ateratzen zuten egu-
rra? Ba hona hemen lurral-
de hauetako tradiziorik os-
petsuenetakoa, egurraren
garraioa ibaietan zehar.

Liburuko azkeneko par-
tean kirolei buruz hitz egi-
ten da. Bertan aipatzekoa
da espeleologia. 1950. ur-
tean hasi ziren ikerketak
eta gaur egun arte 600 leize
topatu dira eta 125 kilome-
troko galeriak. Bertan
ibaiak, lakuak eta paisaje
zoragarriak topatzen dira
1.300 metrotara jetsi arte.
Baina kirolik famatuena ez
da espeleologia eskia bai-
zik. Bertan hiru eski motak
egin daitezke, alpinoa, fon-
doko eta trabesiakoa.

Liburu zoragarria bene-
tan, mila pezetatan eros-
teak pena merezi duena.
Kalidadezko argazkia, ma-
rrazkiak, mapa, esplikazio
errezak... Gure Herriko na-
tura hobeto ezagutzen eta
maitatzen lagunduko gai-
tuena.

zinema

«Terrore gaua» Erreterian

Erreteriarako King Kong Zinema Taldeak Terrore gaua lemapean zenbait lehiaketa antolatu du. Ipuin eta txartel lehiaketak dira gaia honen inguruan eraturakoak. Urtarrilaren 16an Erreterian ospatuko den gau horretarako prestatu behar dira txartelak. Honoakoak dira parte hartzeko bete beharreko baldintzak: Taltelen neurria DIN

A-2koa izango da eta txuri beltzez nahiz kolorez margotuak egon daitezke. Gaia terrore gaua izango da eta txartelan honako hitzak azladuko dira: Terrore Gaua, 1987eko urtarrilaren 16a, Erreteria. Ipuinei dagokienez berriz, bost folioetako luzera izan beharko dute gutxienez, eta euskaraz nahiz erdaraz idatzi daitezke. Lanak honako zuzenbidera bidaliko dira: Bar Candanchu, Maria de Lezo Kalea, Erreteria, edo ta, Jose Manuel Bernardo Galan, Elias Salaberria Kalea, 10. zenb. lgo. esk., Erreteria. Informazio gehiago lortzeko dei ezazue 516571 telefonora.

Zinegile amateuren VI. erakustaldia Irunen

Hile honen 30a bitarterarte zabalik dago erakustaldi honetarako izen emateko epea. Zinemagile guztiek har dezakete parte bertara gehienez bi lan bidaliz. Gaia libre utzi da eta lanen iraupena hogeitamar minututakoa izango da. Filmem neurria Super 8 eta Single 8a izango da eta kolorez nahiz txuri beltzez eginikoak onartuko dira. Pelikulen aukeraketa urriaren 1tik 8a bitartean egingo da. Erakustaldia berriz, urriaren 13tik 19a bitartean izango da.

Euskal Herriko Zinemagintza Amateurren IV. Lehiaketa

Arabako Diputazioaren Kultur Batzordeko Zinema Sekzioak antolatutako 1987ko urtarrilean Euskal Herriko Zinemagintza Amateurraren IV. Lehiaketa ospatuko da Gasteizen. Bertan Euskal Herri osoan bizi diren zinemagile guztiek har dezakete parte. Lehiaketan parte hartzeko onartzen diren formatoak Super 8 eta single 8koa izango dira. Filmak euskaraz nahiz gaztelaniaz eginak izango dira, eta bere iraupena hogeitamar minututakoa izango da gehienez. Gaia librea izango bada ere, bi atal bereziko dira, alde batetik «A» taldean gai argumentala duten filmeak sartuko dira eta «B» taldean berriz, Euskal Herriari buruzko erreportai edo dokumental gisakoak. Filak Arabako Aldundiaren Kultur Kontseiluaren Zinema Sekziara bidali beharko dira, 1.672 posta kutxatila. Epea abenduaren 5ean amaituko da.

filmea

«Bandera beltza», gaurko piraten historia

Hau dugu Pedro Olearen azken filmea. Egia esan zinemara sartu eta jente eskasaren sorpresa gaitututa (euskal bertsioan), oso gustora murgildu gara gaur egungo piraten historia honetan. Pirata hauek ez dira antzinako urteotan altxor distiratsuen bila zihoazen pertsonai mitifikatuak, ez, langabeziak edo gaur egungo egoera ekonomiko-sozial miserableak eragindako kontrabandista asalariatuak baizik.

Rafael Castellananoren ideian oinarrituriko gidoi hau fresko eta ikusgarria gertatzen zaigu, zine komertziala eta zine salaketaren erdibidean geratzen bada ere. Gaia bera ez da berria, baina ez dugu ohitura handirik finantziari errespetagarriak lapur soilizat harturik ikusten, ezta goi mailako hiruzurra eta uztelkeria pantailan aditzen, agian honegaitik da txalagarriago Olearen filmea.

Bandera beltza filmean trama bitxi eta ikusgarria ageri zaigu, muntai narratiboa ondo eramana dago, eta ikuslearen interesa ez da galtzen. Amaiera berriz, nahiko klasikoak iruditu zaigu, happy end eta guzti. Filmeko pirata antzinakoekin estrato soziala besterik ez dute elkar, marinela langabeziatik ateratako ganora gabeko lapur baldarrak dira, eta kapitaina marinela nostalgikoa, lur gainean ibiltzen ohituta ez dagoen horietakoa.

Estetika aldetik filme hau erabat atsegin egiten zaigu, eta areago ondino, filmean agertzen den Bilbo, ohi duguna baino askozaz xarmantagoa da. Zenbait ikutu poetiko eta batzutan Hamiltoniarren artean, argazkigintzak dagokion tokia ederki betetzen du. Sarritan erakutsi baino sugeritu egiten dizularik bidea.

Oro har, esan beharrean gaude filme hau esfortzu handirik egin gabe gustora ikus daitekeela, eta ez litzatekeela gaizki egongo ikustera hurbiltzen bazarete.

INAKI GOITOLTZA

Zuzendaria: P. Olea.
Gidoia: R. Castellano eta
P. Olea. Argazkigintza: C.
Suarez. Soinua: C.
Bernaola. Antzezleak: I.
Arias, V. Mataix, A.
Landa, J.M. Gorospe...

antzerkia

XI. Nazioarteko Antzerki Jaialdia Gasteizen

Irailaren 29an hasi eta urriaren 11a bitartean Gasteizen antzerki ugari ikusteko aukera ugari eskainiko du Nazioarteko Jaialdi honek. Honokoa duzue lehengo egunei dagokien egitaraua: 29an Esperpento Sevillako taldeak Valle Inclán-en «La marquesa Rosalinda» izeneko lana antzeztuko du. Egun berean Juan Antonio Hormigonek Valle Inclán-i buruzko hitzaldi bat eskainiko du. Irailaren 30 eta urriaren 1ean Els Joglars taldeak «Los virtuosos de Fontainebleau» izeneko lana eskainiko du. Urriaren 2an berriz, Mimo Teatro Movimiento deritzan talde italiarraren lana ikus ahaliko da, «Cristoforo Colombo» izeneko, hain zuzen ere. Urriaren 4an Teatro Nucleo izeneko taldeari egokituko zaio bere txanda «A media luz» Genet-en lana antzeztuko duenarik. Urriaren 6an Paolo eta Lucia Poli «Perro y gato» izeneko lana azalduko dute.

arte

■ Zarautzko Torre Luzea izeneko erakustokian irailaren 30a bitartean Moira Iriarte margolariaren lanak ikus ahaliko dira. Sanz Enean berriz, aurtengo azken hiru hilabetetan eskola munduari eskainitako erakusketa izango dira, "Lurra izar artetik" eta "Osasuna eta kirola" izeneko erakusketa hain zuzen ere.

Gaztelari buruzko erakusketa Bilbon

Gaztela ardatz nagusitzat harturik Bilboko Bankuko erakusketa aretoan zenbait erakusketa eratu da. Alde batetik, pinturari dagokion erakusketa Ignazio Zuloaga, Jose Gutierrez Solana, Ramon de Zubiaurre, Dario de Regoyos, Joaquin Sorolla, Gustavo de Maeztu, Juan Echevarri, Ignazio Garcia Erguin eta Gonzalo Chillidaren lanak bildu dira beste batzuen lanekin batera. Eskulturari dagokionez, zazpi lan bildu dira. Venancio Blanco, Jose Ramon Gomez eta Emiliano Rabal irudigileen lanak bertan aurkitzen dira. Argazkilaritzari dagokionez berriz, Vicente Escudero kazetariaren berrogei argazki ikus daitezke erakusketa honetan. Azken atala bibliografikoakoa da. Bibliografia bilduma honetan Gaztelari buruzko informazioa duten hamairu atal jaso dira (historia, artea, literatura...).

«27 horas» filmaren argazkiak Altxerrin

Imanol Garciaren hogei-tamabost argazki ikusteko aukera eskaintzen digu Donostiako Altxerri Galeriak. Argazkiak Montxo Armendariz zinegilearen «27 horas» deritzan filmatik ateratako fotogramak dira, hogei koloretan eta gainontzerkoak txuri beltzez eginak. Filma Donostian filmatu zenez gero argazkiak ere bertan eginikoak dira.

Gofer-en lanak Gasteizen

Jose Antonio Fermin (Gofer) marrazki egilearen lanak ikusteko aukera izango da hilaren 30a bitartean Gasteizen. Gasteizko Casa del Cordon Cuchilleria kaleko erakustokian egongo di-

ra ikusgai. Ordutegia honakoa izango da: lanegunetan arratsaldeko 7taik 9ak arte eta larunbatetan eguerdiko 12tatik ordubitara eta arratsaldeko 6etatik 9etara.

Pilotari buruzko erakusketa amaitzeaz

Amaitzeaz dago joan den astean iragartzen genizuen erakusketa hau. Bilboko Museo Arkeologiko eta Historikoan urriaren 5ean bukatuko da bertan ospatzen ari den pilotari buruzko erakusketa historiko hau. Euskal pilotaren espezialitateen historia egiten da, bote luzea, mahai-jokoa, pasaka, errebotea, eskuzkoa, pala mptza, joko garbi, erremontea, xarea, etab. ikusteko aukera dagoelarik. Pilotan ospetsuak izan direnek ere badute bertan txokoren bat.

ihardunaldiak

'Kilometroak 86'an mahai-inguruak eta beste

urria

2 'Kilometroak 86' ospakizunaren Kultur Hamabostaldia-ren barruan eta Kilometroaren sarrera antzera dagoeneko hasiak diren mahai-inguruen barne, urriaren 2an, 'Lantegi eskolen esperientziak' gaia aztertzeako asmatan dira. Sarrera Mercedes Aloy-k egingo du, 'Europako eta Euskal Herriko Lanbide Heziketaren konparaketa'-z hitzegingo duela. Karmelo Azkoitia, Aretxabaletako Industrialdeko Zuzendaria ere hizlari gisa bertan izango da. Moderatzaile berriz, Alberto Gorritiberea izango da. Mahai-inguru hau Kultur Elkarteko Aretan, arratsaldeko 9tan izango da.

urria

4 Bestalde urriaren 4rako, Folk Jailadi bat prestatu dute antolatzaileek gaueko 9etan hasi eta goizeko 4ak arte, Itziarke poligonoan bertan. Estatu osoko taldeek artuko dute parte: 'Almadra' Andaluziatik, 'Na Lua' Galiziatik, 'Cormac' Gaztelarrietatik, eta azkenik Euskal Herriko ordezkari bezala, 'Ganbara', 'Oskarri' eta 'Akelarre', azken hau jailadia burutuko duen gau dantza alaitzeko.

URRIAK 5

DEBA

KILOMETROAK 86

irailak 28
igandea
 11,02: Meza. 12,00: Segalariak. 13,30: Hit Parade. 14,30: Teleberri. 14,35: Superstars. 15,00: Pottokiak (m. bizidunak). 15,30: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 16,30: Hardy'tar mutilak (telesaila). 17,30: «Everesteko eskialaria» (luzemetraia). 19,00: Emakume bionikoa (telesaila). 20,00: Txoria dut maite (egitarauaren aurrerapena). 20,30: Simon eta Simon (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,45: Basabizitza (dokumentala). 22,15: Kirolez Kirol.

irailak 29
astelehena
 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pottokiak (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Katua (telenobela). 19,32: Superman (m. bizidunak). 20,00: Hardy'tar mutilak (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,05: Dokumentala. 22,00: Kirolez Kirol. 22,30: Tenko (telesaila). 23,00: Gaur egun. 23,30: «Haizea zingiran» (luzemetraia).

irailak 30
asteartea
 14,00: Aurkezpena. 14,02: Plastikozko gizona (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Katua (telenobela). 19,30: Superman (m. bizidunak). 20,00: Barazki sorta (m. bizidunak). 20,30: Gogo ibiltaria (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,05: Dokumentala. 21,35: «Paskual Duarte» (luzemetraia). 23,40: Amaiera.

urriak 1
asteazkena
 14,00: Aurkezpena. 14,02: Barazki sorta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Katuak (telenobela). 19,32: Dotakon (m. bizidunak). 20,00: Buck Rogers (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,30: Mahai Ingurua. 22,45: Carsonarren Legea (telenobela). 23,45: Gaur egun. 23,55: Kirolez Kirol.

urriak 2
osteguna
 14,00: Aurkezpena. 14,02: Dotakon (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Pearl (telenobela). 19,32: Xagu ausarta (m. bizidunak). 20,00: Emakume bionikoa (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,30: Barku espia (telesaila). 22,35: Aurrez aurre. 23,00: Carsonarren legea (telenobela). 24,00: Gaur egun.

urriak 3
ostirala
 14,00: Aurkezpena. 14,02: Xagu ausarta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Pearl (telenobela). 16,00: Kirolak. 19,32: Hartzaren irakaspenak (m. bizidunak). 20,00: Hit parade. 20,30: Crash (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,30: Kirolez Kirol. 22,15: «Euritarrak» (luzemetraia). 23,45: Gaur egun. 23,55: Fede Giroan.

urriak 4
larunbata
 9,30: Superman (m. bizidunak). 10,00: Herkuloi-deak (m. bizidunak). 10,30: Crash (telesaila). 11,00: Magnum (polizakoa). 12,00: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 13,00: Gogo ibiltaria (telesaila). 13,30: Hit Parade. 14,00: Dokumentala. 14,30: Teleberri. 15,00: Hartzaren irakaspenak (m. bizidunak). 15,30: Kirolak. 17,00: Buck Rogers (telesaila). 18,00: Borroka libre. 18,30: Hardy'tar mutilak (telesaila). 19,30: Dokumentala. 20,00: Ipuin harrigarriak. 20,30: Traste zaharren kutxa. 21,00: Gaur Egun. 21,10: «Rio Lobo» (luzemetraia). 22,40: Gazteak (telesaila). 23,10: Ilunabar aldea (telesaila).

Oharra: programazio honetan egon daitekeen edozein huts edota azken orduko aldaketaren erantzukizuna ETBrena berarena da, halaber zehaztu gabeko programena.

aste honetako luzemetraiak

Filme gehiago eta hobeago

Bost filme ikusteko parada izango dugu aste honetan, eta aurrekoan ez bezala, badago bost hauen artean zer aipaturik. Esan dezagun halaber bi telenobela berri ere hasiko direla aste honetan, pentsatzen dugu barne-produzioko programek utzitako hutsunea betetzeko izanen direla. Telenobela pare horrezaz gain, «Carsonarren Legea» telesaila jarriko dute berriro lehendabiziko kapitulotik. Norbaitek argitu beharko liguke zein den telesail eta telenobelaren arteko diferentzia. Pentsatzen dugu bakoitzaren luzapenean kokatzen dela ezberdintasun hori.

Howard Hawks, F.F. Coppola eta Nicholas Ray ditugu bost filme hauetako hiruren zuzendariak. Martxamo egokia edonoren aurrean aurkezteko.

iraila 28 Everest-eko eskialaria
 lehengo asteko Annapurnarekin konparatu dezakegu, maila batean. Isao Zeniya eta Kenji Fukiharak filmatutakoa —oskar baten jasole— zientzilaria, eskiatzailer eta igotzailez osatutako espedizio baten egunerokoa-ren kontaketa dugu.

Yuichiro Miura-k Everest mendia eskiz jeisteko minaz jota dago. Hori da bere ametsik handiena. Gizon honek «eski vertical» izeneko modalitatean munduko errekor-a mantentzen du oraino eta esan dezagun munduko mendirik altuenak jeitsi dituela eskien gainean.

Gizonaren eta naturaren arteko borroka emango zaigu edertasunez betetako luzemetraia honetan.

iraila 29 Haizea zingiran
 Nicholas Ray zuzendari ezagunaren luzemetraia bat dugu bertan parte hartzen duten aktoreak honako hauek ditugularik: Burt Ives, Christopher Plumer, Gypsy Rose Lee eta George Voskovec.

Filme honetan, Hego Floridan gertatutako istorio gogor bat kontatzen zaigu, naturaren edertasunak zaintzen ahalegintzen den gizon baten istorioa hain zuzen ere.

Joan zen mendearen bukaeran Maiamira iritsiko da Walt Murdoch jauna. Garai horretan txori amerikar berezienen lumentz apaintzen zituzten emakumeek beren sonbreruak.

Horieta sonbrerua darman emakume baten kontra egin eta atxilotu egingo dute Murdock jauna. Emakume horren senarra luma trafikatzaille bat da eta hortatik aberastutakoa.

iraila 30 Pascual Duarte
 Ricardo Franco Rubioren filmean Hector Alterio aktore argentindarra ikusteko aukera izango du honen admiratzaile den edonork. Berarekin batera Jose Luis Gomez, Paca Ojea eta Diana Perez de Guzman aktoreak agertuko dira, 1902. urtean jaio zen Pascual Duarteren desgrazia kontatzen duen filme honetan.

Eskolan besteak bezalakoa da Pascual. 1910. urtean bere arreba Rosario jaio eta bien arteko harreman estu bat sakontzen joango da. Rosario Trujillora joango da halako batetan puta bezala lan egitera. Pascual bisitan joandakoa Lola ezagutu eta berarekin ezkonduko da Errepublikan aldarrikatzen den egun berean.

Eztai-bidaietik bueltan, stripuz, mandemeak Lola bota eta hil egingo du. Haizto batez emango die amaiera Pascualek mandemearen egunei.

Rosario herrira bueltatu eta aldegin beharrean aurkituko da «El Estirao» agertzarakoan. Pascualek garbitu egingo du «El Estirao». Espektzeratuko dute eta halako batetan atera...

urria

3 **Euritarrak** 1969. urtean Francis Ford Coppola zuzendutako luze bat dugu. Shirley Knight, James Caan, Robert Duval eta Marya Zymet dira produzio honetan agertzen zaizkigun aktoreak.

Nataliak etxetik aldegin du negar batean. Bere senarrari ohar bat utzi eta gurasoei egun batzutarako doala esan die. New Jerseyrako autopistan bere ezkontzari-ko oroitza penak hasiko zaizkio buruan bueltaka. Halako batetan geratu eta telefonoz deituko dio senarrari. Emazte ona izan nahi duela esaten dio bere senarrari, haurdun dagoela ere esango dio... baina aurrera ekingo dio bere ihesean, bidean larriki zauritutako futbolari bat jasoko duelarik eta arazo larriak sortuko zaizkiolarik horregatik.

urria

5 **Rio Lobo** Howard Hawks-en filme ezagun bat dugu bertan John Wayne agertzen zaigularik aktore nagusi gisa, Jorge Ribero, Jennifer O'Neill eta Jack Elam-ekin batera.

Sezesio gerraren bukaeran, Unionisten altxor publikoko urrea daraman tren bahoituko dute Konfederazio-koek. Cord McNally, Ifarraldeko armadako koronela, bere lagun minaren hiltzaileen atzetik dabil, baina Hego aldeko soldaduek harri-patu egingo dute eta ifarraldera tropak izkutuan pasatzeko erabiliko dute.

Behin gerra bukatu eta gero, gaizkileen atzetik hasiko da berriro ere koronela. Rio Lobon aurkituko ditu, mafia bat eraturik dutela eta herria izuturik daukatela. Bere laguna mendekatu eta herria libratzea lortuko du heroe amerikarrak.

ikusitakoak ikusita

Zinemaldiaren goitik beherakoak

Ekipo ugaria eraman zuten ETBkoek Donostiako Zinemaldira, eta egia esan ez zuten hainbesteko arrakasta lortu egindako programek. Eguerdiko nahiz gaueko saioak ez dira batere txarto egon, baina orohar zer edo zer gehiago espero genuen. Ez dugu esango saioak gaizki burutuak izan zirenik, ez gara hain astakiloak, baina aitortu beharra dago bertara eramandako ekipa dezente gehiago eskeintzerik eduki zuela. Baliteke gu oker egotea, baina hala iruditu zaigu. Zinemaldiko antolatzaileek komunikabideetako jendea goxatu eta liluratu egiten du, baina gerora erantzuten jakin behar izaten da.

Agur tristea «Dagoenean Bonbon»i

«Dagoenean Bonbon»ek alde egin digu, eta prentsan irakurri dugunez bertako arduradunek utzi dutelako izan da. Pena da halako arrazoinengatik hain huts nabarmenak gertatzea, eta ordezko formularen bat bilatu beharko litzateke ETBn. Gure ustez, kontsumoari eta gastronomiari dedikatutako programa batek bazuen bere eremua ETBn eta «Dagoenean Bonbon»ek betetzen asmatu du. Orain arte kalitate gorabehera batzurekin baina halere betetzea lortu den eremuak hutsik iraungo hemendik aurrera. Agur tristea, beraz.

Antxon URRESTARAZU

botoia sakatu aurretik

«Katua» telenobela italiarra

ORDU beteko hiru kapituloz osatutako telenobela bat hasiko dira emititzen astelehenean. «La gatta» izeneko produzio italiar honen zuzendari Leandro Castellani izan da bertan Catherine Spaak, Orso Maria Guerrini, Mario Valdemarin, Nino Castelnuovo eta Silvana Pamphili agertzen direlarik aktore moduan.

Honako filme honek Mathilde Carreren istorioa azaltzen digu, azken gerlako gertakizun bitxienetako herria hain zuzen ere.

1940. urtean «La gatta»k Frantziako erresistentzian egiten zuen lan eta espioi sare bat antolatu zuen britainiarrentzat. 1941. urtean jauziko da «La gatta» nazien eskutan.

«Pearl», beste telenobela bat

TELENOBELAK aipatzeko tenorea tokatu zaigu aste honetan. Orain-

go hau «Pearl Harbour» filmean oinarritutako telenobela dugu. Hasiera batetan egun zoragarriak erakutsiko zaizkigu. Amerikarrak Honolulu paregabe batetan... Eta bapatean bonbarderoak zerua lainotzen. Amerikarrak atakaturik...

Tartearen, eta hain deskaratua ez izatearren propaganda amerikarra, koronel baten ezkon-arazoak agertuko dira hala nola bere laguntzailearenak.

Egunen batetan norbaitek eman beharko dio alto Euskal Telebistatik ere jasaten dugun produkto amerikar hauen bonbardeoari!

«Segalariak», Euskadiko Txapelketa Iurretatik

EUSKADIKO segalari Txapelketa jarraitu ahal izango du teleikusleak igandean eguerdiko 12tan. PNV, NV edota Egin Eguneko konbokatorietara joan gabe gelditzen zaretenok aukera izango duzue amerikanoa ez den zerbait ikusi ahal izateko.

Iurretan ospatuko da Txapelketa eta bertatik erretransmitituko dute berau. Eskerrak. Pittin bat urrutiragoxeago gertatu izan balitz agin ez luke emango presupostuak eta futbol-amerikarra programatuko lukete bere orde-
dez!

"86.go

Udazkeneko

Erronda"

Bostehundik mila biztanle bitartean dauden 30 herritara ailegatuko da aurtengoan '86.go Udazkeneko Erronda'. 52 izango dira egitaruan parte hartuko duten taldeak, denetara 120 aktuazio burutuko dituztelarik. Herri hauetan, antzerki emankizunak, koralak, datza saioak, jotak, txistulariak, bertsolariak... etab. ikusteko aukera izango da. 'Udazkeneko Erronda' delako hau, Nafarroako Heziketa eta Kultura Sailak biztanle gutxi duten herrietarako zuzendu nahi izan du espreski, hauetan kultur arloko ekintzak suspertu asmotan.

Europako Idazle Elkarteen Lehenengo Ihardunaldiak

Urriaren 2tik 5era bitartean Donostiako Miramar jauregian ospatuko diren Europako Idazle Elkarleen Lehenengo Ihardunaldietan hamabi nazioarteko ordezkari izango dira. Guztira hogeita bost bat idazle etorriko dira, beste haibeste ordezkari euskaldun izango direlarik. Lau egunotan zehar, batzarkideek tratatuko duten gairik garrantzitsuenak idazleen elkarteen zeregina, helburuak eta garapena izango da. Ihardunaldi hauek Euskaltzaindiaren babespean antolatutako izan dira, Europako Kontseiluaren Idazkaritza Orokorrak eta UNESCOk beren onarpena eskeini dutelarik. 2an, hasera emango zaie ihardunaldi hauei. 3an, batzarkideek 11etan lanari ekingo diote, arratsez 6ak arte beste lan saio bat izango delarik. 4ean, batzarkideak Gasteizko Ajuria Enea eta Gernikako Biltzar Nagusira joango dira. 5ean ospatuko da azkenengo lan saioa, eguerdiko 2tan ihardunaldi hauek bukatutzat emango dituen ekitaldi bat emango delarik.

lehiaketak

Bilintx haur-literatur saria 1986

Bilintx liburudendaren 10. urteurrena betetzen denez eta Euskal Herriko haur-literatura suspertu asmoz, «Bilintx haur-literatur saria» antolatu da urtero egiteko asmoz. Bi sail ditu sari honek. «A» saileko idazlanek OHOeko erdi zikloko haurrei zuzenduak beharko dute izan. «B» sailekoek berriz, OHOeko goi zikloko edo BBBko gazteei zuzenduak beharko dute izan. Idazlanak euskara batuan idatziak, orijinalak eta inon argitara gabeak izango dira. Idazlanak narrazio, ipuin luze edo nobela sailekoak izango dira gaia idazle bakoitzaren esku uzten delarik. Lanak bidaltzeko helbidea: Bilintx liburudenda, Fermin Calbeton kalea, 30, Donostia 20003. Lanak bidaltzeko epea urriaren 15ean amaitzen da.

"Ega Hiriko" II. Argazki lehiaketa antolatu

Almudi talde kulturalak 'Ega Hiriko' II. Argazki Lehiaketa antolaketaren berri eman du. Lehia honetan hiru modalitate ezberdinetarako dialdia zabaldu da, hau da, zuribeltza, kolore eta diapositibetarako deialdia. Gaia librea izango da, eta lanak gehienez hiru izan beharko dira sail eta egile bakoitzeko. Lanak aurrez saririk jaso gabeak eta argitaragabeak beharko dute izan. Izena emateko epea urriaren 15ean amaituko da, eta argazkiak Almudi Kultur Taldeari igorri behar zaizkio. Saritutako lanak talde honen jabegopean geldituko dira, 'Fray Diego de Estella' Kultur Egitzan eskeinitzeko direlarik ikusgai.

Gasteizko Gobernuaren literatur sariak

'Gasteizko Gobernuaren literatur sariak' lemapean, Gasteizko Gobernuaren Kultur Sailak egunotan egin du urtero eratzen dituen literatura sarietarako deia. Nobela, poesia, antzerkia eta entsegua aurkeztu daitezke lanak. Gai aldetik askatasun osoa eman arren, luzera aldetik arau batzuei ipini dituzte. Lanek orijinalak behar dute izan, inon saritugabeak eta egileek Euskal Herrian jaio edo bizi direnak izango dira. Epea abenduaren 2lean itxiko da.

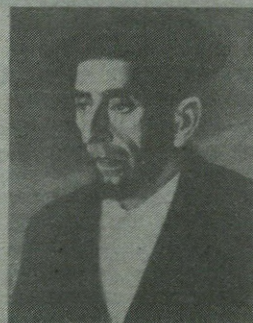
XII. Azkue sariaketa

Bilboko Aurrezki Kutxak XII. Azkue sariaketa aurkeztu du. Hiru sail ezberdinetan banatzen da sariaketa hau: eleberria, olerkia eta ikerlana. Lanak gai aldetik libreak dira, lehen saririk jaso gabeak eta argitaragabeak izan behar dutelarik. Bilboko Aurrezki Kutxa jabetuko da sarituak izan diren lanetaz, argitaratze-eskubideak beretzako gordeztzen dituztelarik urtebeteko epean. Lanak urriaren 31a baino lehen bidali behar dira helbide honetara: Bilbo Aurrezki Kutxa, Gran Via, 23, 48001-Bilbo.

V. Argazki lehiaketa Oreretan

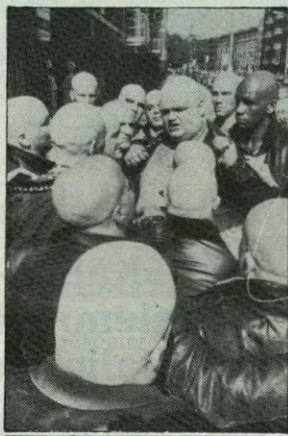
Oreretako 'Euskaldarrak' eta 'Lagunak' elkarteek udaltxearen laguntzarekin V. Argazki lehiaketa antolatu

BILINTX

haurren-literatur saria
1986

dute. Bi sail ezberdin ditu lehiaketa honek: bata librea eta beste Orereta inguruan dabilen edo ta Madalena inguruan dabilen gaia darmana. Argazkiak txuri beltzean nahiz koloretan aurkeztu daitezke. Lanak bidaltzeko epea urriaren 17a izango da, eta honako helbidera bidali beharko dira: S.D.C. Lagunak, Olibet poligonoa, 5 Orereta.

"Toribio Altzaga" eta 'Felipe Arresebeitia' sariak aurkeztu

'Toribio Altzaga' antzerki saria eta 'Felipe Arresebeitia' olerrki saria aurkeztu ditu aurtengoan ere Bizkaiko Aurrezki Kutxak Euskaltzaindiaren laguntzaz. Sariaketa honen oinarriak Aurrezki Kuxako Kultur Saileko bulegoan (Plaza de España, 1-Bilbo) eskura daitezke. Lanak aurkezteko epea urriaren 31ean amaitzen da.

ikastaroak

Oreretako Xenpelar udal tailerrak ere ikastaroak prestatu ditu datorren ikastaldirako. Izen emateko edo ta informazio gehiago eskuratzeko Alfonso XI. kaleko Niessen lantegiko lokaletatik pasa behar duzue.

AEKren Iparraldeko ikastaroak

Iparralde guztian ikastaro ugari emango du AEKk aurtengo neguan. Izen emateko epea amaitzeraz badago ere, honokoa duzue informazioa: Zuberoako gaueskolentzat, Mauleko Barrenns Karrikan irailaren 26a arte, arratseko 6etatik 8ak bitartean. Behenafarrorako, Baigorri, Arrola salan edo ta Ortaizen zineman; Donibane Garazin biltokian, irailaren 27an 4etatik 6etara; Heletan herriko etxean, 27an 4etatik 6etara; Donapaleun herriko etxean ere. Lapurdi barne alde-rako, Bardozen herriko etxean irailaren 27a arte goizeko 10etatik 12etara eta arratsalde 3etatik 8etara; Hazparnen Eihartzean irailaren 27a arte; Kanbon Biltokian izango da. Lapurdiko kostalderako Hendaian Cahen Leon etxean; Donibane Lohizunen Dukotenia salan; Azkainen biltokian; Saran biltokian; Baiona, Angelu, Miarritze eskualdea Arbonako herriko etxean; Miarritzen Oldarran (Duler karrika 17an). Zehaztasun gehiago jakiteko AEKren bulego zentralera dei ezazue: Pontique karrika 17, 64100, Baiona. Telefonoa 59257609.

Antzerki ikastaroa

Oreretako Zingil Zangalak antolatutako kale antzerki ihardunaldien barnean antzerki ikastaro bat ospatuko da auten. Ikastaro honek aste bete iraungo du eta «Johannes Vardar» taldeko zenbait partaidek emango dute. Ikastaroa irailaren 29an hasi eta urriaren 4an bukatuko da. Egunean sei ordu emango dira ordu-tegi honen barruan: goizeko 10etatik eguerdiko ordubatak arte, eta arratsaldeko 3etatik 6ak arte. Ikastaro honetan parte hartu nahi baduzu goizeko 9etatik 11ak bitartean dei ezazu 398600 telefonora.

Musika ikastaroa Hondarribian

Hondarribiako Musika Eskolak antolatutako ikastaroan izen emateko epea irailaren bukaera bitartean egongo da zabalik, arratsaldeko 6etatik 7,30etara. Izen ematea Musika Eskolan bertan egingo da, Polikiroldegian (Biteri Kalea).

Euskal kulturaz ikastaroak

Bilbon

Bilboko AEKk aditzera eman duenez euskarazko ikastaroetaz gain euskal kulturari buruzko ikastaroak prestatu ditu. Gai hauen inguruan ihardungo dira ikastaro hauek: bertsolaritza, literatura, euskal geografia eta historia, mitologia, bizkaiera, alfabetatze teknikoak, euskal musika tersnak. Matrikula Astarloa 2, 3. Tfnoa: 4244870.

Arte ikastaroak

Zarauzko Artezaleak izeneko elkarteak ikastaro ugari prestatu du hurrengo negu honetarako. Izen emateko eta informazioa lortzeko zuzenbide honetara jo behar duzue: Artezaleak, Gipuzkoa kalea 56. Telefonoa: 835568. Ikastaro haek honoko arloak hartuko dituzte bere baitan: haur eta helduentzako dibujoa, zeramika, tapizak, makrame, moda eta diseinoa, maketak, sukaldaritza, irudigintza, larrugintza, loragintza.

diskoa

Erdizka emandako urratsa

Goiherriko bertsolariak
IZ
LP bikoitza

LP bikoitz hau Mendizabal, Zeberio anaiak, Altzo, Patxi Iraola, Igartzabal, Goiburu, Begiristain, Murua eta Lazkao-txikiren bertsoz osaturik dator. Azala eta barneko koadernilloa «Kask» estudiokoen esku geratu da.

Bi gauza aipatu nahi nituzke. Bata, produzio aldetik interesantea oso iruditu zain. Bertso jarriak, musikaz lagundurik orain arte Lete-Valverde eta Julen Lekunak aurkeztuak ziren, Txirritaren materialaz baliaturik nagusiki. HOrtik aparte, Amurizak egindako lehena eta gero Lopategirekin batera ateratako bigarrena. Beraz, horrelako lanik bi bertsolari horietatik at inork ez zuen hartu. Eta garrantzia handikoa derizat bertso jartzaile bera musikaz lagundurik kantari izateari. Jakina, bertsolari batzuk besteak baino kantari hobeak dira bere bertsogintzaren onerako.

Hamabi bat bertsoz osaturiko sorta horrela entzunez errezagoa gertatzen da eta bertsoa kantua denez txukun jaztea beharrezkotzat jotzen dut.

Biga, bapateko eta jarriaren artean dagoen diferentzia nabaria da. Jarritako bertsoetan, lehen arazoa gaia aukeratzean datza. Honek, determinatzen du hein handi batetan produktoa. Eta hemen dago, nere ustez, produzio honen ahuleziarik nabarmenena. Gaiak, aski arinak dira, nere eritziz. Erakusten duten Goiherria aski topikoa gertatzen da eta egia esan gehiago espero zitekeen koadrilla horrengandik. Barandiaran, eskalea (polita oso), gaurko ibilera (arina izateaz gain pobreak kopla hauek), Herri bat hizkuntza bat, artzaiak, nere burutazioak (auskalotze hutsa), droga, Venezuelako hilobari, Aralar gainari, Zaldibiko bidea, pasadizo bat, gazte denborak gorabeherak, ogia, jaiotetxea, langabezia... horiek dituzue bertso sortak. Urrats garrantzitsua erdizka emana nere ustez.

XALBARDIN

kantaldia

Euskadiko Orkestra

iraila

29 Euskadiko Orkestak Gasteiz eta Bilbon emandako kontzertuen ondoren Donostiari egokitu zaio bere txanda. Irailaren 29 eta 30ean Donostiako Astoria eta Victoria Eugenia antzokietan bi kontzertu izango dira. Honokoa duzue Victoria Eugenia Antzokian ospatuko den kontzertuaren egitaraua: J. Guridiren «Walt Disney-en omenaldia» eta Aita Donostiaren «San Francisco de Asis-en bizitza». Andra Mari Abesbatzaren zuzendaria J. L. Ansorena izango da Euskadiko Orkestra Sinfonikoarena berriz, Maximiano Valdes.

iraila

30 Astoria Antzokiari dagokionez, hauek dira irailaren 30ean entzungo den emanaldiaren egitaraua: Ravel-en «Ma mere l'oye», Debussy-ren «La Damselle Elue» eta Strauss-e, «Muerte y transfiguración» eta «Cuatro últimos Líder» izeneko lana. Sopranoa Eirean Davies izango da eta Andra Mari Abesbatzako emakumeek ere parte hartuko dute, zuzendaria J. L. Ansorena izango delarik. Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren zuzendaria Maximiano Valdes izango da.

Bi kontzertu hauek ilunabarreko 8ak laurden gutxutan hasiko dira.

☐ Irailaren 27an, Musikan **Jotakie** eta **Delirium Tremens** taldeek kantaldi bat eskainiko dute.

☐ Hilaren 27an Getxoko Nazioarteko Folk Jaialdiaren barnean, Fudurako Polikiroldegian **Georges Moustakiren** emanaldia izango da gaueko 10,30tan. Sarrera 800 pezatan jarriko da salgai.

☐ Urriaren 4an Zorrozan gaueko 9tan Gontzal Mendibilen kantaldia.

Herrialdeko

Folk

Jaialdia

«Kilometroak 86» dela eta urriaren 4an gaueko 9tan hasita goizeko 4ak arte ospatuko da jaialdi hau. Estatu osoko taldeek hartuko dute parte: Andaluziatik Almadra, Na Lua galiziarrek, Cormac gaztelarrak eta azkenek, Euskal Herriako ordezkari bezala **Ganbara, Oskorri** eta **Akelarre**. Aipatutako azken talde honek gauez burutuko den dantzaldia alaituko du.

Musika Klasikoa

«Joven Orquesta» izenekoak zenbait kontzertu eskainiko ditu hurrengo egunetan Euskal Herrian zehar. Irailaren 27an hasita 30a arte luzatuko da orkestra honek emango duen buelta. Hilaren 27an Zarauzko Polikiroldegian lehenengo kontzertua ospatuko da. 28an Gasteizen, 29an Donostian eta 30ean Bilbon. Kontzertu hauetan zehar entzun ahaliko diren lanak R. Wagner-en «Tristan eta Isoldaren preludio eta heriotza» eta Buckner-en «Zazpigarren Sinfonia» izango dira.

jaiak

Bizkaia:

☐ Zalla, 8an.

Gipuzkoa:

☐ Zaldibia, 6ean.

Araba:

☐ Ozeka, 6ean.

☐ Kejana, 6ean.

☐ Agurain, 9an.

☐ Urkabustaiz, 8an.

Nafarroa:

☐ Sansoain, 8an.

☐ San Vicente, 8an.

☐ Villaveta, 8an.

☐ Aietxu, 8an.

☐ Etxage, 8an.

☐ Errea, 6an.

Urretxuko jaiak

iraila

28 Hile honen 28an Urretxuko jaiak ospatzen dira. Honokoa izango da egitaraua. Goizeko 10etatik hasi eta eguerdiko 2ak arte Jin Kana. Arratsaldeko 5etan, Goldeneko plazoletan bildu ondoren, Desfile Farregarri handi bat dago iragarri. Bertan, txistulariak eta Oreretako Iraultza txaranga izango dira alaiagarri. Desfilea amaitu ondoren, Iraultza txaranga herriko kaleak alaitzen ibiliko da gaueko 10ak arte eta 1.986ko Santa Anastasia jaiak bukaera eman arte.

kirolak

Zikloturistak Azpeitian

iraila

28 Hile honen 28an, Azpeitiako herrian zikloturista proba bat dago iragarri. Zikloturista hauen erkorridoa honoko toki hauek pasako da: irteera Azpeitian emango zaio, gero San Prudentziotik pasa ondoren, bukaera Oñaten izango da. Bestalde, bertako mendizaleak Ernio mendira joatekotan omen dira.

Gipuzkoako trontza txapelketa

urria

4 Bizkaian gaztetxoaren trontza txapelketa oraintsu egin da eta Gipuzkoan ere urriaren 4erako eratu dute. Txapelketa hau nahi duten guztientzako dago jarria, adinean mugarik gabe. Urnietan jokatu da, eta izango duten lana honako hau izango da: hogeit hamar kanaerdikoak. Irabazleak 35 mila pezeta jasoko ditu eta diruz ordaintzen ez den txapela. Izena emateko Gipuzkoako Herri Kirolen Federazioara deitu behar da.

mendi ibilaldiak

urriaren 5erako

☐ **Artibai** (Markina): Durangoko ibilaldia.

☐ **Sestao**: 4 eta 5ean Camerosera irteera. Cebollerara igoera.

☐ **Barakaldo**: Arbelaitzera, Arantzazu-Urbia. Egun guztira.

☐ **Pagoeta** (Zarautz): Kilometroak.

☐ **Lagun Onak** (Azpeitia): Urbia-Aizgorri.

☐ **Gasteiz**: Otero-Campos Blancos.

☐ **Tabira** (Durango): XVIII. Durangaldeko gailur inguraldia.

☐ **Anaitasuna** (Iruña): Benta Zaharra-Aitzgorri-Arantzazu.

☐ **Erdella** (Elorrio): Udalaiz mendira.

Lizarran eta Gasteizen jeltokideen arteko pultsua

FORTUNATO Agirre, gerra arte Lizarrako alkate nazionalista izana, omenduko da igande honetan, jaio eta fazistek afusilatuta hil zen herrian bertan. Omenaldi honekin egiten du bere aurkezpen publikoa EA-NV talde berriak, antza denez Nafarroako jeltokide ia guztiak bildu dituen. Egun horretan bertan, eta azken urteotako usadioari jarraikiz, Gasteizko Salburua da EAJ-PNVn gelditzen diren jeltokideen «Alderdi Eguna». Gasteizkoan, gauzak ongi badoaz joan den urtekoan haina jende bildu liteke, iaz gipuzkoar askok boikotatu zutela kontutan hartuta. Lizarran Garaikoetxearen jarraitzaileek bilduko dituztenak dira inkognita. Egun horren inguruan adierazi behar du Eusko Jaurkitzailea ere bere erabakia hauteskondeak aurreratzeaz. Horrekin burutuko da PNVren zatikatzea, batik bat Gipuzkoari dagokionez hain luze jo duena.

Iparraldeko laborariak Hegoaldeko maizterren maisu

BASTIDA herrian ospatu zen joan den igandean «Lurra- ren festa». Antolatzaileak, «Groupement Foncier Agricole Mutuel» eta Gazte ta Laborari. Bigarren honek Iparraldeko laborari gazte eta abertzale andana bat biltzen du, eta GFA berriz elkarte mutualista bat da, zeinaren bidez baserritarrek bestela eskuratu ezingo litzuzkeen baserriak erosten ahal bait dituzte. Erakunde honek, ehunka partaideren emaitzez fun- tzionatzen du, eta orain arte lau baserritarri lagundu die be- ren baserri-lurra erosten, oraingoan gazte bearnes bati la- gundu nahi zaio Bastidan ahuntz-gaztan oinarrituko den etxal- de bat erosten. Heldu den astean izanen du irakurleak igande- ko ekitaldiak (video eta beste) eta kantaldi-dantzaldiak nola pasatu zirenez erreportai bat.

Jaime Mayor Orejak alderdi berri bat proposatu du Euskadira

PARTIDO Popular Vasco izena eramango du, aurrera ate- ratzen bada, Jaime Mayor Orejak proposatzen duen par- tidu berriak. Coalición Popularren gertatu zen hausketarik ez zen suertatu Hego Euskadi mailan, zeren eta hemen elkarre- kin segitu bait dute Fragaren APk eta Alzagaren PDPk. Bi ho- riei eta Euskal Herriko indar ekonomiko garrantzizkoenei aur- keztu die projektua Marcelino Oreja famatuaren ilobak. Fra- gak ez omen du irrifartsuegi hartu projektua, baina eskuin es- painolaren ordezkariak beharko dute irtenbideren bat Euska- din. Sozialistek segitzen dute gogor Estatuko eskemak segituz, areago, eskemaren buruzagitzan. Eskuinari dagokionez ere, Euskadi is different.

Julian Sancristobalek Madrildarrak ikaratu ditu

MUNDU guztiak Parisko terrorismo psikosia komen- tatzen zuenean azaldu da Julian Sancristobal, go- bernu sozialistan segurtasun zuzendaritza duena, iraila- ren bukaerarako eta urriaren hasierarako datorren ofentsiba berria komentatzeko. Ofentsiba bikoitza iza- nen dela adierazi zuen, Herri Batasunak alde baketsua egingo duelarik, negoziaketaren eta errefuxiatuen alde- ko mobilizazioekin, eta ETAk alderdi armatua, batez ere Madrilen ekintza gogorak burutuz. Partidu politi- koek kritikatu dute bere jokabidea, atzerrietatik beldu- rra inportatzea egokia ez dela salatuz.

200.000 lanpostu berri iragartzen dira urte honen bukaerarako

ESPERO baino perspektiba-hobeagoetatik abiatu omen da Estatu Espainoleko ekonomia, eta hasieran uste baino askoz lanpostu gehiago sortu omen daitezke urte bukaerara- ko. 200.000 enplegaraino kontatzen dituzte Madrilgo gober- nuko iturriek horietan. Bitartean, uda bukatu eta berehala hazkunde ekonomikoaren kalkuluak berrikusten ari dira adi- tuak, eta hasieran itxaroten zen %3ra ez dela igoko aski garbi ikusten dute. Nola lotzen dira enpelguei buruzko optimismoa eta eta hazkunde ekonomikoari buruzko perspektiba kaxka- rrak? Bada ezpada ere, 1987rako enpelgu mailan ere perspek- tiba aluak kalkulatzan dituzte.

Bonbak Parisen, paraxutistak Pirinioetan

Ekialde Hurbilean frantsesek dituzten interesen ondorioak, 70.eko hamarkadaz geroztik eskuin mutur frantsesak landu duen plangintzaren fruituak, «Rainbow Warrior»ez geroztik indartu nahiz dabiltzan zerblitzu sekretuen manejuak, erltzi publiko frantsesaren eskuindartzea... Guzti horiek bildu dituzte Libanoko aferekin lotutako bonba batzuek. Eta ondorioak Parisen haina ipar Euskadin ordaintzen dira.

Jacques Vergès abokatua, atzean Georges Ibrahim Abdallah duela.

«Terrorisme», hitz horrek estaltzen ditu prentsa frantseseko azal guztiak. Eskuindarrak beti bezain agresibo, «Le Matin» edo «Le Monde» bezalakoak agresibo, eta «Liberation» estilo postmoderno batekin besteak bezain agresibo. Duela urte pare bat Paristik pasa ez dena harritzeko moduan ugaritu dira poliziak bere kaleetan. Metroan kontrolak daude. Kanpoan sirena hotsek egiten dute telebistaz eta irrati barreiatzen diren berri ikaragarrien oihartzuna. Psikosis bat da Paris, eta jendeak ejertzitoa kalera ateratzea eskatzen du.

Sirena hotsak Parisko bulebarretan

Joan den uda hasieran ETaren bonbak zirela-eta Madrilen bizi zen giroa gogora erazten du Pariskoak. CRSek asaltoko fusilak daramatzate bizkarran, kargazoiak prest. Euskaldunarentzako hobeki dago Paris, dena dela. Han azalaren kolorea da azentua baino arriskugarriago. Iraniar itxurakoek (kolore beltzarana, sudur handia) egun gori daukate metroko kontroletan.

Parisko bonba kanpaina burutu dute-

nek ongi erreusitu dute populazioa beldurtzeko eta gobernuaren egoera konprometitzeko helburua. Batean almatzen handi batzuetan, bestean udalategian bertan, Chirac-en despatxuaren aldamenean, ostatu batean hurrengoan... erabe sentsazioa dauka Parisko biztanleak. Poliziaren kontrol guztien gainetik bonbak jartzen segitzen dute.

Madrilen ez bezala, noren bila ibili jakiteko argazkirik eta terroristarik ez dauka paristarrak. Bi argazki zabaltzen dira halako batean, ordurako bonbek dozenerdi bat herritar akabatu dute-nean. Eta bi egunen buruan argitzen da biak Libanon daudela. CRSak gutxiegi dira eta kaleko herritarrak soldaduak atera daitezela eskatzen du.

Zoaz usotara Pirinioetako lepoetara

«Libiak terrorismoa esportatzen omen du, baina begibistakoa da Parisek psikosia esportatzen duela» entzun dugu handik itzulita. Herritarrek, edo behintzat herritarren ahotsaren oihartzuna omen diren komunikabideek, armada kalera ateratzea eskatzen omen dute eta armada egiten da mugen zaindartzaren kargu.

Euskal Herrira, hasteko, paraxutistak bidali dituzte. Zientoren bat, iragarri dutenez, baina direnak direla ere beren buruak erakutsiak dituzte muga inguruetan. Libanotar bat omen da Parisko bonben errudun, eta Pirinioak inpermeabilizatu nahi dituzte. Frontera postuetan Police d'Air et Frontières-ekoen kontrolak gogortu egin dira, bi ordutako auto ilarak sortuz.

Parafernalia guzti hori borobiltzeko, Baionako kaleak bihurtu nahi dira Paris. Metrorik ezean, almazen handiak badira. «Printemps» almazenetako ate batean iragarki honekin egin dugu topo: **«Ate hau segurtasun neurriak direla medio itxita dago. Sarrera beste atetik».** Beste atean, sarreran, boltsa guztiak ireki erazi eta miatzen dituzte. Berdin «Carrefour», «Lafayette» etaberran.

Gaitza Paristik zabaltzen ez dadin neurriak, ala polizia sendotzeko plan kalku-

Psikosia Paristik Estatu Frantses osora hedatu da.

latua? Frantsesek Ekialde hurbilean daramaten politikaren ondorioak ala zerbitzu sekretu eta poliziaren plangintza? Denetako komentarioak entzun daitezke.

Ekaitzaren erdian, izen nahasi bat: Georges Ibrahim Abdallah

Parisen, ordea, Ekialdeko prolematikaren ondorioa dela segurutzat dauka mundu guztiak. Egunkarietan «terrorismo internazionalaren» sareak esplikatzeko dira artikuluetan, Ekialde Hurbileko prolema ulerkitza ulerterazi nahi da erreportai nahasien bidez, eta «Le Nouvel Observateur»eko Jean Daniel ospetsuak frantses guztien mobilizazioa planteiatzen du.

Baina noren kontra? Horra gakoa. Georges Ibrahim Abdallah seinalatzen da afera guztiaren errudun. Eta sekulako eztabaidak daude jendartean: urrian aske atera daiteke (Txema Bereziartua euskalduna defenditzen duen abokatu berak, Vergès jaunak, segurutzat daukanez), baina beste sumario berri batez eduki nahi da zuloan.

Georges Ibrahim Abdallah eta bere sendi-taldeak nahi dezakeena ere ez da esplikarrez. Terrorismo internazionalaren sarea lehen ezkermuturreko taldeetatik pasatzen bazen, orain talde musulman integristez ehundu nahi da.

Baina Ibrahimdarrek, hain xuxen, kristau maronitak direla argitzen da, eta herriko apaizak zertifikatu du bi anaiak etxetik ez direla mugitu ere egin azken urte t'erdi honetan.

Estatu Frantsesa eta Ekialde hurbila, maitasun nahasia

Hori gutxi bazen, horien jaioterria beti frantsesekin oso ongi moldatzen zen eskualde batean dago kokatua, hain frantsesazale izan den Libano batean eskualde bereziki frantsestu batean. Eta guztia borobiltzeko: kristau maronitak direla. Hor nonbait eduki behar dutela preso Kauffman kazetaria ere, pentsatzen du herritarrek. Eta ONUko FINULEko tropen artean dabil-tzan soldadu frantsesak ere hor nonbait hiltzen dituztela.

Baina Kauffman eta soldaduak ez zaizkio hainbeste axola paristar arruntari, axola diona zera da: edozein kale, bulego, ostatu edo dendatan txirtxillatu dezaketela nortzu diren ez dakien batzuek, ulertzen ez duen arrazoinen batengatik. Areago, Chirac-ek berak sakrifizioak eskatzen dizkio populazioari, eta gauzak konponduko diren segurtasunik ezin du eskaini.

Ezkerretik, arabismo aurrerazalearen heriotza eta islamismo integristaren aurrerakada iragartzen da. Baina inork ez du auzitan jartzen Estatu Frantsesak Ekialde Hurbilean jokatu behar duen papera, «Rainbow Warrior»en kasu hartan bere potentzi handi asmoak zailantzan jarri ez ziren bezala.

Intelektualen artean, berriz, neurri gogorragoak eskatzen dira. Zenbaitek heriotz zigorra eskatzen du. Postmoderno itxura duen nobelagile batek «egia esan literatura bakarrik interesatzen zait» erantzuten du. Eta modan da goen liburua hamaika urtez zerbitzu se-

Chirac lehen ministrariak pazientzia eskatu dio populazioari.

kretuen buru izan den Marenches kontearena da.

Hizkuntza, berriz, ikaragarri gogortu da. Josette Alia «Le Nouvel Observateur»en: «Hartu behar ditugun bideetan zehar, zaila izango da biolentzia-Estatuaren eta eskubide-Estatuaren arteko lerroa argi mantentzea. Nola zikindu eskuak —beharrezko izango bait da— arima horretan galdu gabe?».

Errefuxiatuak lehiro-ertzetatik erreparaka

Madrileraino esportatu du Parisek psikosi hori, eta Julian San Cristobalek telebistan egindako agerpena frogatzen da. Bitartean, Ipar Euskal Herrian bezala Estatu Frantseseko beste hainbat lekutan, euskaldun errefuxiatuak etxe-zulotik ez irtetera kondenatuak daude. Ezin da kalkulatu hurrengo estradizio automatiko saila noiz egokitu-ko den, ezta nor zein erizpideren arabera kanporatuko duten ere.

Lehen populazioarekin isolamendura kondenatu nahi zituzten, eta orain kalera irten ere ezin dira egin. Are gutxiago manifestatu. Nor manifestatuko da errefuxiatuen alde? Humanistak manapatik desagertuak dirudite, eta duela urte pare batetik honuntza gogortuz joan den blokeak tinko segitzen du. EMA, Euskal Batasuna, errefuxiatuak... Lehen elkarren artean hitzegiten ez zuten, orain elkar ikusteko ere aukerarik ez dute.

Urrirako negoziaketa politikoaren eta errefuxiatuen aldeko mobilizazioak omen dira pentsatuak. Iparraldeari dagokionez hori baino gehiago beharko dute. Elkarren artean ados jarri eta akordio minimo batzuetara iristea eskatzen da batetik eta bestetik. Baina holarik ez da gertatzen.

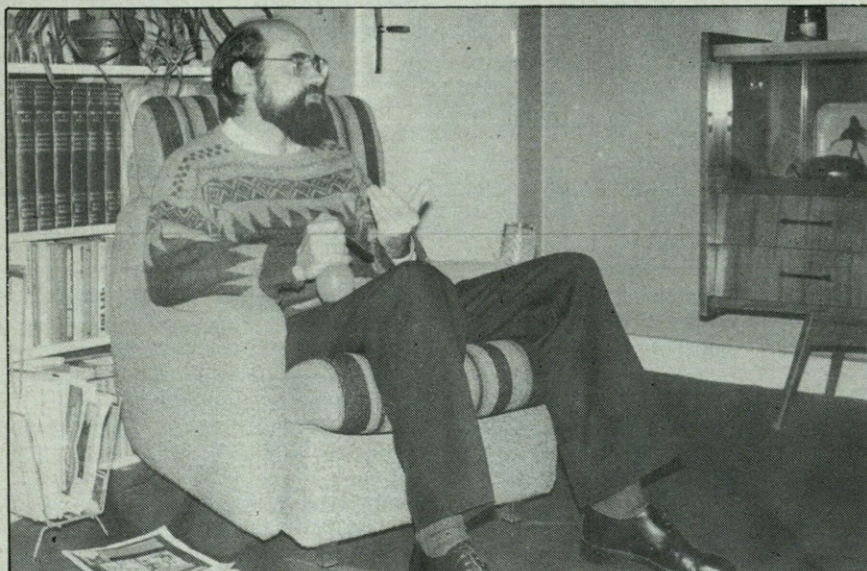
Iñaki ZUBIONDO

Denis Langlois, legegizon eta idazle

«Euskaldunak frantsesentzako gogaikarriak zarete»

Errefuxiatuen alde antolatutako manifestaldi eta ibilaldietan eza-guna egin da Denis Langlois. Hegoaldeko lheslarlen kontrako zanaketa salatuz artikulua eta gutunak argitaratu ditu Estatu Frantse-seko komunikabideetan. Jurista izateaz gain idazle ere bada, eta hamar bat libururen egile: «Les dossiers noirs de la police française», «Guide du militant», «Et vous êtes de gauche», «La politique expliquée aux enfants»... Azken liburuan, herritarrek poliziaren aurrean dituzten eskubideak azaltzen ditu.

Errefuxiatuen aldeko hainbat ekintzatan parte hartua du eta «Juantxo»ren estradizioak bereziki hunkitu zuela aitortzen du.

ARGIA.— Europan, eta zehazki Estatu Frantsesean, dabilen giroa-reen, bitxiak egiten dira zure ida-tziak.

Denis Langlois.— Badira urte batzuk giza eskubideen aldeko lanetan ari naizela. Eta Euskal Herrian borroka bat biztua da giza eskubideen eta herri eskubideen, autodeterminazio eskubidearen, alde. Hipokrita litzateke, beraz, giza eskubideen alde idatzi eta ihardun eta aldamenen horiek zanpatuak dire-

nean, asilo eskubidearekin gertatzen den bezala, hipokrita litzateke ezer ez egitea.

A.— Baina giza eskubideen zanaketa Hirugarren Munduan ikusten da beti Europatik, barruan holakorik ez balitz bezala.

D.L.— Egia da, gauza horiek oso urrutikotzat eukitzen dira. Baina hemen bertan baditugu arazoak, eguneroko bizitzan ere. Frantziar poliziak gero eta indar handiagoa nahi du, eta bizitza

kotidianoan ere borrokatu behar da horren kontra, identitate kontrolatik hasita. Zenbat gehiago Frantzira babes politikoa bila etorri diren alde. Urte eta mendetako lanaren ondorio dira eskubide horiek, eta defenditu egin behar ditugu, eta ez bakarrik bizitza kotidianoan, Europako marko osoan baizik.

A.— Erreza al da Estatu Frantsesean euskaldunon prolemaatika ulertzea?

D.L.— Ez. Hasteko, frantsesek oso gaizki informatuak daude Euskal Herriko aferaz, eta zuen aurrean indiferente daude. Euskaldunak frantsesentzako gogaikarriak dira, «geneurs». Alukeria bat da frantsesentzako Espainiatik euskaldunak honunza etortzea autodeterminazioa eskatzen dabilatzalako. Europa osoan, ezarriak dauden mugak zalan-tzan jarri nahi dituen edonor da gogaikarria. Ezarritako agintea onartzearen ondorioz jendea egoista bihurtu da, eta eguneroko rutina astindu nahi duen edozer arbuaitzen dute. Euskaldunek, beraz, frantsesak gogaitu, izorratu, egiten dituzte, bai Frantziara datozenek, bai Espainian oporraldi hauetan hondamendi batzuk egin dizkietenek.

Minoriak arbuaitzen ditu demokrazia honek, eta herritarrak ere bai. Esan beharra dago Europako demokrazietan herritarrak gero eta leku gutxiago duela bere papera betetzeko. Minoritateak demokraziarentzako arrisku bezala ikusten dira, teoriarik alderantziz behar-lukeen arren: demokrazia maioritatearen agintea bada, minoritateekiko errespetoa ere bada.

A.— Euskaldun errefuxiatuekin gertatzen ari dena euskaldunekiko arazo espezifiko bat al da, ala «terrorismo internacionala» deitu duten horrekiko amalgaman sartzen da?

D.L.— Babes politikoa bila etorritako militante euskaldunak espulsatuta dituz-

Urritik aurrera, Errepublika Demokratikoak lagunduko

Mendebaldeko Alemaniak ez du errefuxiatu gehiagorik nahi

Urriaren 1etik aurrera, Alemaniako Errepublika Demokratikoak Errepublika Federalarekin dituen mugak hobeki zainduko ditu, orain arte bezainbesteko errefuxiatu ez dadin mendebaldera pasatzen. Berlingo agintariek lehengo astearen hartu zuten erabaki hau, Bonn-eko buruzagiek horrela eskatuta.

Izan ere ekialdetik mendebaldera pasatzen diren "hirugarren mundu"ko errefuxiatuen kopurua oso gora zetoarren aurtengoan, uztailen beste inoizko errekorra gainditzen zelarik (9.710 errefuxiatu). Alemaniak baditu, Europako gainerako estatuak bezala, errefuxiatuei buruzko arautegi estu-samar bat, aldiz Alemaniaren kasuan berezitasun bat dago, esan nahi baita, ekialdetik iritsitako edozein errefuxiatu ezin zaio, lege (oso salbuespen konkretuetan izan ezik) mendebaldean sartzeko baimenik ukatu, harik eta bulego federal batek errefuxiatu bakoitzaren kasuaz eskakizuna onartzea edo atzera botatzea erabakitzen duen arte.

Heltzen diren errefuxiatuen artean, *grosso modo*, hiru sail bereizten dituzte AEF-ko buruzagiek: motibazio politikoak ezagutzen zaizkien errefuxiatuak; errefuxiatu-statuta ez lortu arren onartu egiten direnak, izan printzipioz (ekialdeko estatuetatik ihes egindakoak), izan beren herrietako egoera bereziagatik (hala nola Iran-dik, Afganistan-dik iritsitakoak); eta azkenik ekonomi-errefuxiatutzat hartzen direnak, batipat Turkiatik, Ghanatik eta Indiako azpikontinentetik alde egindakoak. Azken hauexek izaten dira ugaritsuenak, bai arazorik gehien sortzen dituztenak ere. Esate baterako, Sri-Lanka-ko tamiletatik 17.000 goiti heldu ziren pasa den urtean; hauei buruz berriz, ekialdeko alemaniar agintariek hartu zuten, 85eko udaz, orain arte beste inongo talderekin hartu ez zuten erabakia: Colombo-tik bertatik Alemania Federalearako bisadoarekin irteteko beharra. Orain, nonbait, neurri hori bestetara zabalduko da, bai irandarretara ere, tamilei txanda hartu zietenak —aurtengo uztailaz 2.340 sartu dira Alemanian, beste milaka zai omen dagoelarik Turkian, bergisa egitekotan.

Alemania Federalean errefuxiatuen inmigrazioaz polemikak segituko du, alderdi desberdinetatik honi buruzko legeak alda daitezkeen presioak bait daude; 1987ko urtarrileko hauteskundeei begira eztabaidagarik garrantzitsuenetako izan daiteke.

«Atzerritarrentzat abisua»

Aldi bateko Frantzia itzuli da...

Badira urte batzuk Europa guztian atzerritarren eskubideak murrizten direla. Oraintsu artio, salbuespen bat aipatu izan da: Frantzia. Ez hemen arrazismorik ez zegoelako, baizik eta frantsesek, errefuxiatuak hartzeko tenorean, kasu, besteek baino esku zabalago jakatu izan dutelako. Errefuxiatuen afera zertara iritsi den badakigu, jakin. Aste honetako Pariseko bonbek ere izan dute segidarik. Bonbak izan ote dira, Chirac-en gobernuak hartu dituen neurriak eragin dituztenak? Ez ote, neurri gogor horiek, Europa guztia harrapatzen duen kate luze bateko begi bat gehiago? Nolanahi ere, fenomeno zabalago bati heldu behar diogu orain: Frantziako prentsak, politikoek eta eritzi publikoak atzerritarrez darabilten ustea. Interesgarri da, europarren pentsamolde globalaren adierazgarri gisa.

«**M**ende erdi bat pasata, zenbakiek oso bilakaera garbia erakusten dute: hegoaldeko herriek geroz eta gehiago ari dira Frantzia inbaditzen (...) Protestak alferrik dira: hoguei urteren buruan, Garonako herria, despulaturik, hispanizatze bidean egonen da, eta zezenketak Sevillan eta Donostian bezala loratuko dira, arima sentsibleentzat Frantzia gozoaren oroimena beste errekurtsorik izango ez delarik».

Lyon-go *Le salut public* egunkariaren pasarte hau ez da atzo goizekoa, 1921eko irailaren 29koa baizik. Hamalau urtez aurrera jo dezagun, *Le nouveliste*-ko apirilaren 30eko beste parafoska honekin topatzeko: «Atzerritarrentzat abisua: orden publikoaren interesean, Rhone-ko prefetak gogoratzen du kale-manifestaldietan antzemanda-ko edozein atzerritar hartzemana eta muga ipinia izanen dela (...) Neurri hau datozen egunetan aplikatuko da bereziki, bai maiatzaren lehenean eta bai kanpotarrek zereginek ez duten hauteskunde denboran ere».

Frantziako giza-eskubideen aldeko batzordeak Parisek gaurregun atzerritarrei buruz daraman politikaz kezkatu ageri dira. Kanporatzeak, «orden publikoarentzako mehatxu» kontzeptuaren

eztabaidagarritasuna, «*carte de séjour*» delakoa berritzeko trabak... Egiaz, diote batzorde horietakoek, «ez dago kanporatua ez izateko garantiarik jadanik, ez Frantziara hamar urte bete gabe sartu zirenentzat, ez Frantzian hamar urte eta gehiago pasata ere edonoz infracartio tiki bat egiten duenarentzat, ez hemezortzi urtetatik beherakoentzat ere, kanporatutako beren gurasoei bate-ra aldegitako behartuak izan bait daitezke».

«**J'y suis, j'y reste**»

«Banaiz-banago, gelditu egiten naiz», diote Frantzian bizi diren, askotan ia erabat frantses diren arabiar gazteek. «Hortik abiatu behar da —esaten dio *Le monde*-ko jurnalistari Djida gazteak—; jendeak ez badu hori onartzen, ez dago eztabada segitzetik». Emigrazioetik sortutako gazteak, edonoz, edozergatik kanporatuak izan daitezkeelako presiopean bizi dira.

Bizkitartean eskubitarrek, behin eta berriro egiten dituzten komentario bidez, eritzia beren alde lantzen dute. 1985eko kantonaleko kanpainan, hautagai gaullista batek Frantzian dau den lau milioi atzerritarrek aipatu zituen, esanez «horietarik gehienek beren eskubideak bakarrik ezagutzen dituzte, beren betebeharez ahantzita».

Arrazisten oldarrari buru egiteko, minimo bat: "gelditu egiten naiz"

PRko Alain Griotteray-k, joan den urteko *Le monde* batean, alternatiba honen aurrean jartzen zituen atzerritarak: «erabat asimilatu ala beren etxetara ospa». «Asimilazioa», «intertzioa» (bestalde, kontzeptu hain dudagarrikoak) dekreta ahal balira bezala.

Eta *Figaro Magazine*-k, inmigrazioari buruzko dossier berri baten atarian («inoiz ez egindako inkesta demografiko» batetan), «datozen hogeitamar urtean gure nortasuna arriskuan jarriko duten eta gure zibilizazioaren zortea determinatuko duten zifrak» argitaratzen zituen. «Hogeitamar urteren buruan, frantses izanen ote?», galdegiten zen dossierrean. «Inoiz ez egindako...?» Beldur-hots horiek aspaldiko dira, lehen ikusi dugunez...

Le Pen ultraeskuindarra kexu da, «Pariseko hospitalak atzerritarrek betetzen dituztelako, paristarrei Uagadugu-ko sorginarengana jotzeko eskubidea soilik uzten zaielarik».

Baina Le Pen ez da horrelako txantxetan gelditzen, zinez ari da. «Horixe da politika —dio—, nork bere garaian, boterearen gainean, pentsakera politikoaren gainean presio egin dezan. Nik, hitz egiten dudalarik, presio egiten dut, behartzen dut Frantziako politikak eskuin aldera jo dezan, neurekiko erreferentziaz definitu dadin. Demokratikoa da, nik pentsatzen dudana, herriak pentsatzen duena delako». Le Pen-ek dizkionak dizkiolarik ere, benetan kezagarria zera da, Frantziako eritzi publikoa ari dela, poliki poliki, alde horretara jotzen. Arabiar batek gogoratu berri duenez, «gehiegizkoa da, Frantziako Konstituzioak adierazten dituen printzipioak —Estatuaren arbitrarotasunaren aurka, defentsa eskubidearen, giza duintasunaren alde— geuk defenditu behar izatea». Gauzak horretan dira.

P. S.

Zein dago zorretan?

Munduak dituen desarroilo arazo globalez epe luzeko bisio falta ikaragarria nozitzen dugu. Askotan, gure alderdi "zibilizatu"etan ez goserik ez gerra gogorregirik pairatzen ez dugunez gero, goseak eta gerra gogorretan murgilduta dauden herrien ahotsak entzun beharrik ez dugu sentitzen. Aldaketa global baterako "hirugarren mundu"tik etortzen diren proposamenak, berri, kontutan hartzen diren aldi bakanetan, onartezinezkotzat, gisagabekotzat jotzen dira hemen. Gure agintariek, egitura-aldaketa hori gerta dadin biderik ez emateaz gain, herri pobreei **bizi** daitezen eskubide minimoa ere ukatzen diete. Ukapen honen erdigunean, azken denboretan, zorraren arazoa antzematen dugu. Arazo hau (azkenez, Estatu Batuen eta Inglatteraren oposizioaz eta guzti, Nazio Batuen Erakundearen Asanbladan eztabaidatuko dena, lehengo astean erabaki zenez) ez da oraindaino bideratu, eta neure ustetan munduan mamitzen ari den hondamenezko krisis zabal baterako lehergailuetarik bat gerta daiteke. Ezen herri pobreei, ahal den tokitik laguntasun lokarririk luzatzen ez zaenez, **beren** indarrak batzeko, **beren** estekailuak estutzeko bidea ia besterik ez bait zaie uzten. Egungo elkartasunik eza, egungo harrapakaria ez dira-ta segidarik gabe gertatuko...

Bat, militar ez diren zor guztiak, edo parte bat, ezabatzea. **Bi**, suntsitze masiborako tresnetan inbertitzen diren diru-alde batzuk herrialde guztien desarroilo orekatu bati begira bideratu. Madagaskar-eko Ratsiraka presidenteak proposatzen zituen, aurtengo hitzaldi batean. «Beharbada bihotzez gehiago, buruaz baino...», zioen. Eta Europak, Europak behinik-behin jaramonik egingo ziola espero zuen.

Hori beste bat da: Afrika, Asia eta "Latinoamerika"ko bazter askotatik mendebaldeko Europak joka lezakeen papera zein itxaropenez ikusten duten. Lezakeen... balitz... Balekitez!

Pablo SASTRE

Dolarra beheraka

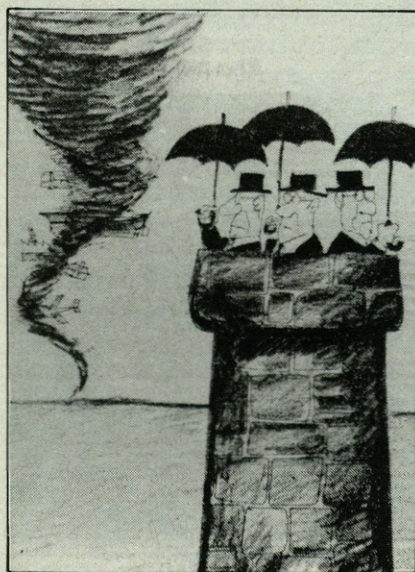
Azkeneko urte hauetan izugarrizko gorakada jaso du Iparrameriketako moneta, hau da, dolarrak eta bazirudien 200 pezetetara iritsiko zela. Baina ez da honela gertatu eta gora-kada paregabe bat izan ostean eta Hirugarren Munduko zor-rak hauen ekonomia estu eta larri jarri ondoren, beherakadako bideari ekin dio Estatu Batuetako moneta.

Zergatik gertatu da gora-behera guzti hau? Duela zenbait denbora ARGIA argitaratu nuen artikulua bat dolarren prezio-igoera esplikatuz eta bi arrazoi azpimarratu nuen: 1) Iparrameriketako gobernu federalaren defizita eta 2) Iparrameriketako ekonomi egoeraren susperketa. Bi arrazoi hau zela-ta, Europa aldetik kapital pilo batek jo zuen Atlantikoren beste aldera, defizita kitatzeko jaulkitzen zen zor publikoak interestasa onak eskaintzen bait zituen eta errentabilitate erakargarri hauek dolarren eskaria handitu zuten beronen prezioa altxatuz. Gero, AEBtako ekonomi egoera pizten ari zen heinean, mozkin ugarien itxaropenean atzeritar kapital askok ere joera ber-bere hartu zuen eta honek dolarren eskaria handitu zuen. Hau da, laburki esanda dolarrak jasan zuena.

Bestalde, moneta batek bere eragina du ekonomia errealean, batipat kanpo-merkataritzan. Beraz, dolarra garestiarekin AEBko inportazioak ugaritu egin dira, kanpoan eroste egokiagoa bait da barnean produzitzea baino eta bienbitartean, exportazioak jaitsi egin dira, hauek garestitu egin bait dira atzerriarekiko. Haatik, kontu arrunten balantza negatiboa bihurtu da, azken 12 hilabeterako 125 mila milioi dolarretara iritsiz.

Ondorioak neurtu nahiean

Reagan eta bere laguntzat oso prestijiosoa da dolarra sendo bilakatzeko, baina moneta bat artifizialki bere prezioetik gora mantentzeak, berehala eta epe luzea baino lehenago ondorio kaltegarriak ekartzen dizkio ekonomia bati eta hau da, hain zuzen, orain gertatzen ari dena AEBtan. Hau dela-ta, AEBko gobernu federala izugarrizko presioak jasaten ari da aurrekontua-

ren defizita urritzeko eta bertako ekonomia bideratzen hasteko. Halere, azpimarratu behar da, nahiz defizit publikoa oso garaia izan, inflazio-tasa bi puntutara jaitsi dela eta desenplegua ehuneko 7an dagoela.

Halaber, interes-tasak oso goiean zeuden estatuaren bonuak erakargarriak izateko eta hauek ere bankuen-gan bere eragina izan dute, moneta-politika estuatiak kanpo. Hau dela-ta, maila-uen prezioak oso garaiak bilakatu ziren, kanpoko zorrak garestiagoak bihurtuz. Orain, interes-tasa hauek jaitsi egin ditu FED-ek (hango banku zentrala) eta, nolabait, kanpoko zordunak arintxeago geratuko dira, nahiz asko ez izan.

Kanpo-defizita: 175 mila milioi

Reaganek nahi zuen defizit publikoa gutxitu, baina ongizatezko estatuaren

gastu naturalak urrituz eta hala egin du, izugarrizko moztuketak jasanez gizar-te-laguntza gehienek. Halere, defizit publikoa gehituz joan da azken urte guzti hauetan, Defentsa-gastuak izugarri igo bait ditu. Azkenean, honelako zor publikoarekin ezin zitekeela jarraitu eta Defentsa-gastuak frenatu egin erazi dizkiote, epe luze barruan zor hori kontrolpean ezartzeko asmoz. Izan ere, politika honek bere eragina izan du dolarren eskaria gutxitzen; ondorioz, berorren prezioa erortzen hasi da eta duela urte t'erdi 190 pezeta dolarreko baldin bazen, orain 133ra erori da. Beherakada honetan ere interes-tasaren garrantzia ere azpimarratu behar da.

Badago, bestalde, beste gauza bat dolarren prezioa dela-ta: kanpodefizita. Prezio hau hain altua izanez eta exportatzen diren ondasunek elastizitate zurruna ez baldin badute, Iparrameriketarak saltzen dituen nekazal ondasun gehien antzera, exportazioak asko jaitsi dira, inportazioak igo diren bitartean. Beraz, kontu arruntaren defizitak ere dolarren prezioa beherantz presionatu du eta inportazioak frenatzeko neurriak hartu dira eta bide batez Mende-bal Alemaniari eta Japoniari beren eskariak gehi dezaten eskatu die, AEBko ondasinetik noski. Halere, urte honetan record berri bat hautsiko da, kanpo-zor hau 175 mila milioikoa izango bait da.

Orain, nahiz dolarren prezioa erortzen ari, exportazioak ez dira batere gehitzen, inportazioak gora doazen bitartean eta egoera berri honek guztiz kezkatzen ditu hango autoritate ekonomikoak. Baina gehien kezkatzen dituen nekazal ondasunen balantza defizitarioa da, arlo hau, betidanik, gardenetarikoia izan bait da AEBko ekonomian.

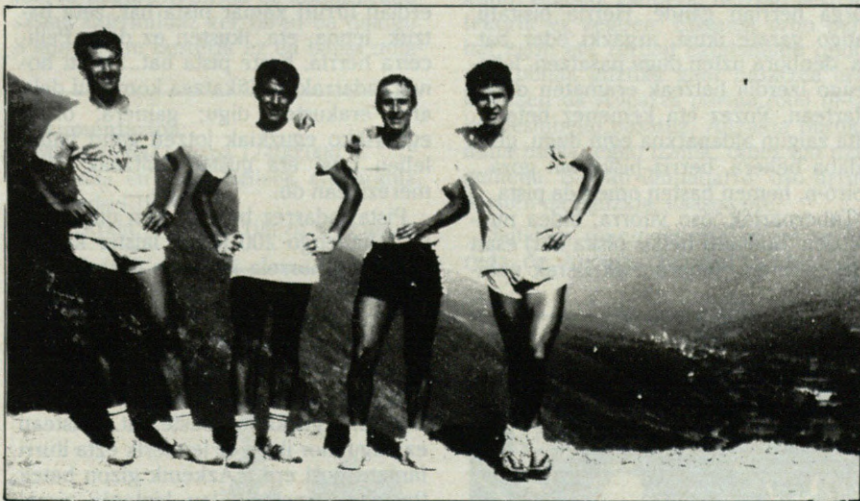
Guzti hau kontutan hartzen baldin badugu, Reaganen harrokeriak, ekonomia arloan bederen, apalduko direla us-te du, nahiz honek ez kendu bere programa «anti-terroristak» aurrera ez duenik egingo.

B. BAKAIKOA

Bost gazte euskaldunek txirrinduaz egindako bira

Asteburu luze bat Leon-go Ancares-etan

Astelehena eta ostiral arratsaldean, jaia hartzeko aukera dugu. Uda denez, txirrinduaz norabait joateko asmotan gara. Baldintzak: toki freskoa (hego Espainia, beraz, ahaztuta), koxe gutxi, ez ezaguna eta ahal bada interesgarria... bakartia izateko... Leon-go «Los Ancares» delakoa? Piska bat gehiago pentsatuz gero eta bira daukagun denborari egokituz gero, koxean txirrinduak eramateko tresnak erosi, eta harantz abiatzen gara.

«Campa de Tablado» delako lepoan. Ezkerretik eskubira Josu, Fede, Jon eta Kepa.

Toreno herria Leon-en dago, Ponferrada-tik 22 km-tara, Sil ibaian, probintziaren iparmendebaldean beraz. Euskal Herritik urrun xamar (Donostiatik 540 km) baina errepidea ona da. Sil bailaran egoteagatik ura Atlantiko-ra doa; pentsatzen denaren aurka, paisaia askoz ere berdeagoa da eta eguraldia txirrinduaz ibiltzeko egokiagoa hego alde baina. Gure asmoa «España en bici» liburuaren bueltatxo bat zertxobait aldatuta egitea da: oro har, Sil ibaia igo Cerredo lepoa pasatzeko; ondoren Asturias-en Ibias delako ibaia jarraitu hasieran, gero, ibaiaren magalean dauden herriak lotzen dituen bidea egin Boiro

herriraino; hemen pista batetik Asturias-ko beste ibaira jaitsi: Balouta herria eta ibaia, eta hortik, Los Ancares lepota, berriz Leon aldera Toreno-ra iristeko.

Lehenengo eguna

Toreno-k kotxetik txirrinduak jaisten ari ginela, bidean topo egindako «veterano»-entzako txirrindulari bira pasatu da; jende jatorra: beraiekin joateko esan digute motxilak eta guzti; herriko jendeak ere ea nora goazen galdetu digu.

Sil ibaitik gora doan bidea hankak prestatzeko ona da: goraka piskanaka

piskanaka, kotxe gutxi bidaia osoan bezala, eta ikatz-mehategiak nunahi. Eguraldia garai honetan hemen normala den eta izango den bezala eguzkitsua. Herri ttikiak ari zaizkigu atzean gertzen: Matarrosa, Corbon, Palacios... Villablinora iritsi baino lehenago bailara zabaltzen zaigu: Kantauri mendikatea aurrez aurre, erreka ura bilduta urtegi batez, honen atzean Villablino herria eta ezkerretik, gorantz bide bat, gurea, Cerredo lepota doana.

Zaila egiten zait lepoa; kontsolatzea erreza dut orain: Tour-eko partaideei berdin gertatzen omen zaie lehenengo mendira iristean. Bestaldean Asturias-eko Ancares-ak ditugu: Ibias ibaia Narcea ibairantz doala, bailara nagusira bailara ttiki ugari jaisten dira gero eta urrutiago sakontasun-itxura emanez, laino fin batek ez digu 4-5 bailaratxo baino gehiago ikusten uzten.

Aldapa beheara etorri zaigu orain: 10 edo 15 minututan Degaña herrian gaude bazkaltzen, oso ondo eta merke. Beste kilometro bat beheara eta ezkerretik hasi gara mendi magal gogor bat igotzen. Janaria dela edo Cola Caoa dela, ondo eta atseginez igo dugu aldapa labur (3-4 km) baina aldapatsu (%8 batzaz beste) hau. Lepoak (Campa de Tablado 1078 m) egindako eta egiteko bidea ikusteko aukera ezin hobea eskeini digu. Aldapa beheara hasten dira guk espero genituen Ancares delakoak: bideak basoak zeharkatzen ditu... Sisterna herri tipiko zahar eta lasaia kaminaren ondoan, kale bat besterik ez du, hala ere, famatua omen da Asturias-en bere nortasunagatik... beste herrixka bat ibaiari begira... Ondoren, berriz aldapa gora baina geldia eta paseatzeko modukoa den honek beste mendi-alar bat gainditzera garamatza. Berriz Ibias ibaira begiratzen gaude; aurrerantz etea atzerantz. Herri ttiki gehiago bidearen ondoan: Llanelo, Tor-maleo...

"Jaistean Salamankako beste txirrindulari batzurekin topo egin dugu; pisu handia daramate: kanpineko denda, janaria, e.a. Guk berriz, arinago ibiltzeko, lo-sakua eta jertsei bat ia besterik ez daramagu.

Egindako bidea urrutian ari zaigu geratzen.

Jaistean Salamankako beste txirrindulari batzurekin topo egin dugu; pisu handia daramate: kanpineko denda, janaria, e.a. (guk arinago ibiltzeko, lo-sakua, isolatzailea eta jertsei bat ia besterik ez daramagu). Beraiekin zihoan herriko mutiko bat gurekin elkartu da jatekorik nun dagoen esateko, ez baita erraza hori jakiten hauek bezalako herri ttikietan. Luiña herrian eta sendagi-learen etxe ondoan gaude: jatekorik bakarrik ez, lo ere, ohean egin dugu gaur.

Bigarren eguna

Etaparen hegian (perfilean) ikusten denez, gaur gora eta behera ibiltzea datorkigu 17 km-tan, ondoren pistan Boiro-tik Balouta-ra 21 km eta gero Ancarres delako lepoa. Denetara 55 km baina 1900 m-tako desnibela!... Beno, bagoaztik!

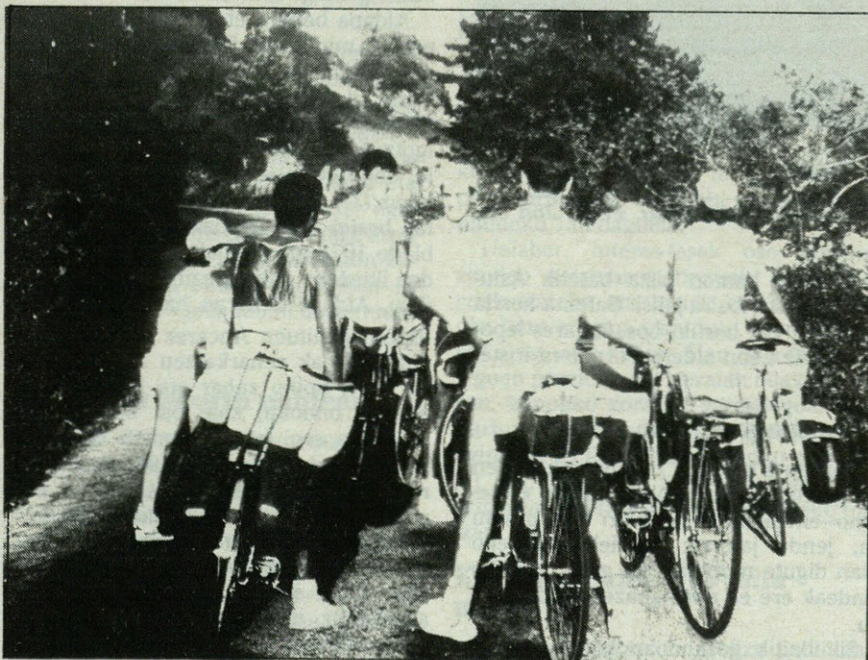
Hasteko, km gogor bat gora egin dugu alperrik: bidea, hegiak zioen aurka

beherantz doa 5 bat km-tan Luiña ibaia-ri jarraituz. Ondoren lehenengo lepoa ondo gaintitzen da; mendi magaletik Torga herrian gaude. Herria bisitatu, hango garate ikusi, argazki eder bat, e.a. denbora uzten dugu pasatzen, lehenengo izerdia haizeak eramaten digun bitartean. Pozez eta kemenez beterik, falta zaigun aldatxoa egin dugu, gero aldapa behera, berriz piska bat gora... Boiro-n, hemen hasten omen da pista.

Tabernariak, oso jatorra, bidea nundik den (buelatu behar piska bat) esan digu. Gainera, tabernariak berak nahi-

ta, hobetu kontura gaitezen zihur asko, bidea nundik zihoan seinalatzen digu: Folgeiras de Boiro delako herria, mendi erdian urruti xamar pista bat, zeta batzuk, lepoa, eta, ikusten ez dela, Pelliceira herria; beste pista bat... guzti honek indarrak dosifikatzea komkeni dela argi erakusten digu; gainera, orain eguerdiko eguzkiak jotzen gaitu baina lehen lasai eta gustoz ibiltzeak pena merezi izan du.

Pista indarrez beterik hasi dugu baina lehenengo 200 m-tan laister konturatu gara horrela jarraituz gero 20 minututan pot egitea zihur dela, beraz, oinez eta ttipi ttapa gora. Lehenengo herria pasa, behi batzurekin topo egin... hautsa eta beroa edonon... lepoan txirrinduaz hasi gara... hara! hantxe dago herria!, argazki bat, beste bat... iristean ez dugu inor ikusi ez jenderik ezta iturri famatu hori ere... Azkenik gizon batek (herrian denetarik lau biztanle ziren) herri ura Pelliceira ez dela esan digu;

Salamankako jendearekin topo egin dugu.

"Torena-n kotxetik txirrinduak jaisten ari ginela, bidean topo egindako «beterano» entzako txirrindulari bira pasatu da; jende jatorra: beraiekin joateko esan digute motxilak eta guzti.

"Ibaian presa bat, tranpolinak eta guzti duen «pizina» luze eta zoragarria azaltzen zaigu. Ura hotza baina gustoz murgildu gara. Ospatzeko, aperitiboa herrian.

Balouta herria, azkenean.

zorionez, benetako Pelliceira, Lugo eta Asturias-en arteko mugan, gertu dago eta txirrinduaz goaz 5 minututan ai! iturria! hantze dugu iturria.

Hemendik aurrera dena edo ia dena gaizki. Bidea ez da galtzen, liburuan esaten den bezala, baizik eta bide-gurutzeak daudela (katastrala ez zitzaigun garaiz iritsi); lehenengo gurutzean ondo: ezkerretara, baina bigarrenean (hirukoitz bat) zeharo ezkerretara (mendi tontorretik joateko) joan ordez, erdiko bidetik (lepora zuzenki zijoana gure ustez) jo dugu. Ondorioa ez kontatzeko: sasiak txirrinduaz zer diren ba dakigu. 8 edo 10 km besterik ez da baina nola-

Dokumentazioa:

Michelin n441 mapa 1/400.000

«España en bici». Egileek argitaratua. Madrid 1984.

Katastrala 1/25.000; 100 zb. Degaña.

koak!. Balouta azkenean. Ikusi genuenean gure ilusioa (nerea behintzat) pikutan zegoen. Gainera, herrian bero jaketarik ez zegoen. Etzanda ordu pare bat egon eta zerbait eztabaidatu ondoren, penak guztiak gaur pasatzea erabakitzen da Ancares portua (600 m-tako desnibela) pasatuz. Aitzakia buruko mina nuela (egia) izanik, oinez igo naiz gehiena. Bidean illunabarra; oso urruti ikusten da eguzkia, itsasoa ote?

Jaitsiera mundiala, 800 m-takoa Pereda de Ancares herriraino eta bidea

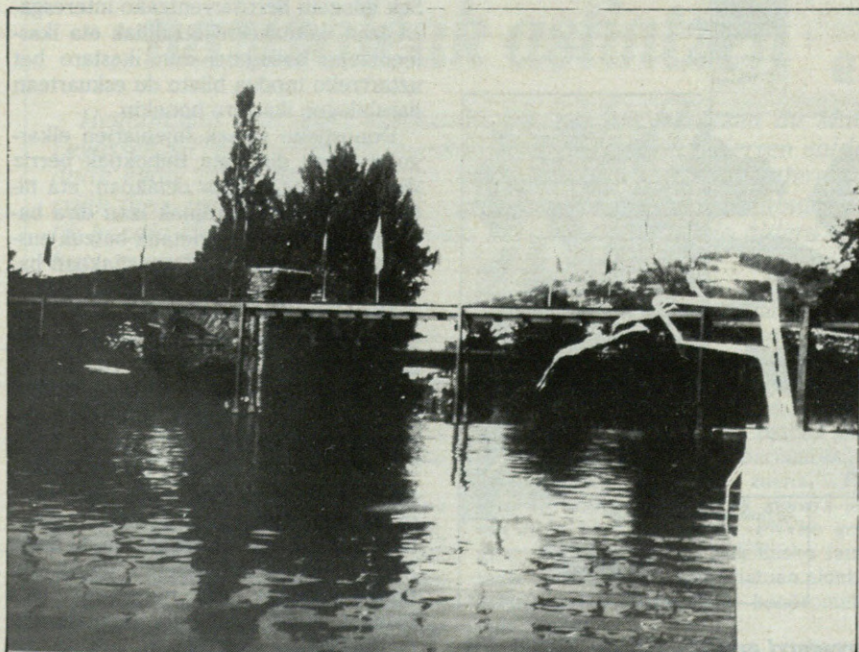
ona. Gaez iritsi gara, hamarrek inguru dira eta bederatzietan edo hasi gara... baina biharko... jai, eta gaurko... berpizteko moduko afaria.

Azken kilometroak

Gutxi geratzen zaigu oso. Atzokoari esker Leon-go aldean gaude berriz. Lepo ttiki bat (alto de la cruz, 1100 m), besterik ez dugu Torenora iristeko; gainera emeki berotzen hasteko Ancares ibaitik behera ditugu lehenengo kilometroak. Lepoa erraz pasa dugu izan dugun gosari mardulari esker eta azkena dela jakiteari esker.

Jaistera 500 m-takoa eta Vega de Espinareda delako herria... zubian... zer da hori? Herriak ibaian presa bat egin du, eta tranpolinak eta guzti duen «pizina» luze eta zoragarria (gurekin dauzkagun izerdiak kontuan edukita batez ere) azaldu zaigu. Ura hotza bai, baina gustoz murgildu garela ere bai. Ospatzeko, aperitiboa (lehenengoa) herrian.

Aldapatxo ttiki bat... Berlanga del Bierzo; beherako beste aldapa bat... eta Torenora, heldueran berriz. Penarekin nik behintzat. Laburra eta batez ere azkarra egin zaidalako bira. Beste egun bat gutxienez merezi zuen. Kasu honetan, mendian zehar egindako zatiak ez du, bide egokia hartzen ez ba da behintzat, pena merezi. Luiña-tik Baloutara menditik ere egin daiteke azkarrago, baina Luiña eta Boiro arteko bidea galduko zenuten... Beno, zuek ikusi; hori bai, katastrala eraman, bidean liburuak kontrakoa esan arren, gizakirik ez duze aurkituko eta.

Pasatutako pribazio eta nekeek saria merezi zuten.

Jon NAZABAL

GITE-IPES Donostian gorpuztu da historiari buruzko ikastaro batekin

«Giza Ikasketetarako Talde Eragilea» joan den ekainean ezagutarazi zen Donostian, ekologi ihardunaldi batzuen kariaz. «Euskal Herria gertakizun historiko nagusien aurrean» izeneko ikastaro batekin eman nahi izan zaio gorputza Donostian, orain arte Bilbon eta Iruñean funtzionatzen zuen GITE-IPES institutoari.

Historia munduko pertsonalitate eza-gunak bildu ditu GITEk Donostian bere ikastaro honetan. Estatu Espainol mailan ezagunak direnak batzuk aurkitzen ditugu ekarri direnetan, Gonzalo Anes, Juan Jose Sayás, Martinez Alier eta Antonio Elorza horien artean. Euskal Herrian sona handikoa den jendeak osatzen du zerrenda, eta aipatzen hastekotan Manex Goiñenatxe, Xose Estevez, Jesus Arpal, Jokin Apalategi, J.L. Davant, Juantxo Madariaga, Francisco Letamendia, Justo de la Cueva eta beste

hainbatekin egiten dugu topo.

Historiaurretik deskolonizazioetara

Irailaren 15ean ekin zitzaion ikastaroari, eta hil honetako 26a bitartean luzatu da. Titulu nagusiak dioten bezala, «Euskal Herria gertakizun historiko nagusien aurrean» izenburupean euskal historia beste ikuspegi batetik lantzeko saioa aurkitzen da; beti aipatzen diren bertako historiaren gertakizun nagusiez

iharduteko orde, gure historia Europako eta munduko joan-etorrietan kokatu nahi izan da.

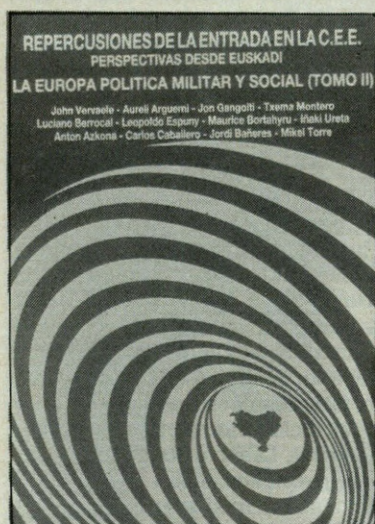
Gai horiek hamabost egunetan zehar kronologikoki aztertu dira. Historiaurretik eta etnografiatik hasita, erromanizaziotik eta kristautasunetik barna Ameriketako koloniekiko harremanetarraino heldu da. Eta ilustraziotik paseaz, nazio-estatuaren sorrera eta iraultza burgesak ikutu dira industrializazioarekin. Azken hiru egunetan, faszismoa eta nazismoa aztertu dira, deskolonizazio prozesoa eta azken egunean Europako giza mugimendu berriak.

Bilbo eta Iruñean gogor ari dira IPESak

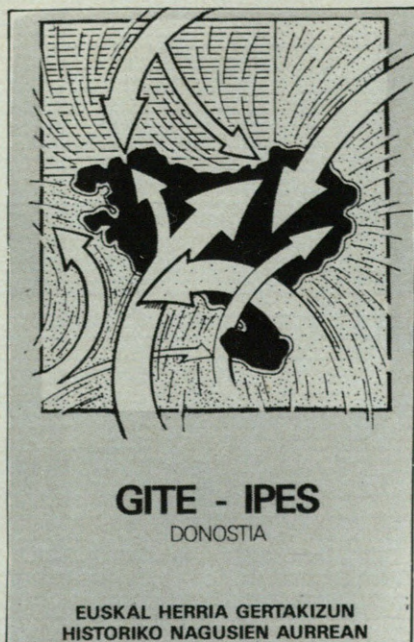
Unibertsitateko «Instituto de Ciencias de la Educación» delakoak titulu bat eman ohi du holako ikastaroak burutzen dituztenentzako, gero irakasle lanpostuetarako puntu gisa balio izaten dutenak. Donostia eta Bilboko GITE-IPESek edozein herritarrentzako interesgarri izan daitezkeen hitzaldiak eta ikasleentzako baliagarri den ikastaro bat uztartzeko modua bilatu du eskuartearen darabilagun ikastaro honekin.

Donostiako saioak Injeniareren elkar-goan eman dira, eta Bilbokoak berriz «Salon de los Luises» delakoan, eta hitzaldi gehienak berdinak izan dira batean eta bestean. Horietatik batzuk euskaraz eman dira, eta Donostiakoan batez ere ia erdi-eta-erdi izatera iritsi da.

Hitzaldiak berak bezain inportantea da IPES izenean urtetan lanean aritu den korrante bat berriro zabaltzeko ahaleginetan ari dela ikustea. Bilbokoak bederatzigarrenez antolatzen duten histori ikastaro honez aparte, hainbat talde badute lanean urtean zehar, eta bizkaitarrak dira alde horretatik materialerik gehien argitaratzen dutenak. Iruñean ere funtzionatzen du beste IPES batek, Bilbokoarekin lotura gutxiago duenari, eta nafartarrek ere hainbat talde eta ekitaldi mugitzen dute. «Langaia» argitaratzen dute, eta dagoeneko 9. zenbakian dabilta.

Gizarte arazoel buruz hainbat liburu interesgarri argitaratzen du IPESek Iruñean eta Bilbon.

Donostian elkarte berria sendotu nahian

Donostian ere duela urte batzuk funtzionatu zuen IPESe batek, eta beste ikastaroen artean euskarazko klaseak ere eman ohi zituen. Duela urtebete hasi zen Gipuzkoan jende sail bat berriro biltzen proiektuaren inguruan, eta

orain GITE-IPESen bultzatzaileen artean euskal kazetaritzako jendea, abokatuak, mugimendu herrikoietako partaideak, euskalgintza eta kulturako militantek aurkitzen dira.

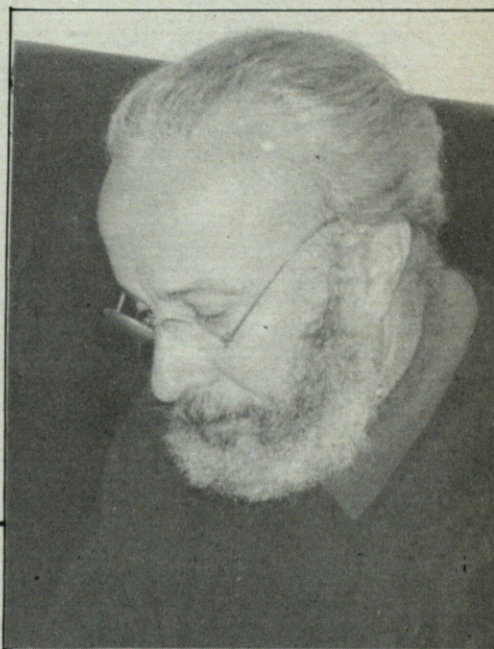
Ikastaro honen gaiak seinala dute unibertsitatearekin dituen loturak. UEU batean, esate baterako, gai horiek ongi sartzen ahal lirateke, euskaraz izatekotan, noski. Baina GITEko arduradunek diotenez, hori baino eremu zabalago bati heldu nahi diote. Gizarte arazoak direnak hartu nahi lituzke GITEk, horien azterketak plazaratu, eritzi ezberdinak konfrontatu eta irtenbide posibleak markatzeko. Eta ekitaldiak ez dira euskara hutsez izaten; erdara da garbiki nagusi, nahiz euskarak gero eta presentzia nabarmen eta normalizatua goa duen.

Liburuak eta dokumentazio zentroa

IPESeko ekitaldiak argitaratuz orain artean liburu sail polit bat bada osatua, horietan gai ezberdinak aztertu direlarik: legedi antiterroristak, nazionalismoa eta sozialismoa, Europari buruzkoak, etabar. Eskertzen diren liburu eta argitalpenak dira, beti ere gizartearen arazoak ikuspegi aurrerazale batetik ikertu nahi dituztenak, eta kontserbadurismoaren ofentsiba garai hauetan plazaratzen diren urrietakoak direnak.

Gure gizartearen prolematika ekonomiko, politiko eta soziala orokorki eta sailka aztertuko duten lan taldeak sortzea da asmoa, eta horientzako materiale egokia prestatzeko asmoz dokumentazio zentro bat jarri nahi da martxan Donostian. Egoitzari dagokionez, Bilbok bere egoitza badu, Astarloa kalearen 2. zenbakian, eta Donostian oraingoz «Egia kolektibo»ko abokatuen lokaletan datza, Ametzagaina kalearen 17.ean.

Amaia LANZ

Marc Legasse naziek Iparraldean izan zuten eraginaz aritu da Donostian GITEk antolatu ikastaroan.

Marc Legasse, euskaldun nazizaleak astintzen

Hegoaldean aski gutxi ezagutzen den gai bat jorratzen du Marc Legassek GITEren ikastaro honetan. Ipar Euskadin Hitlerren soldaduak egon ziren garaietan izan ziren gorabeherak zinez interesgarriak dira, Iparraldeko zenbait euskaldunek izan zuen jokabideagatik bezala Hegoaldeko nazionalista batzuek kolaborazio aldera erakutsi zuen zaletasunagatik.

Jose Antonio Agirrerekin polemika garratz bat izan zuen Marc Legassek, nolabait laburtzeko «zazpiak bat» praktikan eramaten ez zenaren inguruan definitu daitekeena. Eta lehendakariari igorri zion gutun batean salatzen zituen Legassek zenbait jeltxidekin izandako harremanak.

1936ko gerraren inguruko polemika eta zalantza guztiak ez daude argiturik, eta Santoñako tratuak duen esanahiaz ikuspegi ezberdinak egoten jarraitzen dute. Era berean naziekiko harremanetan. Marc Legassek, hain zuzen, Jose

Antonio Agirreri aurpegiratzeko zion Epalzarekin publikoki agertu izana, Epalza hark gerra mundialean erakutsitako joera germanofiloa ahaztuaz.

Epalza jeltxide hori izan zen, salatzen zuen Legassek, Iparraldeko zenbait gazte euskaltzale Vichyren gobernuarekiko kolaboraziora bultzatu zuena, eta Eugène Goihenetxek berak zigorra jasan zuen hori zela medio. PNVko germanofilo horien jokabideak Eusko Jaur-laritzak beti agertu zuen aliatuen aldeko esfortzua eta itxaropenak konprometitzen zituen.

Bestalde, 1936ko gerrari buruzko hainbeste anekdota ikasi baditugu hegotarrok, Iparraldean 40-45 tarte horretan gertatuez ideia handirik ez dugu. Hor zen makisa, hor zen kontzentrazio kanpoa, baita afusilaketak ere... Eta hor ibili ziren Aita Lartzabal bezalako gerrillariak. Zokoako apezka izan zen, hain zuzen, Larrun mendia libratu zuena.

Historia zaharrak haizatzea da beti ere holako hitzaldi bat, baina gaurko gertakizunen zenbait klabe ere erakutsi dezake. Gaur naziak mundu guztiak arbuaitzen baldin baditu, Hitler mundua jatekotan zebilenean asko ziren bigunagoak. Duela gutxi jakina da, esate baterako, Estatu Frantseseko poliziak ireki gabe dituela oraindik Gestaporen hainbat paper.

A.L.

Oiartzungo Iturriotzen, dorrea espekulazioaren erdian

Erdi Arotik geratzen zaizkigun torre bakanetako baten alde eta auzo lasai bat espekulazioa dela bide etxe munstroez jostearen kontra ari dira lanean Oiartzungo Iturriotz auzokoak. Egunero egiten dira holakoak, egunez egun aurrera bait darrate basakeria urbanistikokoak. Baina auzo guztiek ez dute holako dorre eder bat.

Euskal Herrian geratzen den dorrerik interesgarrienetako bat, auzo xarmagarrri batean, hamasei etxetzarrez ito nahi dute.

Agitz hondatua dago Iturriotzko «Torre» baserria. Adabaki bat hemendik, leiho bat ateratzea hortik, txabola hor kontran... Mendeak pasatzen ikusi ditu, bere bakealdi eta gerrekin, eta beti ere baserritik bizi behar izan duten belau-naldiak ezin arduratu etxe zaharren estetikaz.

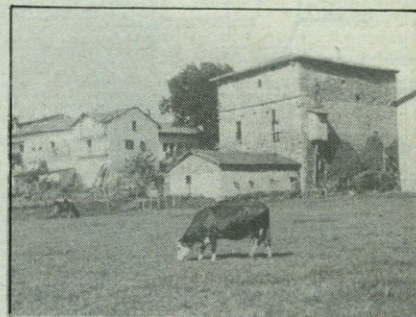
Gipuzkoak dituen ingururik ederretako bat du Oiartzunek, eta Iturriotz auzoa bertan dago. Iparraldearekin mugatzen, Irún arroztuaren aldamean, Nafarroarako pasabide, Donostiaren auzo proletario diren Pasaia eta Orereta-Errenteriarekin kontraste delarik. Hirurehun lagun dituen auzo horretan, berriz, bost plantatako hamahiru etxe lau t'erditako beste hiru proposatzen ditu martxan jarri nahi den udal plangintza berriak.

Urtean zehar hainbat ekitaldi antolatzen du «Iturri-berri» elkarteak, kantale-

dietatik bertso saioetara, famatu egin ziren desafio batzuk barne. Oraingoan, hirigintza afera bati heldu behar izan diote. Oiartzunen udal plangintza prestatzen ari dira eta oraindik gauzak erabakiak ez badira ere, beren auzorako oso kezagarria den etorkizun bat marraztu dute planoetan.

«Badituk beste xehetasun ttikiagoak ere», dioskute, «baina bi gauzatan nahi diagu zentratu, Iturriotzarrak bezala Oiartzun guztia ohartu dadin. Batetik 'Torre' etxearen arazoa zegok eta bestetik auzorako planteiatzen diren etxeen». Jadanik Gipuzkoako Diputazioan eta Gasteizko Gobernuan izanak dira «Iturri-berri»koak, dorrea konpondu eta monumentu nazional izendatu dezatela eskatuz.

Horretarako etxea erabat berriztatu beharko litzateke, hondaturik dituen puskak egokituz. Eta atal ezberdinez

osatutako kultur etxe egoki bat letorke barruan: zine areto txiki bat, liburutegia, biltokiak... Familia bat bizi da barruan gaur egun, behinola ahaide nagusien dorre izan eta gero baserri bihurtu zen horretan, baina ordaintan etxe egoki bat hartzekotan ateratzeko prest leudeke.

«Prolema duk, orde, plan guzti horietan etxea bakarrik sartzen dela, dorrea. Eta atzekaldeko lurak ere horretan sartu beharra zegok». Aurretik kalea, aldamenteetatik etxeak, atzetik bakarrik dauzka «Torre» ongi inguratzenko lurak.

Lur horietan, hain zuzen, eta ingurukoetan bost oinetako etxeak proposatzen dira oraintsu Amadeo Aizpurua arkitektoa burutzen ari den udal plangintza berrian. Hamasei konstruzio, etorkizunean 1.000 lagun hartu ditzaketanak, orain hirurehun biztanle dituen auzo batean. «Lehen ere bada tankera horretako etxe bat Iturriotzen, baina pentsatu beharrean hori desegoki eraikia da goela eta berriak beste era batean eraiki behar direla, egiten dutena da hola-ko hamasei gehiago proposatu».

Badu Oiartzunek auzoak espekulaziotik ongi zaintzeko beharra, eta zer esanik ez bere jauregiak zaintzekoa. Gerraz geroztik lau behintzat joan dira pikutara, Oiartzunen zegoen Rafael Pikabearen jauregi XIX. mendekoa eta beste hiru «palaziyo», Sein-Etxeberri, Ugaldetxo eta Ergoiengoak.

Udalak dauka orain hitza, eta hitz hori egokia izan dadin firma bilketan ari dira «Iturri-berri» elkarteak.

ARTASO

ARGIA

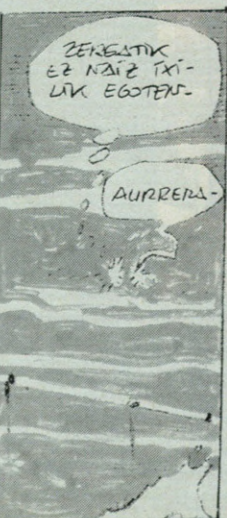
«Tarttalo» eta «Jaizkibel» en laguntzaz

K O M I K I A

30. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lepetegi
&
Iatez 86.

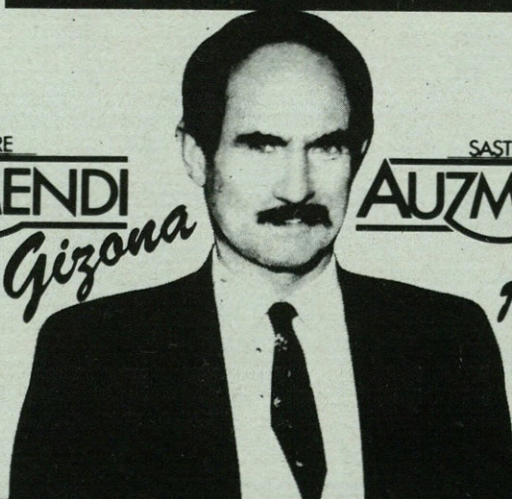

1986/10/10

**Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.**

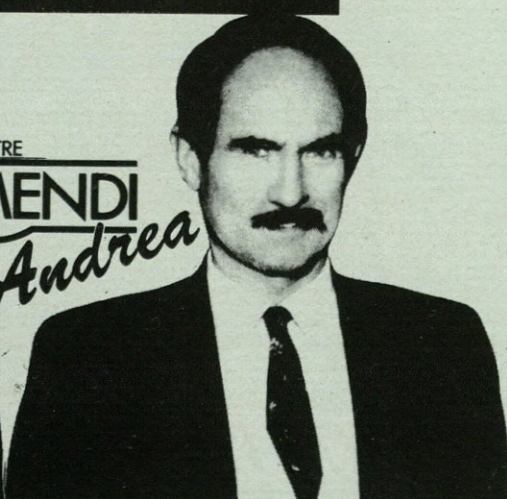
AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE
AUZMENDI
Gizona

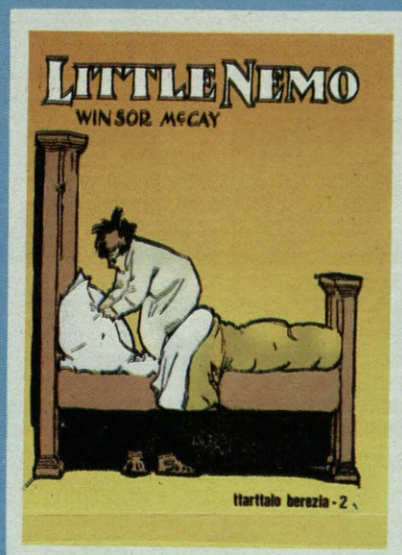
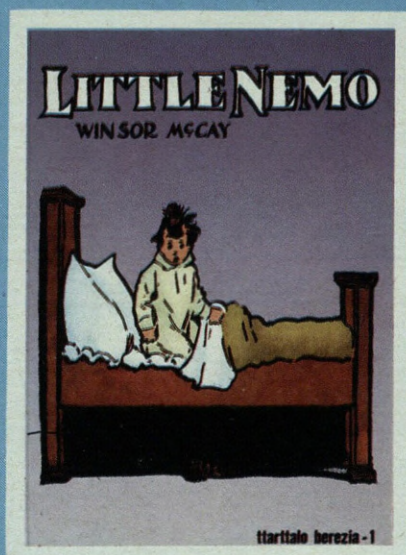
Avda. 11 y Vergara, 1

SASTRE
AUZMENDI
Andrea

Donostiako estiloa

EZ UTZI IRAKURRI GABE

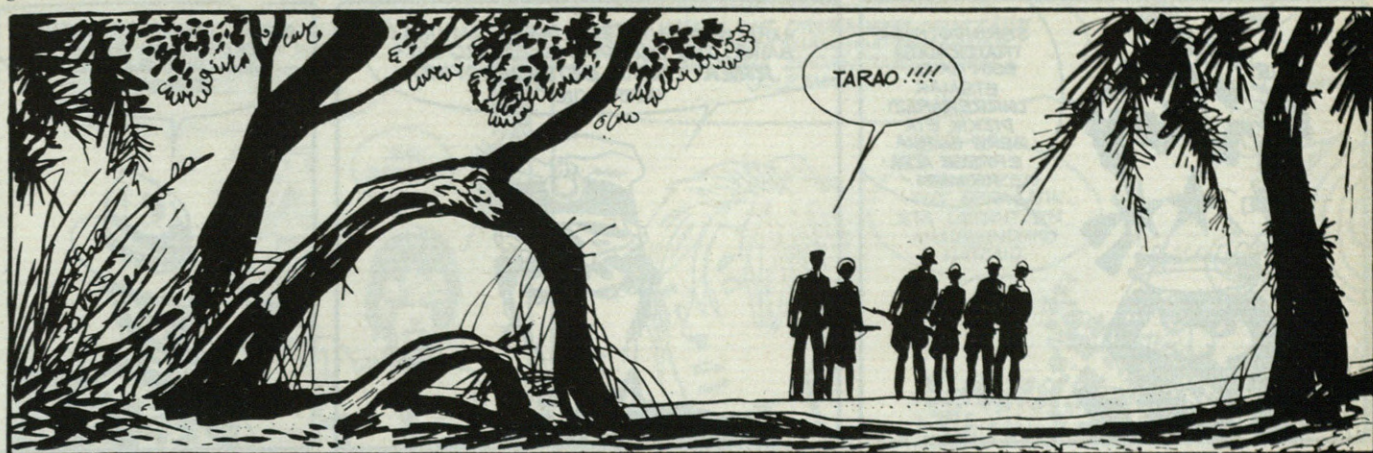

NEMO TXIKIAREN ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

CORTO MALTESE: ITSAS GAZIKO BALADA (30. kapitulua)

Aurrekoaren laburpena: «Monjea»k Slütter tenientea larriki zauritu eta submarinoaz jabetu da, irlatik ihes eginez. Beste guztiak irlan geratu dira. Cortok neo-zelandar patruila batekin egin du topo.

EZINA ZAIT SINISTEA... CORTO MALTESEKENGATIK IZAN EZ BALITZ TAKI JAP-EN KANOIUNTZIAN NENGOKE ORAINDIK.

BAI, BADAKIT.

PRESO HARTU DUT ORDEA ESPLORATZAILE PATRUILA BATEKIN LURRERATZERAKOAN. IHES EGITERA ZIHOAN RASPUTINEN GOLETAN.

SENTITZEN DUT BERAGATIK... ETA LAGUNTZEN AHALEGINDUKO NATZAIO.

BIZPAHIRU EGUN BERANDUAGO...

HAU DUT DENA MOMENTAZ...

ONGI... IRLAKOEI PAGOKIE-NEZ, KONTURATU GABE LAGUNDU DITAZTE "MONJE" RASPUTIN EDO CORTO MALTESE BATEN NEURRIKO ABENTUREROAK.

FRAZER, BERTAKO HONEK DIO SUBMARINOAREN KOMANDANTEA IRLAN PAGOELA. "MONJE"AK ZABURITU ETA CORTO MALTESEK EZKIZATATU EGIN ZUELA.

PIRTIN BAT BE-ROANDUAGO

CORTO MALTESE, ZEU ZARA ZURE LAGUNEN ARTETIK HONETATIK ONDO ATERAKO DEN BAKARRA. ALMIRANTAZGOA ZUREKIN ESKUZABAL IZATERA EKARRI DU CAIN ETA PANDORA GROOVESNOREREN TESTIGANTZAK, HALA NOLA ISTILUAK HASI ZIRENETIK GUDA-EKINTZETAN PARTE HARTUA EZ IZATEAK... ORAIN ZURE LAGUNTZA ESPERO DUGU...

NIRE LAGUNTZA?... ZERTAN?

BADAKIGU IRLA HONETAKO NONBAITEN DAUKAZALA EZKIZATATURIK SUBMARINO ALEMANAREN KOMANDANTEA, SLÜTTER (INTZI-TENIENTEA)... HARA BA, BIZIRIK HARRAPATU NAHI DUGU GUK...

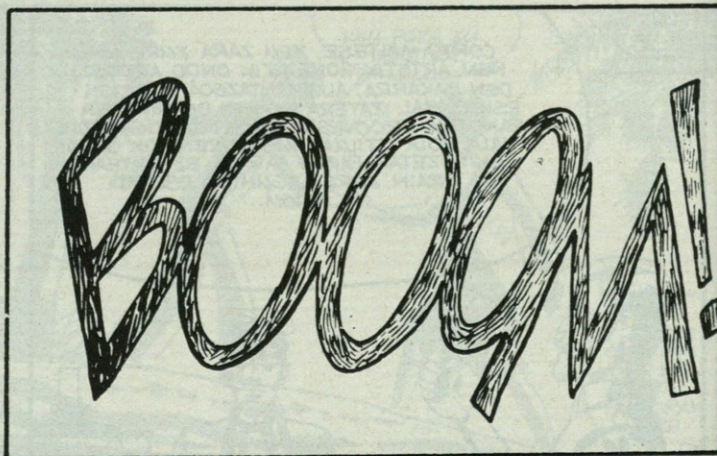
... GERRA-KONTSEILU BATEZ PIRATERIA ETA TRAIZIOAGATIK EPAI DEZAN. ARRAZOI POLITIKOAK DAUDE, ETA EZ DATOR HARRA HORIEK BEGIRATZEA, PROZESU HORI...

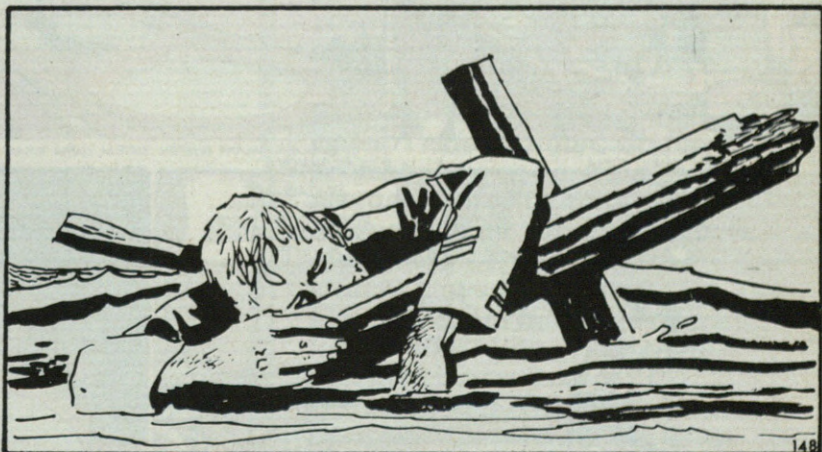
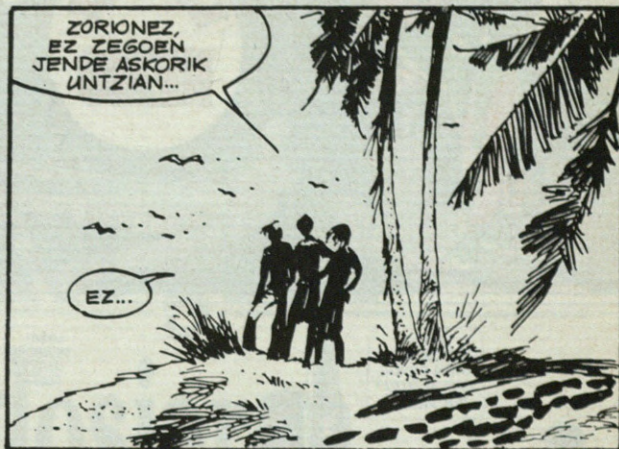

... DERRIGORTZEN DUTENAK. SAMOAN HARRAPATUTAKO BESTE ALEMANEKIN BATERA EPAITZUKO DUTE HOR. BIZIRIK BEHAR DUGU BERAZ...

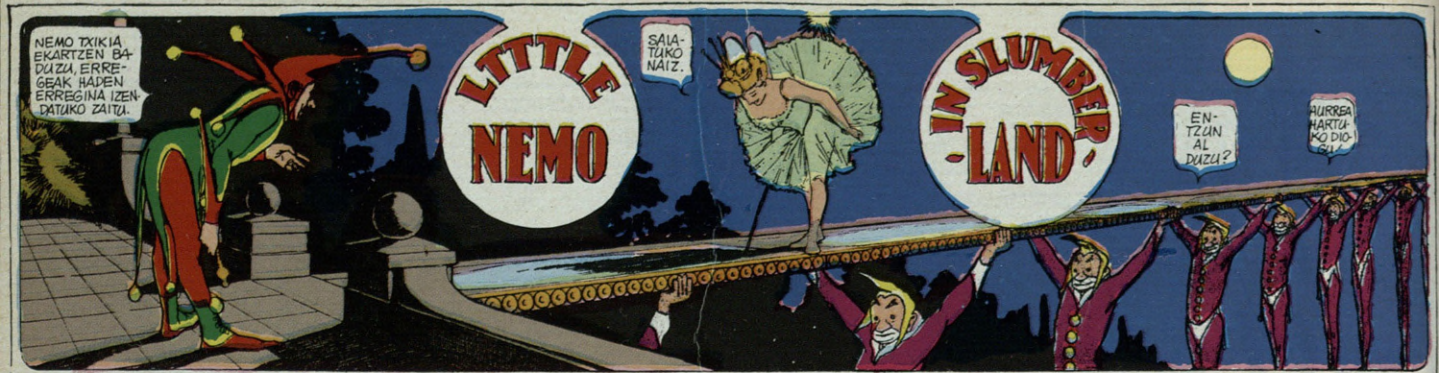

... ETA ZU ZARA BERARENGANA HURBIL DAITEKEEN BAKARRA BERAK EZER SUSMATU GABE ETA... GURI EMAN. HORREN ORDINEZ MILA LIBRA ETA SALBO-KONDUKTO BAT JASOKO DITAZU, GURE JURISDIZIOTIK KANPO EDONORA JOATEKO...

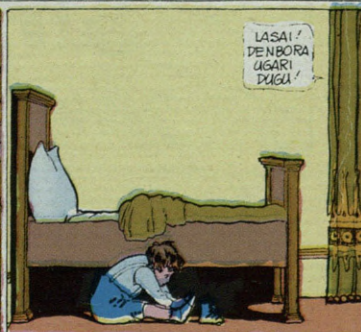

(datorren astean jarraituko da)

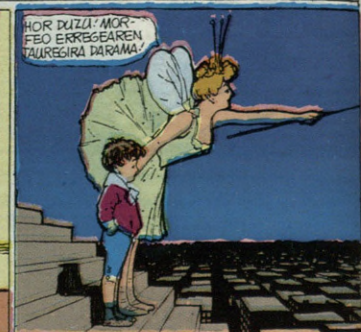
1 CHICAUMOK ESERITA AURKITU ZIEN NEMO. ETA BIDAIAZKO UMOREAN.

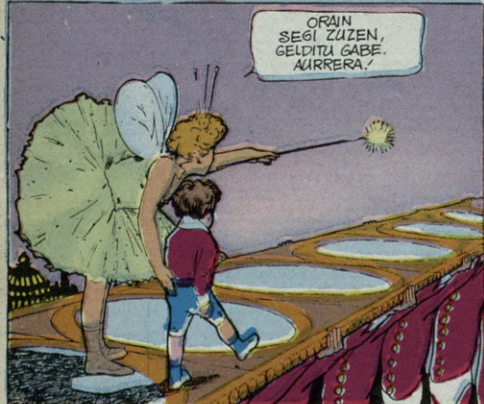
2 NEMO BERE AMA HARRITUKO ZUENEKO ABIA-DAN JANTZI ZEN.

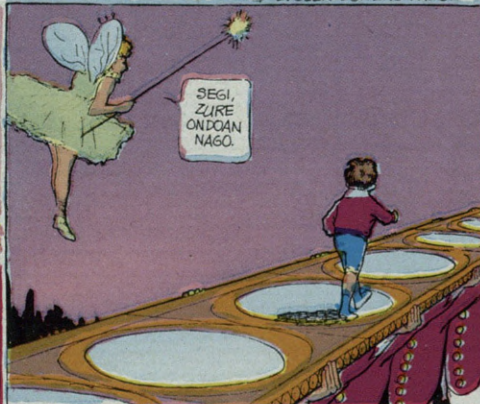
3 XARWATUTA ZEUKAN NEMO CHICAUMOK. EDOZER EGITEKO PREST.

4 NEMO ZUR ETA UR GERATU ZEN ZUBIA IKUSI ZUENEAN.

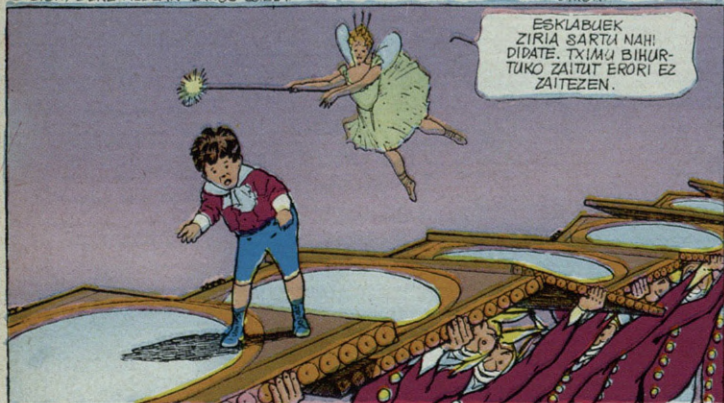
5 ZERUKO BIDE HARTATIK BELDURRIK GABE JOATEKO ESAN ZION, BERE ALBOAN IZANGO ZUELA.

6 ESKLABUEK MILAKA EUSTEN ZUTELA ZUBIA, ESAN ZION CHICAUMOK.

7 NEMO LARRITA EGIN ZEN ZUBIA TOLESTEN HASI ZENEAN.

8 NEMO LASAITZEDO, TXIKI BIHURTUKO ZUELA ESAN ZION CHICAUMOK.

9 NAHIZ HURA EZ ATSEGIN, AURRERA JARRAITU ZEN NEMO. ESKLABUEK ERREGAREN GANA ERAMAN NAHI ZUTEN CHICAUMOK.

10 ...BAINO LEHEN, OHOREA BERENGANATZEKO. HARTUKO ZUTENEAN, NEMO GARRAISIKA...

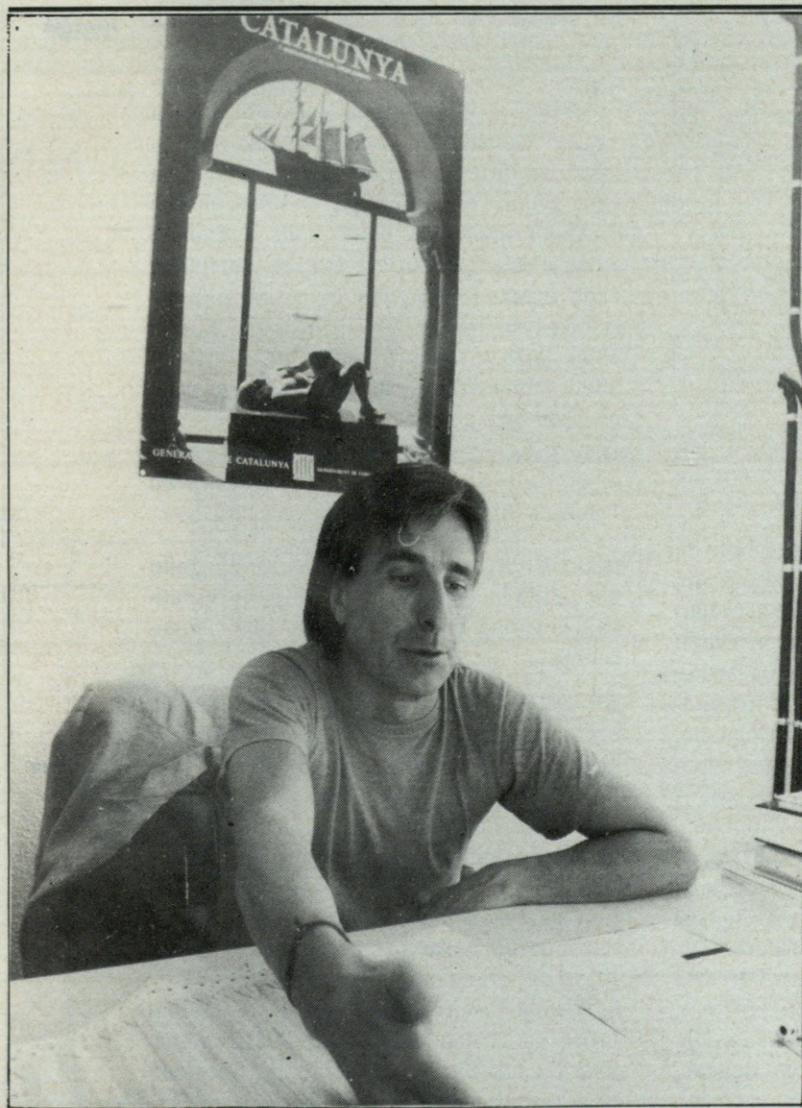

11 ...HASI ZEN, ETA CHICAUMO LASAITZERA HUR-BILDU ZEN...

12 ...BERE AITA JAIKIARAZI ZITEN.

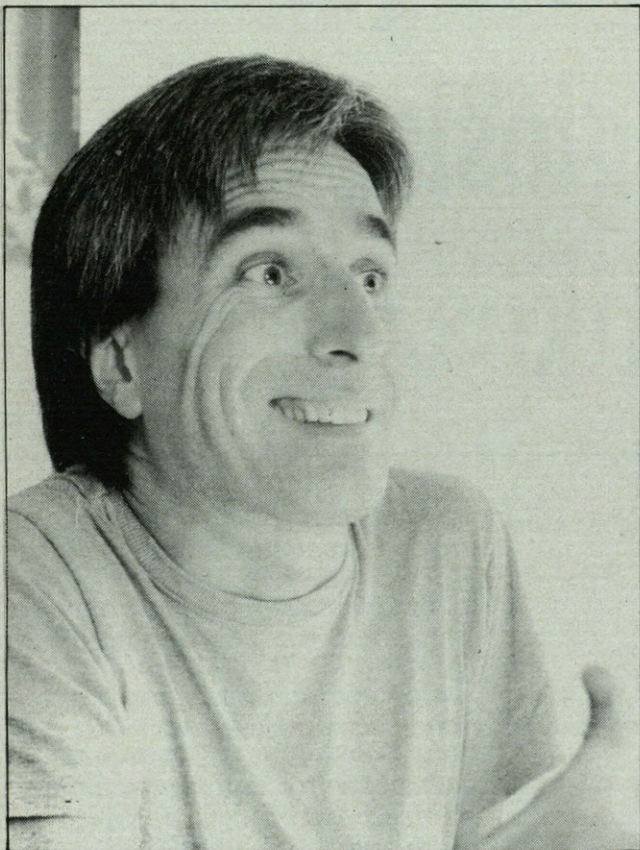
Ibon Sarasola: «Inor gutxi kezkatzen da diglosiaren ondorio linguistikoaz»

Aspalditik dabil Ibon Sarasola hiztegien saltsan berea ere egin nahian. «Hiztegi Arauemailea» izan behar zuen harekin hasi zen, baina gerora asmoak aldatu ziren apur bat. Mitxelenak ordurarte bakarka egindako lana (Hiztegi Nagusia) talde-lanean eta sistematikoki egiteari ekin zitzaion, eta Ibon proiektu horren barruan gero eta protagonismo haundiagoa hartuz joan da. Era berean, bere aintzinako «Arauemailea» «Hauta Lanerako Hiztegia» bihurtu da, eta horrek ere bere lehenbiziko bi emaitzak eman ditu honez gero. Laster kaleratuko da «Orotariko Euskal Hiztegia» munstro horren lehen liburukia, eta zinez esan dezakegu lehen probak ikusita lan ikaragarria dela Donostiako Gros auzoko bulego sofistikatu eta informatizatu batean talde honek burutzen duen hiztegia. Azkenik, Ibon urtetan kezkatu duten beste zenbait gaitaz ere mintzatu gara.

Aste honetako elkarrizketa: Ibon Sarasola

“Hitz berriak asmatzen eta hasi baino lehen, komenigarria delako aurrekoek zer utzi diguten ezagutzea”.

GALDERA: Euskal hiztegigintzaren barruan, zein da zeuk eta zeure inguruan dagoen taldeak bete nahi duzuen hutsunea?

Orotariko
Euskal
Hiztegia

ERANTZUNA: Alde batetatik, eta hori da nagusia, Orotariko Euskal Hiztegia dago, hori da Mitxelenak aspalditik bere gain hartu zuen lana, eta orain talde lanean egiten ari garena. Hiztegi horren helburua hau da: euskal hitz-ondarea biltzea. Horretarako aurreko hiztegegileen lana jaso dugu eta, batez ere, gure literaturako testuetan dagoena bildu dugu. Eta haua zertarako? Hitz berriak asmatzen eta hasi baino lehen, komenigarria delako aurrekoek zer utzi diguten ezagutzea. Esaterako, Donostiako Udala boletin moduko bat ateratzen hasi da, *S. Sebastián en marcha*. Euskaraz *Donostia ibileraz* jarri dute. «Ibileraz» hori artifiziala da, eta aldamenen duen «en marcha» gabe ulertzen ez dena. «En marcha» esateko, hiztegi honetan ikusten denean, *abian* erabili da euskaraz.

Beste gauza bat: hitzen esanahia, erdarazko baliokideaz baino areago, hitza agertzen den testuinguruez definitzen da. Esan nahi dut: adibidez, *haize* 'viento' eta *aire* 'aire' jarri eta kitto egin beharrean, egin duguna zera izan da: *aize* eta *aire* agertzen diren dozenaka adibide eman, garai eta euskalki guzietakoak. Horrela hobe ikusten da bakoitza noiz eta nola erabiltzen den euskaraz.

GALDERA: Pentsatzekoa da testu askotxo erabiltzen ari zaretela lan honetan. Nola egin duzue hautaketa?

ERANTZUNA: Orain arteko hiztegi guztiak sartu egin ditugu, bistan da. Gero, XX. mendearteko autore kasik guztiak ere hartu ditugu, beren obra askoren hustuketa eginez. Gerraurreko urteak askoz arrisku-tsuagoak dira eta oso aukera murriztuagoa egin dugu, bestela irudi destorsionatua emateko arriskuan bait ginen. Egindako aukeraren barruan, testurik berrienak 1965. urtekoak dira, hau da, euskararen batasuna hasi zen garaikoak. Hasiera batean 1950. urtean planto egitea pentsatu genuen, baina azken orduan ikusi dugu posible zela urte gertuagoetara iristea eta hala egin dugu. Argitaratzear dagoen lehen tomoan ez da posible izango, baina besteetan 1965.era bitarteko testuak jasoko dira.

GALDERA: Hemen inguruan ordenagailu eta pantaila ugari ikusten dira. Informatikak laguntza handia emango dizue seguru-erik...

ERANTZUNA: Dударik ez dago. Bestela ezinezkoa bihurtuko litzaiguke, edo askoz denbora gehiago eskatuko liguke behintzat. Halere, orain agerian ikusten den lan hau baino, Mitxelenaren urtetako lana dago, aspalditik ari bait zen bera lan honetan, eta urte guzti horietan aurreratutako fitxa guztiak abiapuntua baino gehiago izan da, lanaren parte bat aurreratua genuen. Aitortza hori egin beharra dago lehenik.

Bestela, esango dizuet zein izaten den prozesua. Ordenagailuan dauden testu guztietan, geuk aukeratutako hitz bat agertzen den testuinguru guztiak hustutzen dira.

Iturriak

urtetako
fitxak

zertarako?

“Hitzen esanahia, erdarazko baliokideaz baino areago, hitza agertzen den testuinguruez definitzen da”.

Lan hori makinak egiten digu, eta zerrenda batzutan ipini. Ondoren, geuk erabaki behar izaten dugu hitz beraren zein adiera desberdin dauden, eta horren araberrako sistematizazioa egin. Kasu batzutan erraza izaten da hori erabakitzea, baina beste askotan izugarri zaila da. Morfologia eta gramatika kontutan sartzea ez da gure lana, baina batzutan ezinbestez sartu behar izaten dugu, ‘ahal’ hitzarekin esate batera. Testu-inguru desberdinak sailkatzeko besterik ez bada ere, gramatikazko erabaki batzutan hartu behar dituzu, eta batzutan ikaragarri zaila gertatzen da.

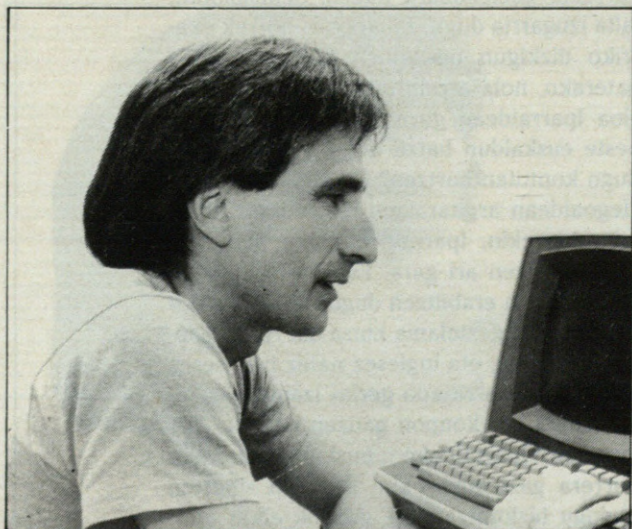
taldea

GALDERA: Zein jende zabiltzate proiektu honetan?

ERANTZUNA: Taldean sei gara: Isabel Arrigain, Arantza Egia, Gabriel Fraile, Mª Jose Kerejeta, Iñaki Segurola eta seiok. Orain beste bat hartuko dugu, lana bizkortzeko. Gero, noski, ‘jefea’ dago (‘jefea’ Mitxelenari deitzen diogu). Guztion artean egiten dugu lan osoa. Erabakiak, zailtasunaren arabera, batek edo bestek hartzen ditu. Azken-azken erabakiak beti Mitxelenak hartzen ditu.

GALDERA: Noizko kaleratuko da Orotariko Euskal Hiztegi hau?

ERANTZUNA: Ez dakigu, oso zaila da jakitea. Orain lehen tomoa inprimategian sartzekotan dago, ia ia guztiz prestatua dugu

eta argitalpenerako lehiaketa publikoa ere erabakitzekotan dago. Gure erritmorik onean segituz gero urtero tomo bat argitaratuko dugula uste dut. Kontutan hartu ikaragarriko lana daukala tomo bakoitzak, zortzirehun bat orrialdekoa baina orrialde bakoitzean lau bat folio sartzen direlarik... Zortzi bat tomo aterako direla uste dut. Ustegabeen lan haundia ematen diguna zuzenketa da, pentsa, hitz bakoitzean ageri diren adibide eta testu-inguru guztiak jatorrizko liburuarekin aldaratu behar dira, ea hutsegiteren bat badagoen. Horrek ezin imajinatuzko denbora eskatzen du.

erritmoa

GALDERA: Nor izango da hiztegi nagusi honen erabiltzailea?

ERANTZUNA: Argi dago edozein pertsona ez dela gai izango hiztegia hartu eta goitik behera irakurtzeko. Alde horretatik, badakigu jende gutxirentzat izango dela hiztegi hau. Kontsulta puntualak egiteko behar bada bai, horretan jende gehiagok erabiliko du, baina funtsean oinarriko lana da, luza-rora begira egindakoa.

norentzat?

GALDERA: Bestalde zeu egiten ari zaren hiztegia dago, ezta? Hasiera batetan «Hiztegi Arauemailea» izenez eta orain «Hautala Lanerako Hiztegia» izenez argitaratzen ari dena. Zein desberdintasun dauka honek bestearekin?

ERANTZUNA: Oso desberdinak dira. Nolabait esateko, neure izenpean agertzen den beste hiztegi horretan Orotariko Hiztegitik neuk Mitxelenaren laguntzaz egindako

Hautala Lanerako Hiztegia

hautaketa bat agertuko litzateke, behar bada normalizazio bati begira gehiago, edota euskararen batasunaren bidean. Konturatzen naiz beste mila hautaketa desberdin egin litezkeela, baina Hiztegi horretan neure proposamena eskaintzen dut. Eta hori bai, hitz bakoitzari buruzko azalpenak eta definizio posibleak euskaraz emanak daude.

GALDERA: Nolabait esan al daiteke zure gustoko hitzak aukeratu dituzula «Hautala Lanerako Hiztegia»n?

ERANTZUNA: Ez beti. Nire gustoa ez dut

Aste honetako elkarrizketa: Ibon Sarasola

“Normalean diglosiaren alde politikoa baino ez da kontutan hartzen; nor arduratzen da diglosiaren ondorio linguistikoaz?”

erizpideak

erabili erizpide nagusi bezala. Dударik ez dago hiztegi horretan nire aukera pertsonala eskaintzen edo proposatzen badut, azken finean nire gustoa tartean pisu haundia izango duela, baina tartean nire gustokoak ez diren hitz asko eta asko ere badirela esan dezaket. Beste erizpide batzu kontutan hartzen bait ditut. Aukerak egiten hasi baino lehen kontutan hartu «Maiztasun Hiztegia» argitaratu zela, eta funtsean horixe izaten dut erizpide nagusietako bat, bi forma konkreturen artean erabaki behar dudanean. Esate batera, «guzi» edo «guzi» erabakitzeko orduan, neure gustoaren kontra jokatu behar izan dut, erabilpenaren maiztasunak erabaki du azken-azkenean. Euskara batuaren finkapena bilatzen badugu, horrelako gaietan gaurko maiztasunak eta literatur tradizioak izan behar lukete azken finean erabakitzaileak.

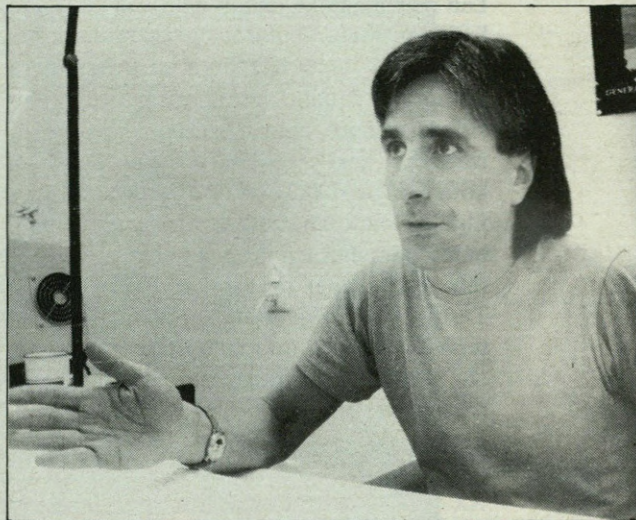
GALDERA: Zeure «Hauta Lanerako Hiztegi» honek zein erritmo darama?

ERANTZUNA: Astiro doa, baina aurrera. Neure hiztegi hori egin ahal izateko, «Orotariko Hiztegia» lehenagoko oinarri bezala ikusten dut. Beraz, beste hiztegiaren mar-txa Orotarikoarenera mugatu beharra dago neurri haundi batean. Gainera, esan beharra daukat nire firma bakarrez argitaratzen bada ere, Mitxelenarekin lankidetzan eginikakoa dela. Berak errepasatzen du guztia goitik behera, zuzendu eta erabaki beharrekoak erabakitzen lagundu ere.

GALDERA: Hiztegien gaia alde batetara utzita, nola ikusten duzu gaurko euskararen egoera?

ERANTZUNA: Euskararen egoera nola ikusten dudari galdetzen badidazue, nik funtsean kontraesan bat ikusten dudala esango dizuet. Beste gauza batzurekin batera, kontraesan hau behintzat ikusten dut: nola daitekeen teoriarik hain abertzalea eta hain euskaltzalea den herri batean euskarekiko hain ardura gutxi egotea, edo zehazkiago esanda, euskarak erderarengandik jasotzen duen erasoari kontra egiteko ardurarik hain txikia izatea. Aski da gaur erabiltzen den euskara ikustea, eta zein puntutara dagoen erderak kutsatua oso argia

kontraesana

da. Sarritan entzuten da diglosiaren kontra mintzatzen, baina diglosiaren alde politikoa baino ez da kontutan hartzen, eta badi-rudi diglosiaren ondorio linguistikoaz ez dela inor arduratzen. Batzutan pentsatu izan dut alde politikoa hainbeste aipatzeak kaltea ekarri digula beste aldetik, hau da, kutsatze linguistiko horren aldetik.

GALDERA: Lan zaila dirudi hitz horien bidez proposatzen duzuna?

ERANTZUNA: Neketsua izango da horren kontra borrokatzea baina larria ere bada. Arazorik latzena, zera da, gauzarik normalena iruditzen zaigula, zerbait saiatu beharrean, gaztelaniara jotzea. Sentsibiltate falta izugarria dugu, zabarkeria horrek ekarriko dizkigun ondorioen aurrean. Esate baterako, nola arraio egin behar dugu nazioa Iparraldean gure anaiak omen diren beste euskaldun batzu ere badi-rela ez badugu kontutan hartzen? Eta barkatu, baina Hegoaldean argitaratzen den euskara gaztelatuarekin, Iparraldekoekiko bereizke-ta haunditzen ari gara. Esaterako, hitzean eta hortzean erabiltzen dugun «Galaxietako gerra». Hori gaztelania hutsa da. Hori inglesez sortu zen, eta ingelesez nahiz frantsesez «Izarretako gerra edo gerla» izango litzate-ke. Baina hor konpon gauzen jatorria, hor konpon Iparraldeko euskaldunak, eta aurrera gaztelaniarekin! Benetan sinesten badugu hizkuntzan ere guztiok elkar uler-

zabarkeria

“Literatura orain dela urte batzutako zulotik atera egin da, eta normaltasun haundiago baten barruan mugitzen da”.

tzera ailegatu behar dugula, bide okerretik goaz. Hizkuntza nazionalak arreta gehixea-
go merezi du, ezta?

GALDERA: Eta beste gai eremu batetara pasata, segitzen al duzu batere literatura-
ren martxa?

ERANTZUNA: Ez nahi nukeen aina, baina bai, segitzen dut. Normalean atzerapenare-
kin irakurtzen ditut gauza berriak. Prosa batez ere, poesiarik ia ia ez bait dut irakur-
tzen.

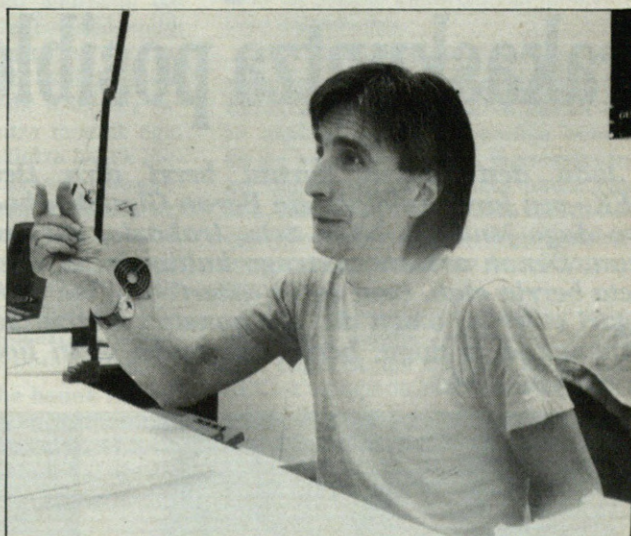
GALDERA: Eta nola ikusten duzu?

ERANTZUNA: Nik esango nuke euskal lite-
ratura ez dagoela batzuk dioten bezain
gaizki, baina baita ez dagoela beste batzuk
dioten bezain ondo. Garbi dago orain dela
urte batzu izan zen zulo horretatik atera
egin dela, eta gaur egun normaltasun haun-
diago baten barruan ari dira gauzak emat-
ten. Kantitatea eta kalitatea zein puntuta-
raino parean doazen ez dut ikusten oso ar-
gi, baina bai, badirudi garai bateko experi-
mentalismoak eta 'ismoak' jeneralean gain-
ditu egin direla, eta orain beste ildo bateta-
tik doazela gauzak.

GALDERA: Bukatzeko, Ibon, zer nabar-
menduko zenuke literaturaren zurrumbilo
horretatik?

ERANTZUNA: Badira batzu besteen arte-
tik erraz nabarmenduko nituzkeenak.
Atxaga bat, esate batera, literaturaren hiz-
kuntza eta hizkuntza bera menderatu egi-
ten dituela esango nuke. Gero, Txillardeg-
irengan erabiltzen duen euskara nabarmen-
duko nuke beste ezeren gainera. Sarrio-
nandiaren kasuan ere oso nabaria da hiz-

Izenak

kuntzarekiko kezka eta ardura hori, esker-
tu egiten da, baina gehienetan altubezalee-
gia gertatzen da sintaxian, oso sintaxi estua
erabiltzen du. Eta badira beste asko noski,
eta euskaraz bestalde literatura aldetiko ba-
linoa dago, baina tira. Enfin, oraindik ere se-
gitzen dut literaturaren martxa eta gustora
gainera.

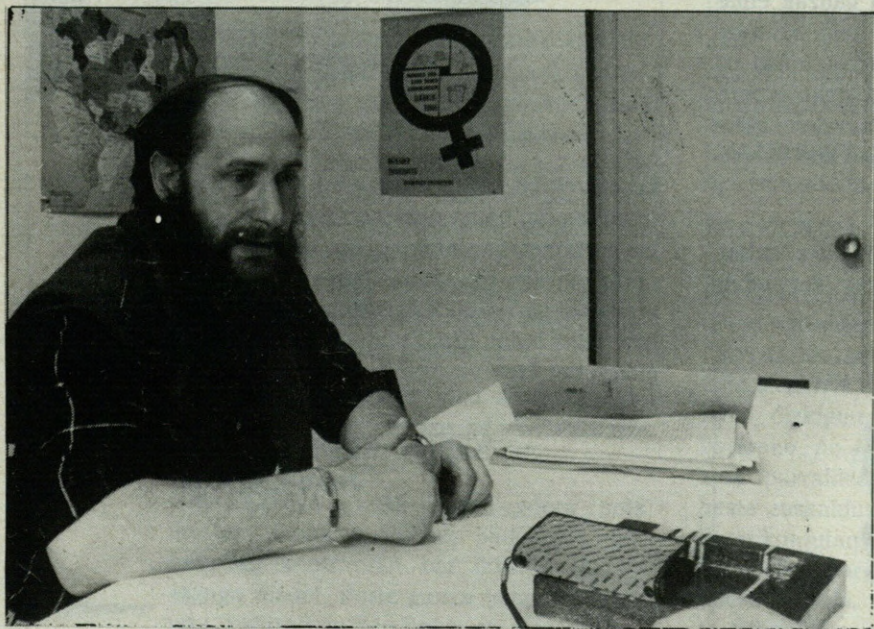
Xabier MENDIGUREN
Josu LANDA

Beran eta Derion burutu ziren aurreko astean AEKren aurtengo ihardunaldiak

Josu Naberan: «Irakasle multzo handi batek kulturgintzan oinarritutako irakaskuntza posible ikusi du»

Joan den astean burutu berri dira Derion Bizkaiko AEK-ren jardunaldiak, eta Beran Gipuzkoakoak. Esan beharra dago jendetza bildu zela, irakasle, eta arduradunen artean. Denon artean aurtengo kulturgintza, metodologia, eraketa berria etab. izan zuten aztertze, eta egin ere. Aldaketa ugari etorriko omen da, eta honetaz mintzatzeko Josu Naberanengana jo dugu, berak azaltzeko guzti honen funtsa eta nondik norakoa.

ARGIA.— AEK—k irakaskuntza berri bat planteiatzen omen du, aurrantzeko pausu handi bat ei da, orain arte erabili den sistema komunikatiboa efektiboa izan bada ere ez dela nahikoa eta. Azalduko diguzu apurtxo bat orain planteiatzen den hori zer den edo nondik nora doan?

JOSU NABERAN.— Begi bistan da

euskararen normalkuntzak behar dituela instantzia guztietatik esfortzu adizionalak edo bereziak. Egoera bereziak soluzio bereziak eskatzen dituzte, bai irakaskuntzatik, eta bai beste sektoreetatik ere. Hizkuntzen metodologia bera barrutik ze egoeratan dagoen eta zer planteiatzen duen ikusi behar dugu. Pausu handi bat eman da metodologia

estrukturaletatik komunikatiboetara, eta komunikatiboetan barruan ere aztertu behar dugu non aurkitzen garen eta ze tendentzia dagoen hor ere.

Metodologia arloan, helduen irakaskuntzan puntu klabe bat planteiatzen da ikastaldeen eskakizunetan. Ikastaldeen beharrak izaten dira ikasleen berezitasunak ezagutzea, zer nahi duten, nondik datozen, datu guztiak... metodologia komunikatiboan beste datu interesgarri bat da komunikazio premia. Komunikazio premia horren artean Euskal Herrian badira ere jentearen motibazioak. Motibazioak ez dira bakarrik pragmatikoak, eta bada motibazio integratzionala deitzen dena. Baditugu datu batzu zeintzuetan euskaldun izan eta bizi nahiaren beharra ikasleen motibazioen artean agertzen dena. Motibazio pragmatikoa %14 eta ikaslearen motibazio integratzionala % 79koa aterazen Gasteizen, eta Bilbon egin ziren inkesta batzuetan holako zifra agertzen zen. Faktore hau kontutan hartzekoa da. Euskarari buruzko jarrera bat ere badaukate ikasleek, ez promozio nahia bakarrik. Faktore hau programazioa egiterakoan sartu behar den datu bat da. Metodologia aldetik, hau sartzen bada nabaria da aldatuko dela ikaskuntza, eta horren arabera programazioa eta hizkuntza lantzeko modua.

Beste puntu bat da metodologia komunikatiboaren garapena, momentu honetan ikertzaileen artean eztabaidak daude, gehienek esaten dute komunikatuz ikasten dela hoberen, baina ikuspegi diferenteak daude. Batzuren ustez, funtzio komunikatiboak haseran barik ikasprozesuaren azkenean izan behar dute, beste batzuentzat proportzioan joan behar dute egiturak eta funtzio komunikatiboak... Baina badago korrante

bat nagusitzen doana, eta badiona metodorik onena hizkuntza bat ikasteko ekintzetan oinarritzen den sistema dela. Eginkizun konkretu bat jartzen bada programazio barnean, ba hori izango da motibagarriena hizkuntz mekanismoak ikasteko.

A.— Zertan konkratatzen da guzti hau, eta zer eskatuko dio AEK-ri?

J.N.— Honek eskatzen du programazioa, mentalitatea eta dinamika aldatzea, eta irakasleen aldetik esfortzu handi bat. Irakasleen bilerak egin behar dira, eta jarraipena behar du. Guk nahi dugun hizkuntz eginkizun hauek lortzen baditugu, eta benetan euskarak behar duen kultura izaten bada, ba hori izango litzateke inportanteena hizkuntza bat ikasteko. Guk planteiatuko ditugu eginkizun batzuek ahalik eta efikazenez euskara ikasteko, eta horiek izango dira gizarateak eskatzen dizkigun eginkizunak.

Uste dugu gainera ikastera datozenak betetzen dituztela baldintzak metodologian salto bat emateko. Honek ekarriko digu ondorioz moldaketa batzuek, salto bat medioetan eta dokumentazioan, tresnerian, eta eraketan bertan. AEK bada organismo bat euskararen alde dabilena eta posibilitate handiak badauzkana da bide honetatik sustraituta dagoelako herri auzo eta leku askotan. Baina badakigu AEK—k bakarrik ezin duela mobilizatu indarrak nahiko euskararen normalkuntzan eragiteko. Egin ahal duena da ikaskuntzatik planteiatu eta esperientzia hau erakustea Euskal Herriari. AEK—k behar du beste organismoekin elkarlana, kultur taldeekin etab. Herri batetan batzen bada AEK eskoletakoekin metodologia hau aurrera eramateko eta herrian dauden

taldeekin, hori mobida polita izango da. Ez diogu honekin berehala soluzionatuko denik asuntia, baina gizarateari planteatuko diogu izan daitekeena normalkuntzarako pauso bat. Gero hortik dago AEK—k benetan ikustea EKB-ren beharra.

A.— AEK—k badu inplantazioa hainbat lekutan, eta errealtate oso desberdinetan. Zentzu horretan Bilbo hiri handia, erdalduna, langabezia arazoduna, inmigratio handiduna eta abar... ez da berdina izango Bermio, Nafarroako herri txiki bat edo Xiberuko Atharratze edo... Errealtate desberdinak ezagututakoan agian ekintza berberak ez dute balioko, ezta? Nola konpondu duzue arazo hau?

J.N.— Jardunaldiotan aportazio bat eman dena hau izan da. Eskualdeetatik eraman da erreflexio txiki bat, eta hortik abiatuta era bitako konpromisoa hartu dute: alde batetik aztertzea urtean zehar ea ze ekintza moetak egin daitezkeen, eta gero ekintza hauek hartu eta zehazki nola programatu ikasprozesuko ziklo bakoitzean. Eskualde erdaldundu batetan egiten diren ekintzak ez dute —agian— edukiko oihartzunik eskualde euskaldun batetan, eta baita ere herri handietan egindako ekintzak edo herri txikietan egindakoak desberdinak izango dira. Hori bistan dago.

A.— Bai, hala eta be hauek Bizkaiako jardunaldiak izan dira. Planteiatzen ari zaren hau, Bizkaiko AEK—k planteiatzen duen zerbait da, ala nolabait Euskal Herri osora hedatzen planteamendua?

J.N.— Jardunaldi hauek egin dira Derion, Beran hiru egunetan, eta Araban egindako dira 29tik aurrera, eta hiruretan

egon da errepresentazioa beste herrialdeena. Programen aldetik ere egon da beste herrialdeetako jardunaldietan ekintza bidezko ikaskuntza honi buruzko erreflexio bat, eta euskararen normalkuntzari buruzkoa. Nahiz eta hiru lekutan egin, ba Euskal Herri mailako AEK-n planteiatutako gauza bat da.

Orain urte bete planteiatu zen formalki mintegi batetan, eta Derion egindako jardunaldi hauetan izan da gehien definitu den momentua, irakasleek masiboki posibilitate hau gehien ikusi duen momentua. Lehen planteiatuta zegoen abstraktuan, baina hau izan da apur bat praktikan planteiatzea gauzak urte beteko esperientzia izan ondoren; eta ez batek edo bik ikusi duten gauza bat, irakasle multzo handi batek ikusi du posible kultura gintzan oinarritutako irakaskintza.

A.— Ekitaldi hauek aurrera eramateko medioak handitu egin behar dira, ezta? AEK—k berak bere azpiegitura asko handitu behar du bai jente aldetik, ikus-entzuteko materiale aldetik eta abar. Honek, nolabait presupuesto handi bat ekarriko dio AEK—ri. Nola pentsatzen duzue diru arazo hau konpontzea?

J.N.— Ba bai, honek materiale aldetik, tresna aldetik, errekurtso aldetik eta, esigitzen du esfortzu handi bat. AEK—k egingo du ahal duena daukanarekin, eta orain beste motibo bat du gorrango eskatzeko instituzioei eta dirua daukanari, ze plangintza bat dauka, begi bistan erresultatuak dituen, eta oso irrazionala izango litzateke guzti hau laguntza barik geratzea.

Iñaki GOITIOITZA

ARGIA-REN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

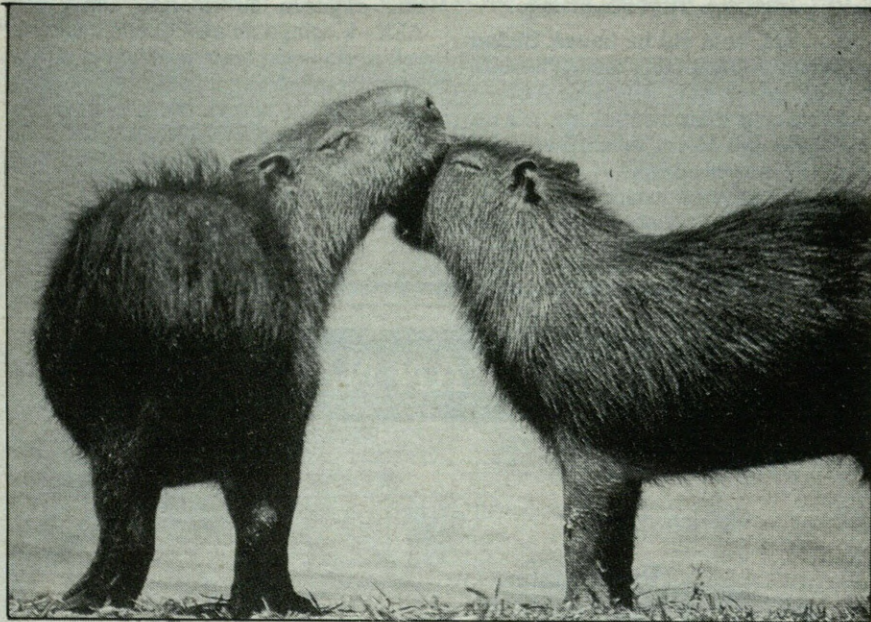
IZEN DEITURAK.....
 HELBIDEA..... Telefonoa.....
 Herria..... Probintzia.....
 Banku edo Aurrezki Kutxa.....
 Sukurtsala..... Zenbakia.....

SINADURA

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 - behe, DONOSTIA 20012.

Animalia basatiak proteina-iturri?

Behi-esnea, ardi-txuletak, txerri-solomoa, untxia saltxan, oilasko errea, ahuntz-gazta eta baita zezenaren buztana ere jatea guztiz normaltzat jotzen dugu. Era berean arrunta da, zaldiz ibiltzera joatea edo astoa fardelez zamatzea. Zertxobait arrotzago egiten zaizkigu desertua gurutzatzen dituzten dromedario eta gameluak edo Andeetako goi-ordeketa llama-zain-indioen begiratu pean dabiltzan llama-taldeak. Baina guztiz harrigarriago egingo litzaiguke hazitako oreinen-xerak jatea edo kapibara marraskari erraldoiaren solomoa labean jarrita dastatzeta edo altzeek emandako esne lodia zopak gosaltea. Zenbait urteren buruan jaki arrotz hauek tripazain kutixizaleen mahaietan aurkitzea ez litzateke estrainozkoa.

Lurrazalean badira gutxi-gorabehera 8 mila espezie-ugaztun baina hauetako 60 bakarrik hezi izan dira historian zehar. Beste espeziek hezkuntzarako balio ez dutenik esan nahi al du horrek? Ezta gutxiagorik ere! Gizasemea animalia basatien hezkuntzarekin hasi zenean gertuen zituen espezieak hartu zituen eta horien artean erraztasun handienak ematen zituztenak. Hezitako espezie horiekin betebeharrak asetu egin zituenean ez zion jaramonik egin espe-

zie berriak hezitzeari.

Egun betebeharrak berriak sortu dira. Munduaren populazioa gora doa eta proteina-iturri berriak beharrezko bihurtu dira. Aziendak dira ohizko proteina-iturriak. Orduan azienda-hazkuntzan hobekuntzak lortzen badira —azkar hazten diren eta pisu handiko animalia arrazak lorturik adibidez— proteina-eskuragarritasuna zabaldu egingo da. Honek muga bat du noski, txerri batek har dezakeen pisuak eta eman de-

zakeen ekoizpenak muga bat dute esaterako. Oraingo azienden arrazetarako iristeko milaka urtetan iraun duen selekzioa egon da. Oso arraza onak eta espezifikokoak lortu dira, baina tamalez hobekuntza horrek arazoak ere ekarri ditu.

Azienda berrien beharra

Urteetan zehar selekzionatutako animaliek baldintza egoki eta jakinetan bizi behar dute. Esne-behi batek zaila izango luke ikulutik at bizirik irautea Eskandinaviako negu gorrian adibidez. Aziendak adaptabilitate eskasa dute eskuarki.

Hortaz, zenbait herritan zientzilariek zenbait animalia basatiei so egin die eta azienda bihur daitezkeena pentsatu dute. Oso zuhurki, animalia basatiak ondo

'Hemen' konfusio 'eguna'

Mikel ANTZA

NIK ez dakit bizi naizeneko Hong Kong hau egiazkoaren oso desberdina izango den. Nire lerro hauen irakurleen batek Hong Kong populatsua ezagutuko balu inolako erreparorik gabe onartuko nizkioke kritikak; baina ni bizi naizeneko Hong Kong honekikoak dira ene zorrak (zor espiritualak, subjetoak eta erabat arbitrarioak). Eta horrexek arduratzen nau: idazluma beltz honen bitartez konta dezakedanak zenbateraino itxaraldatuko duen geografia. Argazki batzu erakustea sinpleagoa litzateke, tamalez ez dago nik erakutsiko nahi nukeena fotografiatuko duen Man Ray-rik. Letrak eta perpausak lotuz fotografiatu behar da hiri hau. Amets eginez, irri eginez eta, zenbaitetan, malko hustuz ere.

HONG Kong-en bizi naizen arren (hau da, oso urruti bizi naizen arren), ez naiz Txinan bizi. Esan nahi dut, txinoen, eta bide batez beren nazioarteko politikaren aurka ezer izan barik, ez dudala haientzat idazten. Konfusio Koxka haserratuko denik ez dut uste, txinarra izanik euskalduna ere denez geroz.

BADAGO pasarte polit bat txinar eta euskaldun bati dagokiona, baina astia dugunez, hurrengo batetarako utziko dugu. Lehen kronika honetarako nahiago dut Hong Kong-en agitzen den gauza bitxi da kontatzea. Hemen egunkari gehienak ingelesez argitaratzen dira, Hong Kong-eko txinarrek beren hizkuntzan argitaratzen den astekari bakarra dutelarik. Aspaldian dabilta egunkari bat egin nahiean, eta azken aste hauetan irtenbide bat topatu uste dute. Asteburutan egunkari paper, tamaina eta itxurazko edizio bat kaleratzea erabaki zuten. Haiek diotenez «egunkaria». Saiatu naiz enigma hau askatzen, ez ote den urtea laburtzeko metodoren baten bila dabiltzala edo. Nik esplikatu diet asteak zazpi egun dituela, eta egunkaria izatekotan zazpi egunetan zehar argitaratu beharko luketela. Hemen astea egunarekin nahasten dute. Txinar hauek kaskagorrrak edo maltzurak dira. Ulertzen dut zuek han Euskal Herrian, nik hemen bezala, ez duzuela deus ulertuko egunkari-astekariaren paradoja hau. Bitxia da Hong Kong... Badakizue, txinarren aferak.

heziz gero inguru latzetara adaptatuta-ko aziendak izan daitezkeena bururatu zaie. Honela Venezuelen, Llanos lurraldeko eurite/lehorte zikloi adaptatutako kapibara marraskari handia aukeratu dute; Zeelanda Berrian baso menditsutan dabilzan oreinak hezten hasi dira, eta Sobiet Batasunean, tundran, negu gorrienean ere, bizirik irauteko gai diren altzeen lehenengo granja esperimentalak martxan daude.

Azienda berriek abantaila ugari

Inguru latz eta jakinekiko adaptabilitatean dute ezpairik gabe, azienda berri hauek ezaugarri nabarmena. Hala ere, beste anitz abaltail ere badituzte. Altzearen haragiak adibidez oso koipe gutxi du behiaren haragiarekin konpatuz:

altze-haragiak %0.8-1, koipe izaten du, behi-haragiak ordea %10-a izan dezake. Hau berri pozgarria da kolesterolarekin arazoak dituztenentzat. Era berean, proteina eta bitamina ugari dauzka altze-haragiak. Antzeko gauzak kapibara eta oreinei buruz ere esan litezke.

Elikatuak izateko momentuan azienda berriek ez dute inolako problemarik sortzen. Altzeek adibidez lurrian hazten den edozein gauza, ondo zein landare, jaten dute.

Bestalde, altze eta oreinekin txerriekin jazotzen den antzekoa gertatzen da osotasunean —buztanaren puntatik adarren muturreraino— probetxatu daitezkeela alegia.

Azienda hauen etorkizunak joria izan daitekeela dirudi hortaz. Hala ere, tentelkeria handia izango litzateke pen-

tsatzea orain altze eta kapibarekin proteina-eskaera aseko denik. Azienda berri hauek toki eta ingurune-zirkuntantzia jakin batzuei irtenbidea emateko aurkitutako erantzuna dira. Bidegabekeria handia dirudike Euskal Herriko mendietan kapibara-taldeak hazteak!

Elhuyar-eko
M.J. BARANDIARAN
& **Iñaki IRAZABALBEITIA**

Irakurtzea merezi duen liburua

Nik aurkeztu beharrik ez duen Martin Ugalde idazle oparoak, «El problema vasco y su profunda raíz político-cultural» liburua argitaratu zuen Gipuzkoako Aurrezki-Kutxa Probintzialaren argitarapenen barnean 1980an. Ez dut zalantzarik noski, garai hartan kritika egokiak idatziko zirenez, baina nire eskuetan (nire irakurketa-ahalmenaren arabera) sei urte geroago jarri denean beronek orohar eskaini didan sendotasun eta bulkada nabaitu ondoren, zilegi bekik inongo kritika formalik egiteko asmorik gabe, neure eritzia plazaratzea.

Azalari heltzeko, diodan, liburua espainolez idatzita dagoela euskaldunon zorixarrerako eta berak defendatu nahi duen tesiaren kontraesanerako, baina aldi berean eta kontrara, oso ondo dago horrela vasco ez-euskaldunen adimenak jorratzeko eta are hobeto oraindik espainiarrei eta espainiarztaleei merezi dutena Roman Paladinoan errazki eta aitzakiarik gabe ulertzeko moduan muturretzeko. Liburuak beraz, hiru irakurleko-mota izan ditzake eta bakoitzak bere mezua jaso beharko luke. Lehenik euskaldun abertzaleok eta espainieraz izan arren (bestalde datu gehienak hala bildutakoak dira), askotan irudimen, susmo eta uste hutsez horrelatsu direla edo eta izan direla edo izan zitezkeela somatzen ditugun gauza eta gertaeren finkamendurako behar ditugun datu ugari eta balioak jaso behar ditugu eta horrexegatik bakarrik ere, merezi du irakurtzea. Bestalde, geure Historian zehar, adarra BETI nola jo

zaigun eta zein armen bidez ere, argi eta garbi adierazten digu Martin trebeak. Agian, azkeneko kapituluetan itxaropen-printza batzu agertzen ditu (ez ahaztu 1979an amaitu zuela idazketa; gaur balitz beharbada, beste idazkera bat emango lieke Martin Ugalde argiak kapitulu horiei). Gaur egun ere, mekanismo berberekin JOTZEN ZAIGU ADARRA eta hori ikusteko ere, merezi du irakurtzea liburu honek. Laburbilduz beraz, abertzaleok behar ditugun datuak izan ditzagun eta bibliografiaren berri jakin dezagun, liburua irakurri beharra daukagu.

Bigarren irakurle-mota, Euskal Herriko vasco ez-euskalduna izan behar luke, herri honen muina non eta zertan dagoen argi eta garbi jakin dezan eta xalokeriak, kontsumokeriak nahiz bizi ez dituen sentimendu arrazakoiak (kanpora irtetzean eta...) nabarmentzeari uko egin eta benetako sustraiei behingoz hel diezaien liburua irakurri egin behar luke.

Hirugarrenik berriz, Euskal Herrian bizirik, espainiarztasunaren jokoaren egiten jarraitzen dutenentzat eta Espainiar inperialista guztientzat ere, oso proposa da liburua eta euskaldunoi «¿Qué queréis los vascos?» galdetzen diguten bakoitzentzat, liburu horren ale bat oparitu behar genieke aho bete hortzekin uzteko (azken finean 500 pta. balio ditu).

Liburu hori Espainian eta Frantzia asko irakurritz gero, beharbada errespeto horberik izango genuke edo eta gure ekintzak zergatik gertatzen diren galdetzen hasteko arrazoirik ez lukete izango behintzat...

Azkenik eta laburpen gisa edo... botere-mota orotan sartutako pertsonaia guztientzat bederen oso egokia da liburu hau. Gobernari, Politikari, Elizgizon, Gortzain, Kardinala, Alkate, Diputatu eta gisakoentzako alegia. Lelokeria gutxiago esan eta arazoei adarretatik heltzera ala kargua uztera bultzatuko litzuke bederen batzu-batzu...

Amaitzeko, ez dakit jadanik egin duen ala ez, baina Aurrezki-Kutxa Probintzialari, Euskal Herriko familia guztietan ale bat sartzen saia dadila erregutuko nioke eta Confederación Española de Cajas de Ahorro delakoaren bidez, Espainian ere milioi bat ale zabal ditzala. Beharbada Euskal Herriatik eskain daitekeen oparirik bikainena da.

MURUMENDI

Urteurrenez Jose Bergamin-en eskutik

Dakizuenez, Historia mailan aurtan «Guerra civil»-en 50. urtebetetzea ospatzen da. Hori dela eta hamaika artikulatu eta entseiu argitaratzen ari dira.

Dakizuenez ere, Euskal Herria mailan José Bergamin idazle eta olerkaria orain dela hiru urte hil zitzaigun Donostian. Urte hartako abuztuaren 38an uholde garaian hain zuzen ere utzi gintuen betirako.

Beraz bi eginkizun hauek lotzen saiatuko gara. Nola baiteko lotura bilatzeko urtemugarena ezin hobea dirudigu. Lehenengo urteurrenarekin bat anekdota asko datoz liburuen bidez alegia.

1936. urterako «Cruz y Raya» delako aldizkaria jadanik sortu izan zuen José Bergamin-ek. Urte berean «Alianza de intelectuales antifascistas» batzordearen partaide izanik batzorde horren lehendakari bihurtu zen. Gerraren amaieran, hots 1939. urtean etsaien kulturaren kontra egiteko eta gerorako herbestera lagunza eskeintzeko asmoz zenbait intelektual bildu ziren Parisen. «Junta de Cultura Española» deituriko elkarteak José Bergamin-en lehendakaritzapean kreatu zuten. Berehala elkarte horren aleak ikus ahal ziren. Marseillatik Mexicoraino zihoa «Sinaia» itsasontzian bera eta berarekin zihozten 1.800 lagun sartu ziren. Mexicora iritsi bezain laster lanean hasi ziren eta hurrengo urterako, 1940. urtean, aldizkari baten aho-

tsa ateratzen zen Mexicoko kaleetara. José Bergamin-ek asmatutako izenburu batez bataiatu zuten publikazio hori. «España Peregrina» zen haren izenburua. Aldi berean, «Séneca» delako argitaletxea zuzentzen zuen José Bergamin-ek.

Era batean edo bestean garaituen oihartzuna zela esan genezake «España Peregrina»-az. Hamaika idazle eta artistak osatzen zuten aldizkariaren idazlari-tza: Donostiako Eugenio Imaz filosofoa eta idazlea; Bilboko Juan Larrea olerkaria; Madrilko Corpus Barga kazetaria eta Rodolfo Halfter musikalegia; Malagako Pablo Picasso pintorea; Figueraseko Joaquín Xirau filosofoa etabar. Albistarian zehar anitz gai aurkeztu zituzten intelektual horiek. Haien artean honako hauek ditugu: 1939.eko gezurrezko Espainarena; gizasemearen konpromisuarena; Europako jokaerarena... Batzuk ere geroan izango ziren olerki ezagunak aldizkarian argitaratu zituzten.

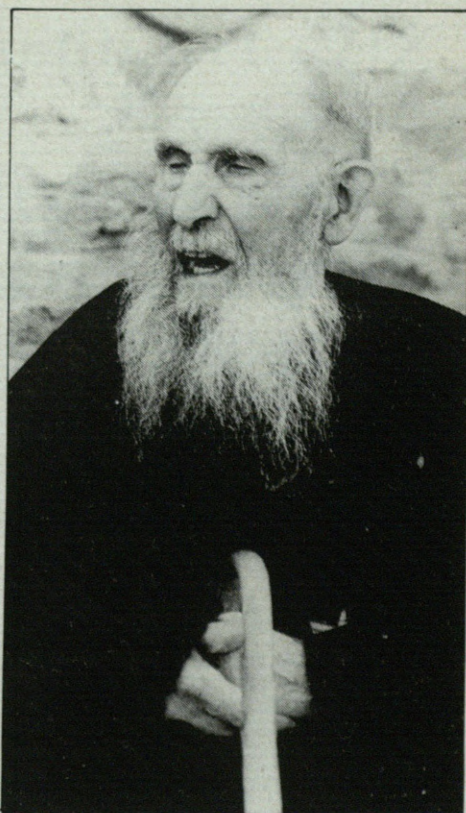
Hala eta guztiz ere arrazoi batzuegatik «España Peregrina»ren oihartzunak gutxi iraundu zuen bedertzi hilabetetan kaleratu bait zuten. Antza zenez, diru arazo batzu eta lankideen arteko gorabeherak izaten ziren.

Geroago José Bergamin Montebideora abiatu zen eta «Generación del 27» delako literatur talde horretan ezagutza emana zen. Berrogei ta hamar urteetako amaieran bere jokabide borrokatsuen arabera, Paris nahiz Madril ziren bere egoitzak. Azkenik Euskal Herrira itzuli zen. Denbora aurrera zihoan neurrian hartutako erabakia ulergarria zen. Ordurako mundu guztian zehar so egin ditezkeen gauzak so egin zituen eta sentitu ere sentitu zituen. Askatasunaren ondoan izatea erabaki zuen.

Jose Ramón ZABALA
Iñaki ADURIZ

«Ibilaldia»n, milaka pertsona Seaskaren alde.— Milaka pertsona hurreratu ziren Euskal Herria osotik irailaren 21ean Arrigorriagara, Bizkaiako ikastolek antolaturiko *Ibilaldia* 86aren ospakizunerako. Lau kilometroko zirkuitoaren barreneko erreibindikazio eta festa eguna dantza, musika eta kanta, bazkari herrikoia eta euskal kirolez atondu zen eguraldi aproposaren giroaz. Baina aurtengo Ibilaldia-
ren tanturik adierazgarriena bizkaitar ikastolen jarrera txalogarria izandu da, beren antolamenduan bildutako diruaren ehuneko laurogeita hamarra Seaskarentzako gorde bait dute, Iparraldeko ikastolek frantses Administrazioetik nozitzen duten egoera ezin larriagoari laguntza bultzadatzeko bat behintzat ematearren. Eta gogoan eduki norainokoa den bizkaitar ikastolen beharra, aurtengo edizioaren kontu egin duten Hego Uribe-Arratia ikastoletan eskualdeko ikaslegoaren ehuneko 25a baino ez dagoelarik euskara hutsezko ikasketetan.

Damaso Intza zendu zaigu.— Ehun urte betetzeko egun batzu besterik falta ez zituenean, 1919. urtean ZERUKO ARGIAren sortzailea izan zen Damaso Intza kaputxinoa hil da. Maiatzaren erdikaldean gure aldizkari-
ra ekarri genituen Errotxapeako komentuan jasotako bere hitzak. Denboraren poderioz gauzak aldatu diren arren, euskal kazetaritza aipatzean, aldizkaria erlijioarekin lotzen zuen bere elbarrientzako tankerako aulki batean eserita, itsututa eta eskuak dardarrez. Euskara batuaz mintzatu genuenean damua baino ez zuen adierazten, irabazbiderik ez zela eta erabat espainol eta frantseseratu dela. Eta hainbeste urte zeramatzalarik bizkarretan, euskal liburuaren edizio eder eta miragarriko eleiz handiak agertzen ziren bere ametsetan. Bihoa hemendik gure adioa, oroigarri.

Miarritzeko

Zinemaldia

Donostiakoarekin

Donostiako Zinemaldiaren bigarren astea burutzen ari zen bitartean, Miarritzen Iberiar eta Latinamerikar Zinemaldiaren beste edizio bat izan da. Donostiakoarengaitik urteoro dextente itzaldua geratzen den Zinemaldi honetara Kuba, Vene-
zuela, Kolonbia, Peru, Espainia, Argentina, Brasil, Puerto Rico eta Portugaleko zintak ailegatu dira, zeinen artean, zegoen baita ere Donostian aurkeztutako «La mitad del cielo», edota Kubako «Vampiros en la Habana», eta Peruko «Malabrigo».

EFE

ajentzia

euskaraz

Hemen euskal egunkari berria kalean da dagoeneko. Periodiku formatoz eta hogeita hamabi orrialdetan etorri zaigu, urrian beste batek egingo duen bezala; *Egunak* hain zuzen ere. Euskal Gobernuaren eskutik urte bukaera artean bakoitzak sei milioiko dirulaguntza jasotzeaz gain, badirudi datorren hilabetetik aurrera Efe notizia agenziazik berriak euskaraz eskuratzeko akordioa ere lortuko diela. Beraz, euskal agentzia bat sortzeko hasierako asmoak oraingoz gaztelar notizien euskaratzean baino ez da geratuko, Bandresek prentsari aditzera eman dionez.

ETB,

bi kanal

desberdin

Hurrengo urteko uztaierako ETBko lehenengo kanala euskara hutsezkoa izango dela jakin arazi du Gorordo jaunak, oraingo bigarren kate esperimentala izango delarik gaztelarazkoa, nahiz eta zenbait programa —kirolak eta marrazki bizidunak kasu— euskaraz ere izango dituen. Autonomiari esker komunikabideak sortzeko gaitasuna dela kontutan hartuz, produzio kosteen beherapenak erdira jeitsiko direla eta Komunitatea elebiduna dela... proiektua politikoki, ekonomikoki eta linguistikoki zuzentzat jo du. Beldurtzekoa da benetan asmoa, Radio Euskadi kastillanoaren indartzeak Euskadi Irratiarekin egin duena ikusi eta gero!

Irunen

«Angula

Irratia»

Datorren hilabeteen hasiko omen da emititzen Irunen sortu berri den «Angula Irratia», Hondarrabia, Irun eta Hendai inguruko lautadan aireratu dena. Azkenengo Sanmartzialetan lau egunez beren lehen entseuiak egin eta gero, gazteen espresabide bilakatu nahi duen irrati libre honek alboko mugaren gainetik salto egingo omen du FMko 106ean. Jakin dugunez beren eguneroko gitaraia betetzeke baldin badute ere, pixkanaka jende dextente hurbiltzen ari da dagoeneko, entzuteko adina esateko izango duen irratiaren antza hartzen doalarik. Eta baliteke Bidasoa uhobiko uretan dabilztan angulek beren ondan Donibane Lohitzuneraino ere eramatea zubi eta frontera guztien azpitik.

XIV. Trikitilari Txapelketa

Tapiarentzako txapela eta Junkerak iraultza

Historiara pasako den txapelketa, irailaren 21ean Donostiako Anoeta pilotalekuan burututakoa. Belaunaldi berriak nagusigoa ezarri duena.

Ezin esan, orain arteko trikitilari kontsagratuak (Laja-Martin) baztertua geratu direnik, baina bai, zalantzarik gabe, ekitaldi honetan sorturiko berrikuntzei jarraitzea ezinezkoa edo oso zail behintzat, izango zaiela.

Anoeta pilotalekua, entzulez gainezka (bertsolariekin bezala, Belodromoan egitea pentsatzen hasi beharko?). Publiko fidela, hasterako denak beren lekuetan eserita. Jarraitzaile zintzoak, beren gogoko bikote hark irabazi zain. Baina beste guztiekin adi, bakoitzaren lana behar bezala eta errespetoz neurtuz. Oso eritzi sendoko jendea orohar, benetan aditua, joaldi bakoitzaren xehetasunak neurtzerakoan. Epaimahaia ere zuzena eta zorrotza izan zen bezala. Lau bat mila trikitizale, trikitilari eta musikazaleko multzoa, zortzi bikoteren artean, bat kontsagratzeko.

Musika ikasketen haziak fruitutan

Inoiz trikitixa txapelketa batek izan duen mailarik altuena iritsi da oraingoan. Gauza askogatik, gainera.

Panderojoleen lanari dagokionean, panderoa jotzeko estilo aberats, eta zenbaitetan oso pertsonalak agertu dira, beti bezala konpasa aise galtzen zuenik ere gertatu den arren. Hala ere,

beste arrazoin batengatik pasako da txapelketa hau historiara. Hain zuzen ere, soinua aparte, koplaritzak egin duen gorakadagatik. Hitz berriak, kanta doinu berriak, eta, lehenengo aldia ez bada ere, duan abesteak jaso zuen onespen zirraratsua (Tapieta ta Leturia txapeldunen saioan alegia). Soinu jotzeak iritsi duen maila gorena da, ordea, aurtengo txapelketaren izena urrezko letraz brodatuko duena.

Doinu errezek ez dute kasik lekuri izan. Sinistu ezin halako zailtasuneko piezak erabili dira. Gehienak soinu handirako eginak. Baina, oker ez bagaude, teknikaz eta aberastasunez txapela zegokion Junkeraren doinuak berak ziren; soinu txikirako eginak, noski; baina, orain arte dagoenetik osotara desberdinak. Denak, barioz hutsak burutuak. Txapeldunak ere ez dira motzago geratu. Lehenengo bi soinu-joleek, inoiz trikitixan eza gutu ez diren akorde motak sartu dituzte.

Zalantzarik gabe, musika kasketen haziak fruitu ezin gozoagoa eman dute. Junkera eta Tapiaren eskutik. Hala ere, trikitilariak ez dezatela ahaztu txapelketa gauza bat dela eta erromeria beste bat, ia guztiz desberdina. Bestela, adibide bat jartzeko, Imuntzori gertatu zitzaion moduan, esku eskubiaren perfezionismo batean erori eta ezkerak auspoari eman behar zaion zigorraz ahaztuko dira. Eta horrek dantza egiteko «aidearen» galera lekarke.

Bertsolaritzan Amurizak egin zuenaren pareko

Bertsolari txapelketarekin 1980an Amurizak «semaforo gorriaren kableak erre zituen» gertatu zen bezala, trikitilari txapelketa honetan esan dezakegu Junkerak soinuaren tekladura mila puskatan txikitua utzi duela, Amurizak bertsolaritzari eman zion moduko iraultza ekarri diolarik, eta Tapiak ere berdin, baina «klasikotasunarekin» lotuago agian.

Beraz, ez litzateke iragartzen zaila izango, laster etorriko dela nahasmendu antzeko zerbait, aldakuntza hori zertan datzan ulertu ez, eta joera berri horretan asmatu nahian hasiko diren imitatzailerekin, bertsolaritzan neurri batean gertatu den bezala.

Mielanjel HARANA

Tapia ta Leturiarekin, txapelaren inguruan

«Txapelketen asunttoa mugatu egin behar da»

ARGIA.— Jendeari izugarri guztatu zaio zuek biok duan kantatze hori. Nola sortu zaizue ideia hori?

Tapia.— Ni azkeneko txapelketan atera nintzenean, 1982an, banuen horrelako zerbait egiteko asmoa, baina ez genuen egiterik izan, ez zen ondo ateratzen eta. Gero, honekin, Leturiarekin, hasiz gero, hobeto xeago ateratzen zela ikusita esan genuen: zergatik ez?

A.— Duo horiek egitean, ordea, ez al du soinujolearentzat behatzak ahazteko arriskurik?

T.— Bueno; kantatzera koan erritmoa bakarrik eramaten dut eta ez dut inongo barietaziorik egiten panderojotzaileari laguntzeko. Egia esan, nahiko errez moldatzen naiz.

A.— Zuek zenutela orduartean punturik gehiena ikusi eta nola egon zarete Kepa eta Mutrikuri entzuten, lehen baino nerbiosoago?

Joseba Tapia: 22 urte. Xabier Berasaluze «Leturia»: 32. Trikitilari txapeldun berriak. Oso gertukoek berengan itxaropen guztia jarrita zeukaten arren, izen berriak entzulego zabalarentzat. Dena dela, Tapiak, Eleuterio Tapiaren iloba izaki, erakutsia zuen bere maila, orain urte batzuk gazteetan txapeldun atera zenean. Junkera eta Mutrikuk, kalejirako letra ahaztua medio, puntuetan behera egin bazuten ere, bi bikoteak izan ziren jendearentzako garaile. Honela erantzun zioten bi irabazleek bapateko prentsaurreko bati.

Leturia.— Bai noski. Asko gustatu zait beren jotzeko era. Egia esanda, ez nuen uste arin-arina bukatu dute-nean guk irabazi behar genuenik. Baina gero, kalejira hala atera zaie eta gauzak buelta eman du.

T.— Gauza juxtukoa izan da.

A.— Epai mahaiaren erabakiarekin zuek-zeuk pozik gelditu zarete?

T.— Gu pozik gelditzen ez bagara, nor geldituko da, bada? Ez daukagu kejarik, bai-

na nere ustez ez da txapelketa batekin neurtzen zein den hobia edo okerragoa.

A.— Txapelketak zer ematen dio trikitilariari?

T.— Irabazten duenari ematen dio asko. Bestela sartuko ez liratekeen berrikuntzak sartzea ematen dio. Eta bestalde, disgusto handi eta borrorak ere ematen ditu.

A.— Afizioa ere ekarriko du, askotan apostu giroa sortzen bada ere...

L.— Bai, eta hori da oke-

rrena: handien txapelketa bi urtez behin-edo egiten da, baina orain, adibidez, ikusten da nola gaztetxoak dabil-tzan uda partean ia astero txapelketa eginez, eta horrek jendea apostu giro horretara ohitzen du, eta hori ez da oso ona. Piska bat mugatu egin beharko litzateke txapelketen asunttoa ere. Dena dela, benetan erromerian neurtzen da; hemen bost pieza bakarrik jotzen dituzu eta suertarekin txapela ateratzen duzu.

A.— Zenbat denbora eman dizue txapelketa prestatzeak?

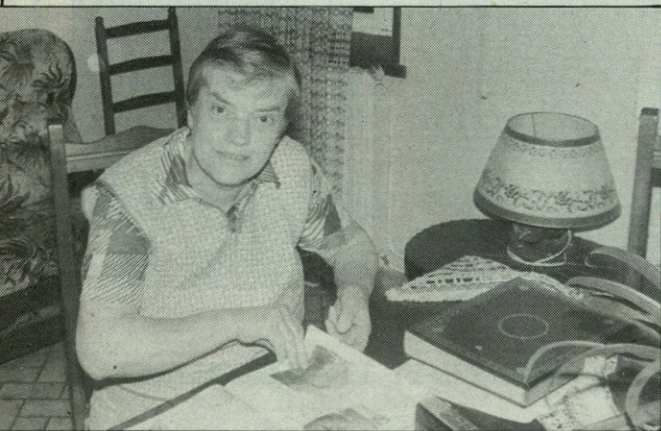
T.— Kantukoak azkenengo hilabeteak atera ditugu guk geuk, eta fandangoa eta arin-arina, Pepe Yantzirenak, aspalditik neuzkan gordeak.

A.— Noren hitzak kantatu dituzue?

L.— Trikitixaren hitzak Hernaniko Jexux Mari Arrietarenak ziren eta porrusaldarenak Peñagarikanok eginak.

Ahetzen izan ginen Mari Trekurekin

«Hemen ez zaio pertsulariari baliorik ematen»

**Aspalditik
genuen Mari
Treku gogoan.
Duela lau urte
idatzi liburua
eta Ipar Euskal
Herriko giro
kulturala orain
nola ikusten
dituen jakin
nahi genuen.**

Berandutzen ari zuen, eta gu Mulenia baserria atxeman ezinean. Herriatik bazterrean muinotto batera heldu ginen, eta oroitu ginen nola Mattin zenak esaten zuen bere etxetik Aiako Harria zein ongi ikusten zuen. Beha jarri ginen eta hara bet betan Aiako Harria aitzinean. Ez ginen gaizki. Minuta bat gabe Mari Trekurekin solastatzeko ari gintuzun, gattu eta xakurren hatsa lagun.

Guk Mariri egin nahi genion elkar-hizketa, ez Mattin zenaren alargunari, ez genuen Mattin zenaren gainean mintzatu nahi, Mariren bizimoldea, idatzitako liburua eta egun egiten duen lana ezagutu nahi genituen.

«Amasemea bizi gara etxean laborantxan arituz. Semea kartero ere aritzen da Miarritzen».

Liburuaz galdetu genion: «Aita Zabala eta Aranalde etorri zitzaizkidan liburua egin behar nuela Mattinen pasadizo batzu kondatuz. Ni ez nintzen kapable senditzen, ez bainuen egundaino izkribatu, baina Aita

Zabalak pusatu ninduen. Liburu ttipia da baina ahal dudana bezalakoa. Bederatzi hilebetetan burutu nuen, haur bat balitz bezala. Ahetzen ainitzek hartu zuten eta ongi atxeman zuten, ez dut nere bistan kritikarik izan.

Liburu hori arratsez egin nuen, goizeko bi orenak artio idazten, inoiz, gau guztia pasatzen nuen izkiriartzen, ohera gabe, semea haserretzen zitzaidan. Behar bainuen segitu zerbait gogoratzeko zitzaidanean, beti Mattin gogoan, harekin pasaturikako denborak, eta ixtorio eta bizimolde eta...»

Baina ez da prosa Mariren lumatik atera den gauza bakarra, ohartuko ziren horretaz aurtien Xalbadorri Urepele egindako omenaldian izandakoak. Bertsoen gainean galdetu eta, hala zioskun Marik:

«Ni ez naiz pertsularia, ez. Mattin zenak eginak idatzi egiten nituen nik, hark ez zuen maite idaztea, ta nik egiten nizekion, ttiki ttikitarik maite izan dut pertsularitza. Ta hala segitzen dut, bon segitu, ez dut segitzen, ez baitakit pertsulari batena, baina idatziz beti gaizki egiten bada ere, ongi edo gaizki papelean ematen ditut bertsoak, azkena Maite Barnetxeri egin dut. Hura hil zelarik joan ginen haren ehortzatarat, eta etxerat etorrita ohartu nintzen oilarra falta nuela, norbaitek bildu zidan han nintzen denboran, eta haren gainean, nere oilarraren gainean baditut pertsuak emanak. Pertsu zahar ainitz ere badakit ttipitarik, edozein kantu ematen dut. «Gure Irratia»-n ere inoiz pertsu bat edo bi ematen ditut, ber gisan «Herria» astekarian».

Mattin zenaz: «Hura han gehiago maite zuten hemen baino, beti esaten zidan: «ni

egun batez han geldituko naiz, nik han ditut nere adiskide handienak». Oroit dut hil baino hilebete lehenago Oiartzunen egin zioten omenaldia. Hemen ez zaio hainbeste balio ematen pertsulariari, han ofizioa bezala da, hemen kantatzen duk eta kantazak, iduritzen zaie hemengoei ez duela funtsik, han jukatzen dute bat ona den edo ez den, hemen, emana eman, ez dute senditzen ongi ala gaizki emana den».

Beste zerbait idazteko asmorik ba ote zuen edo: «ez, egin nuen Mattinena eta ez dut oraingoz asmorik, Aranalde eta Aita Zabalarengatik izan ez balitz nik ez nuen hori egingo. Hemen gainera ez dut uste jendeak sendi dezakeenik nik zer nahi dudana erran, Ahetzen bertan euskalduntasuna arras behertua da, Mattin nor zen eta, ez zaie axola askori, dena erdaldun bilakatua da, Ahetze herria zer izan den ez dakite deus. Hasi nintzen pixka bat bigarren liburua egiten, baina ez du gogorik ematen segitzeko, nere sendimenduak ez dira horrelakoak. Hemen akabo dena, teatrolariak oraino pixka bat neguan, baina bestelakorik guti. San Martinetan herrian ez pertsularirik ez kantaririk ez deus. Badira Baionan mugitzen diren batzu baina inguru honetakorik ez dago, behar duzu kurritu euskararen amodioz mugitzen den jendea atxematekotz. Kultura aldetik orai dena rugby, foot, basket eta hala da, libertizio eta horiek, hemen Ahetzen euskara eta halakoak gibelka doaz. Ikastolak ez dira lagunduak, oraino beharko dituzte gurasoek lagundu. Errefuxiatuak, esate batera, gutti kontsideratuak dira hemen, maluros da baina...»

Irratian ere ari omen da: «Telefonoz deitzen naute Gure Irratia-tik, baldin badut berririk ematen diet, herri honetako kontuak. Ez nekien batere ariko nintzenik, baina egun batez hala gertatu zen eta geroztik hala ari naiz astelehenetan. Pozik egiten dut».

Behar zen finitu, udazkenaren ateetan, zortzi orentako iluntzen hasia, etxeraino bidea luze.

Iñaki CAMINO

Saz Le Bolo-k bere lehen diska plazaratu

Euskal pop-a jendeari hurbiltzeko esperantzaz

**«Saz le Bolo»
oñatiar taldeak
duela bi urte
ari da plazarik
plaza, eta
nahiz eta oso
ezagunak ez
izan
lehendabiziko
disko kaleratu
dute.**

Elepe txiki bat argitarati die-

te IZ diskoetxeok, eta guzti horretaz mintzatzeko aukera izan genuen taldeko bi partaiderekin.

ARGIA.— Orain dela bi urte hasi zinetela, nola izan zen hasiera?

SAZ LE BOLO.— Hasiera batean, Jon eta Imanol izan ziren sortzaileak, gure artean gauzak egiten hasi ginen. Orain dela bi urte ere, Bixenekin harremanetan jarri ginen, eta hortik gutxira laugarren partaiderekin, Jabiarekin. Errepertorioa aldatzen hasi zen, eta holaxe, maketa bat grabatu genuen.

A.— Laurok oñatiarrak al zarete?

S.L.B.— Imanol eta Jon bai, besteak Arrasatekoak.

A.— Nola hasi zineten jotzen, pub-etan edo toki itxietan?

S.L.B.— Beno, laurok hasi ginenean, saioak egiten hasi ginen eta, piskat lantzen. Maketa bat grabatu genuen, leku askotan grabatu izan dugu, plazan, tabernetan,

pub-etan, diskotekatan, pilota-lekutan. Zenbait lehiaketatan ere parte hartu dugu, Tolosan eta Zallan.

A.— Izena nondik dator kio taldeari?

S.L.B.— Beno, «Txano gorritxu» ipuinetik dator, aldrebes hitz-joko bat da. Badu bere istorioa. Batez ere ondo jotzen duela belarrira eta umorea ere, oso inportantea da.

A.— Zuek ze musika mota egiten duzue?

S.L.B.— Beno, berez rock talde bat gara, hau noski oso zabala da. Nik behintzat asko gustatzen zaidan definizio bat entzun nuen, zera da, guk pop-grisa egiten dugula. Ezin da adjetibo zehatz bat jarri, guk uste dugu pop inguruan mugitzen garela.

A.— Zuetarik batek eramaten ditu musika eta letra sortzeko lanak?

S.L.B.— Hori Jonen eta Imanolen artean egiten dugu. Diskan zazpi abestietatik seiren musika Jonek eginak dira. Beste bat, elkar-lanean. Hitz normallean musika egiten duenak sortzen du.

A.— Euskal musikaren barruan ze harreman dituzue beste taldeekin?

S.L.B.— Talde batzurekin ibili gara. «KONTUZ HI», «CICATRIZ» eta azken bolada honetan «KORTATU»rekin ere... kontzertu bat egitera koan holako harremanak beti sortzen dira, batzu oso politak...

A.— Diskak zer nolako mamirik dakarkigu?

S.L.B.— Gure abestien bidez, mobida batzu kontatzen dituzu, istorio batzu. Kantu batzu depresio kontrakoak edo... beste batzu intranzen-dente samarrak ere bai, oso tematika zabala.

A.— Pop-ak euskal musikari ba al du arrakastarik?

S.L.B.— Egia da, pop-ak Euskal-Herrian ez duela pisu

haundiegirik, zuri gustatzen zaizun musika egiten duzu, jendeari helduko zaion esperantzaz.

A.— Etorkizuna nola ikusten duzue?

S.L.B.— Ez dakigu, denborak esango du. Diskan sartu ditugun kantak, gehienak berriak dira, beste batzu izanako maketatik hartu ditugu. LP bat izango balitz behar-bada beste motatako kantak ere sartuko genituzke.

A.— Nolako maila ematen du euskal musikak?

S.L.B.— Beno, Euskal-Herrian talde asko sortzen dira, batzu onak eta beste batzu txarrak. Kanpoko aukera askoz ere handiagoa da, gainera euskaraz kantatzen baduzu...

A.— Nolako harrera izan duzue komunikabideetan?

S.L.B.— Guk nahiko harre-ona izan dugu komunika-bideetan. Hain leku txikia da hau denok ezagutzen garela, bestaldetik ez dago aukera haundirik. Talde asko daude baina eskaintza gutxi.

A.— Rock radikalak talde asko itzali al ditu?

S.L.B.— Beharbada bai, hasieran jendea oihu egitera eta joaten zen kontzertuetara, gero halako hutsune bat sortu zen, ezer barik, galduta, eta handik urte batzutura «euskal rock radikala» izene-ko mogimendua agertu zen. Jendea holako kontzertuetara joan egiten da, errealtate bat da eta halaxe da.

A.— Nolabaiteko heldutasunera zoaztela uste al duzue?

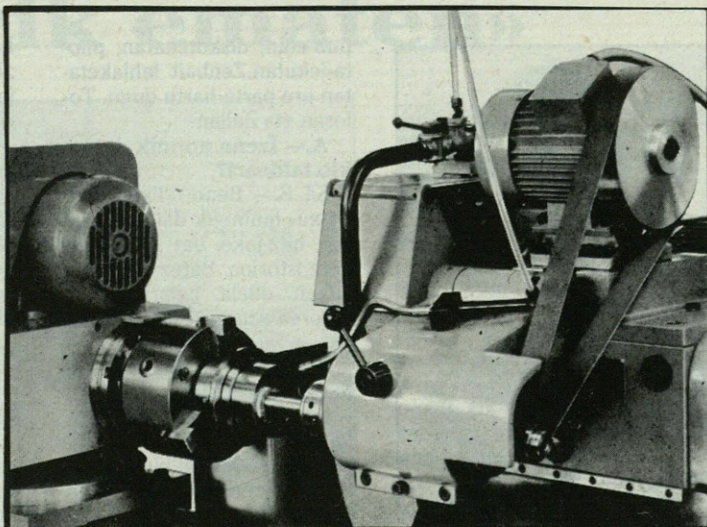
S.L.B.— Lehen maketatik hona aurrerakada nabarmena izan da. Gainera Jabi sartu zen, beharbada maketan soinu bigunegia gertatu zen. Orain maketako abestiak entzuten ditugunean kokatua-go gaudela konturatzen gara.

Peru UNZUETA

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

UEU: EKITALDI BERRI BATEN BALANTZEA
MAKINA ERREMINTAREN AZOKA BILBON
BHOPAL: HIRUGARREN MUNDUAREN TRAJEDIA
GIPUZKOAKO UREN PLANGINTZA
NATURAREN ERRAIETAN

Urriaren batean zure kioskoan

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....
Helbidea..... Lanbidea
Hiria..... Telefonoa
Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ Urtebeterako 2.000 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 3.900 pta.
- ☐ Hiru urterako 5.800 pta.
- ☐ Urtebeterako 2.500 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkartea. P.K. 361. DONOSTIA

Zintzilik-ek W. Allen-en
«Jo zak berriro Sam» estrenatu (2)

Taldeen egiturak aldatzearen beharraz

Juan Mari Segues elkarriketatua eta Elena Irureta.

**Jokin Cueto eta
Juan Mari
Segues dira
Zintzilik
taldearen buru
eta bihotz.
Bigarrenarekin
izan gara.**

Bi lagun hauek osatzen duten ekipoak, lagun-tzaileak barne, Orain-ek produzitutako «Escorial» Gelde-rode-ren obrarekin jarri zen martxan. Eta esperientzia haren ondoren zerbait dibertibarra egitea nahi izan zuten. Zintzilik taldearen sorreran ez dago, hala ere, estilo konkretu batean aritzeko asmoa: «Ez, ez da hori gure asmoa. Atsegin duzun obra da, ikusten duzu inguruko jendea zure neurrian dabilela. Agian, gure ustez badira oso testu interesgarriak Donostian eta Euskadin ikusi ga-beak, eta Madrilen egin dire-

lako bakarrik ez ditugu baztertzen».

Ez dute antzematen parekotasunik Equus eta azken honen artean. Lehenengoa Jokin Cueto atsegin zuen obra baten inguruan sortu zen. Pertsonaiak egiteko aktoreak bazituela uste zuen. Eta buelta haundiak eman ondoren hautatu egin zuten.

Hirugarren obra egitearen arrazoia zerbait dibertigarria lantzearen gogoan bilatu behar da. «Equus eta Escorial bezain trinkoa ez den zerbait. Orduan zerbait dibertigarria egin nahi genuen eta beste batzuren artean «Aspirina» aukeratu genuen. Erabakikorra izan zen zen gure asmotan genituen aktoreen baietak, funtsean Ramonena». Bideoa sartzearena zen beste arrazoi inportante bat. Cueto buruan ezin bestelakoak zituen bi baldintza nagusiak.

Bide berrietara egokituz

Segues eta Cueto ez daude gaur goizetik teatroaren mogidan. Teatro independente delakoan ibilitakoak, gaur egun teatroaren egiturak ez dakigu norantz aldatzen ari direnean, haiek konpainiaren alde egiten dute apostu. «Bai hori izan da ideia. Bion kasuan urte asko dira taldearen lan eskema barruan, hogei urte eta Joaquinek gehiago. Biok bat gentozen taldeak abantaila haundiak dituela, baina eragozpenak ere. Abantailak, talde sentsazio inportantea dago, jabetasunaz, lanaz, hori demagun talde eredugarrietan, baina eragozpen bezala ikusten genuen beti testu berdinerak bultzatzen zaituela, jende talde berdina delako beti. Orain ematen ari zaio beste irteeta bat testuak sortzearena da».

Juan marik ezagutu zituen beste gara batzuk gogoratzen dizkigu, TEU, Tablado,

Argi, talde guzti hauen gorra-beherak. Jendea taldetan zegoen eta pentsaezina zen pertsona berbera beste talde batekin lanean ibiltzea. Haien ustetan hori gaur egun ere ematen da. Ez dute beti lagun berdinekin lan egitera bultzatuak sentitu nahi eta alderantziz. «Beti jende beraren inguruan zabitza, baina parte bati momentu batean interesatzen ez bazaito, alde egiteko askatasun osoa egon dadila».

Lan harreman berriak

Jarraipena posible zaie molde berrietara —edo agian ez hain berrietara— egokituz, eta honek lan harremanak estratifikazio batera eramaten ditu, berriak gure artean, ezagutzen ez ditugunak beraz. Haiek erabat sartuak daude egokitze honetan, soluzioak bilatzen. «Guk gauzak entrespresa mailan egin nahi ditugu, horretan hasi gara iadanik. Hazienda eta lan-harreman mailan gauzak ez daude argi, kasik inbestigatzen ari gara esan daiteke».

Kritika batzuzk, betiere etiketak bilatu nahiz, espetakulua definitu nahi izan dute «hirugarren bide» bat bezala, euskal antzerkiaren bide komertziala. Eta ez da bakarrik goi mailetan horrelakorik entzun, kale giroan ere baizik. «Hori ez zegoen gure asmoan inondik ere. Guk nahi izan duguna, Donostian aktuatz, Madrileko konpainia ikustera joaten den publikoa errekuuperatzea izan da. Hasieratik taldeen lanak ikusten joaten ez dena. Eta nolabait lortzen ari gara uste dut, agian momentua iritsi delako, ez guk lortu dugulako. Bestetik nik uste dut obra dibertigarria dela, jendeak farre egiten du, kritikak onak izan dira. Tira, horrek eragin handia izan du».

E.O.

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

39. zenbakia
honez gero kalean dago

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena.....

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudan eran egingo dut urteko ordainketa (2.000 pta.)

☐ txeki bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o.Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINek nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

Munduko Pilota Txapelketako galtzaileak

Nahiz eta Nazioarteko komite olinpikoak Euskal Pilota Federakundea onetsi izan, Gasteizen burutu den hamargarren Mundiala bere azkenera heldu denean, guztiok dakigu nork jokatu duen noren elastikoarekin. Batzuk ez jakinarena egin dute nazionalitate kontuak kantraratu direnean; pilota kirola dela eta ez politika, edota pilotariak tantua egin behar duela eta ez bandera. Ostera, Ogetako palkoan ezik, ikurrak eta doinuak oro ezabatu eta mututzeko erabakia hartu zen norgehiagokak hasi bezperatan, egundokoak bezain mundialak izan zitezkeen istiluei ihes egitearren.

GISA honetan moldatuko litzateke bada, galtzaileen zerrenda, hasieratik astiro eta xuabe hasiz:

Mexikarrek milioi erdi bat peso aurreztu behar izan zituzten Gasteizeraino beren bidaia gauzatzeko. Iparaamerikarrek ere bai, baina itzuliko omen zaie, Askatasunaren Estatuako ospakizunean soberan geratutakotik. Txiletarrak —ez da ezergatik— ia biluzik iritsi ziren. Kubatarrek doi-doi ailegatu ziren Mundialetan erabiliko zuten materiala ezagutu ahal izateko. Uruguaiako aurrelari baten xareak armiarmarena zirudien, tarraten kausez pilota guztiak pasatuko zitzaizkiola ematen bait zuen —eta hori, zeramatzan zapatilen nolakoa aitatu nahi gabe—. Beste guztia, primeran; Mundialaren antolakuntzarena, alegia.

Iparraldea munduko txapeldun

A ze korte-de-mangasa Mutuberriarena frontoi laburreko eskuzko binakako finala 22-20 irabazi zutenean. Eta ez dakigu zergatik —ez bait da harritzekoa «España, España» oihukatzen zuen jendillaje hari hala-koa eta baita gehiagokoa ere eskaintzea—, ez dakigu zergatik eserlekutako 'errespetagarria' amorru bizian haserretu zen keinu adierazgarri haren aurrean, ia lepora salto egin arteraino.

Kakalarria eragiten bait du, alde batetik, España-ren izenean pilotan egitea; bestetik, nazioarteko komite olinpikoak Euskal Pilota Federakundea onetsi eta Federazio espainolaren aurrean Euskadiren izenean jokatzeko presiorik makalena ere ez egitea; eta gero gainera pilotazaleak «España, España»-ka txalotzea.

Ongi etorria beraz keinu 'zatarrari' eta baita Iparraldekoek emandako bost urrezko dominako errepasuari.

Mundiala salbatzeko Euskal Federakundeak etsi behar

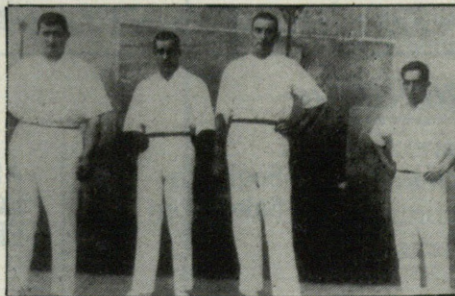
Beti kontu berdinen jira-bueltan ibili beharrak buruko minak sortzen badizkigu ere, zein aspirina hobea Euskal Pilotaren Munduko Hamargarren Txapelketa pikutara bildaltzearena baino? Behin betirako kontuak garbi uzteko bolada heldu bada arraun mundura, eta Oriori espainiar fitxak bétetzearren toki guztietatik ipurdikoak

eman bazaizkio... zergatik ez gurea ere den kirol honetan.

Ostera, Sanbon Euskadiren izenean jokatzen denean, soka-tiran gisa berean, pilotan nola beste kirolean ere halaxe egiteko bolada heldu dela erabakitzeak momentuan gauden arren, kontuak ez dira hain errezak. Eta ez dira hain errezak, ez akaso profesionaltasunari uko egin beharko litzaiokelako, ezta autonomikoki burutu beharreko borroka larria datekelako... naparrak eta iparraldekoak kanpoan utziko genituzkeelako baizik.

Azkenean, irabazle bakarrak aurtengo txapeldunak eta Euskal Federakundeak primizia eman dion ETB izan ditugu. Besteok oro galtzaile, erremediorik gabe, eta baita segituko ere kontuok konpondu bitartean. Ea pilotariak kexuka jarraitzen duten korte-de-mangasak alde guztietatik boteaz, portzierto.

Gorka ARRESE

erronka barik

**Toshack 88,
Azkargorta 86**

EUSKAL futbolzale guztiek gogoratzen dute Erreala ligako txapelketan bigarren geratu zeneko denboraldi hura: Sevillan egin zitzaion agur Errealaren lehenengo liga izan zitekeen hari. Txapeldun moralak izatearen kondarrak besterik ez ziren eskuratu, gineserako errekorrekin batera: auskalo zenbat matx galdu gabe mantentzearena, alegia. Hurrengo urtean aldiz, aurreko urteko dezepzioa Zamoraren azkenengo minutuko gol-botikarekin sendatu zen, Real Madrid-aren gezurrezko garaipenaren ondoko pozezko karraxi eta saltuei masailako galanta emanda gainera. Segidako denboraldian kontuak errepikatzen ziren, Errealak bigarren liga txapelketa eskuratzaren zunean. A!, eta ez ahaztu gorriak eta bi pasata kanporatu zuela ozta-ozta Hamburgok Europako Liga Txapeldunen Kopako finalaurrekotan.

ERREALAK egundoko taldea egokitu zuela ez zuen inork ukatzen. Ez zegoen txuri-urdinen sareak nolanahi zulatuko zituen talderik. Ormaetxeak eskola eta guzti egin zuen taktika mortifero harekin. Eta oraindik ere hamak-hemezortziko kuadrila haren argazkirik ez da Gipuzkoako tabernetan falta. Makina bat jente bada alineazio hura buruz berehala botako dizuna. Baina tira, hau historia besterik ez da, aitonak beste garai haietakoak kontatzen dizkigun batallita haien tamainakoa.

ZE talde hura zahartu egin zen urteen barkamen ezaren zamaz. Eta eraberritzeko sasoiak ailegatu zitzaizkion Errealari, gazteei eskainiz errelebu. Antza, Ormaetxea ez zen ausartzen horretara, eta ezta Boronat ere. Horregatik ekarri zuten entrenatzaile berria... Azkargorta azpeitiarra. Atotxara iritsi eta zozt! Hori duk hori barita-magikoa.

G.A.

Euskararen Alternatiba Herritarra

Euskalduntze alfabetatzean lan handiena
eta HABEtik subentzio kaxkarrena

— ikastaroak —	A.E.K. EUSKARA ZERBITZUAK	— AEKantuz	— Irakasleen erreziklajea —
<u>Euskara negu-ikastaroak</u> Egunero 2, 3, 5 ordu Maila guztiak			
EUSKALDUNTZE . HOBEKUNTZA . ALFABETATZEA			
<u>Material didaktikoa</u>			
24 ziklo karpetak Funtzioak Hormirudiak Ebaluaketak	Segituan Sakontzen	Alfabetatze 400 ordu EGA Ekintzatik komunikaziora	— AEKbidaiak —
Urraspide ...13, Hizkuntz jokoak, Kasetak, ILDOAN erreziklaje gaiak			
Euskara txirringaz — Barnetegiak — Materialeak — KORRIKA 5			

MATRIKULA ZABALIK EUSKALERRI OSOAN

Galdetu zure herriko AEK-n eta eraman zure lagunak

Indar gaiztoak

ARZALLUZ

Indar gaiztoak hartu
milaka adore
gaur bezala zitalak
ziraden len ere
hitzean fin izanda
herrian traidore
ta jarraituko dute
faltso ta dotore.

Hogeigarren gizaldi
da bi mila urte
indar asko dutenak
gizadiei kalte
dirua dan tokian
hartzen dute parte
konzientzi astunak
axolik ez bate.

Indar gaiztoa nondik
zaigu etorria
asko zikindu digu
gure jatorria
behea zapaltzea
da negargarria
horregatik sufritzen
bizi da herria.

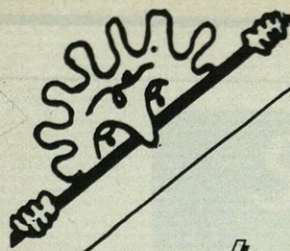
Egurraikin egiten
den arte justizi
hemengo jauntxo eta
dabiltzan polizi
gu baztarrera bota
berak nahi bizi
euskaldunen lurrian
gu gera lenbizi.

Gaur azkar bukatzen da
emandako hitza
egun batean pozik
bestean ekaitza
indar gaizto guztia
gauz ona balitza
gozatuko genduke
munduko bizitza.

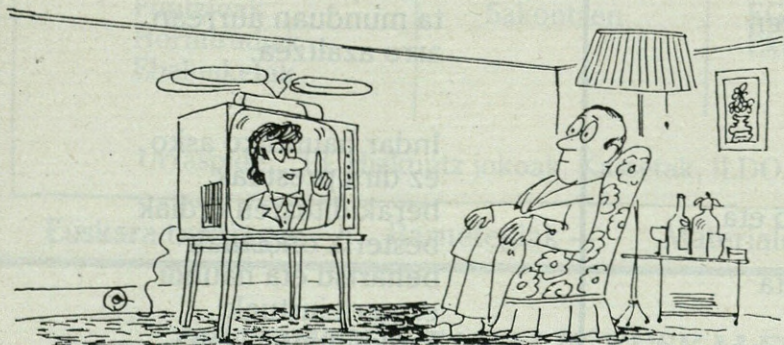
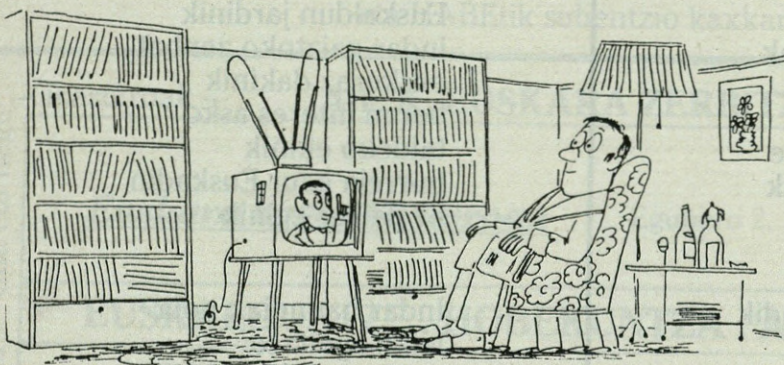
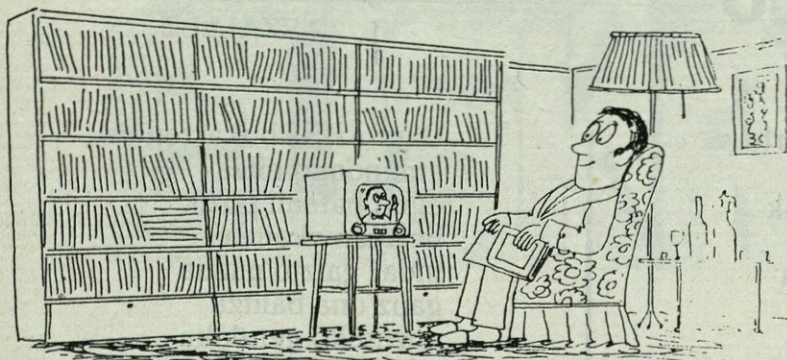
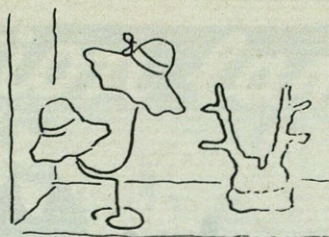
Askok ez dute lantzen
Euskaldun jardinek
indar gaiztoko zenbat
euskeraz dakinik
beren interes asko
taldeko ekinik
horrela gaur Euskadin
ez da zer eginik.

Indar haundiak nola
leike apaltzea
galdu du kale mendi
herri ta etxea
azpikeriaz beti
faltso jokatzeta
ta munduan aurrean
arro azaltzea.

Indar haundiko asko
ez dira prestuak
berak dituzten erdiak
besterik ohostuak
behartsu eta haundi
ez gera justuak
Euskaldunen izena
asko narrastuak.

Jö
ädärä

AZTERKETAN

Filosofiako ahozko azterketa-eguna zuten eta ikasle guztiak dardarka, fakultateko irakaslerik zorrotzena egokitu zitzaiera jakiterakoan.

Arantza, ikasle azkarra izateaz gain «pelota» horietakoa omen zen. Sartzen da azterketa-gelara, eta epai-mahaiko lehendakaria galderak egiten hasten da:

—Esaizkidazu hiru euskal filosofo haundiren izenak. Ea, lehenengoa?

—Zubiri.

—Oso ondo. Ea hurrengoa:

—Unamuno!

—Oso ondo! Ea bada hirugarrena!

—Barka, baina, zein zen zure izena?

OPORRETATIK BUELTAN

Gure kuadrilako lagun bat hitz mote-la da. Aurten, Italian egon da oporretan, eta honela kontatzen zizkigun:

—Ba-ba, i-ikusi di-ditugu, Ve-Venezia-ko pi-piazza di San Mar-Marco, Fi-Firen-zeko palazioak eta ge-gero E-Erroman, Va-Vaticanoa, A-Akueduktoa eta San-San Pe-Pedroren Ka-kapila.

TXORIZOAK

Ba omen zegoen Alegin gizon xe-bre bat, tabernan sartu orduko adarra jotzen hasten zen. Halako batetan, ta-bernariak ziria sartu nahi ziola eta zer-bait prestatzen hasi zen.

Sartu da Mattin —horrela zuen izena— tabernara:

—Kaixo Joxe, egunon, ateraidak beltz bat eta txorixo egosia!

—Hauxe da nirea —pentsatu zuen ta-bernariak.

Sartzen da sukaldera eta txorixoa pa-lillo batekin atera beharrean, alanbre batetan sartuta ateratzen dio.

Hasten da Mattin txorixoa jaten, eta bapatean KLANKA!, alanbrea:

—Aizak, Joxe! Bazekiagu txorixoak egiteko txakurrak eta katuak erabiltzen dituzuela, baina gutxienez lepokoak kendu!

Antisorgailuak txerto moduan

TX ERTO antisortzaile baten lehen saioak burutzen ari dira, EEBBetako Ohio-ko Unibertsitatean, industria farmazeutikoa eta Osasunaren Munduko Erakundeak ere parte hartzen duten lankidetzazabal baten barnean. Esperientzia honetan bederatzi emakumezko antzu aztertuko dira, bederatzi hilabetetan, bere borondatez izena emandakoak noski, eta lehen fase honetan jadanik antzuak diren emakumezkoetan txertoen dituen segurtasuna eta bigarren mailako ondo-rioak neurtu nahi dira.

Lehen fase honek arrakastorik izango balu, emakumezko emakorrak aztertzeari ekingo zaio, txertoak antisorgailu bezala duen eraginkortasuna eta bere iraupena ebaluatu asmoz. OMEren eritiziz, ezustekorik gertatu ezean, txertoa laurogeitahamarreko hamarkadan komertzializatu ahal izango da. Txertoaren lehengai aktiboa haurdun dagoen emakumezkoaren hormona baten zatikia da, erraketa gertatu eta berehala sortzen dena, eta beharrezkoa da haurdunaldiaren hasieran. Txertoa injektatzen denean eragiten den erantzun inunitarioak hormona hori neutralizatu egiten du, ugalketa-prozesua obulu erraldia umetokian ezarri aurretik etena geratzen delarik.

Xabier AGIRRE

kenketa misteriotsua

Hizki edo letra bakoitzari beti zenbaki bera dagokiola kontutan harturik ahalik eta azkarren beheko kenketa osatu behar duzue.

$$\begin{array}{r} A \ B \ C \ 7 \\ - \ 4 \ 2 \ A \ 6 \\ \hline = \ 4 \ C \ 5 \ 1 \end{array}$$

a ze flasha!

ALLO DÉSIR

(1)42.93.39.39

Pintxazo telefonikoak

IRAGARKIA frantsesa izan arren eta Frantzian oso hedaturik egon arren telefono praktika hauetara dedikatutako enpresak, estatu espainolean ere gero eta enpresari ausart ari da honelakoak antolatzen.

Komunitate Autonomoan ere ez dira oraino itzali Garaikoetxeak telefonoa pintxatuta zuela eta sortutako oihartzunak. Areago, Makuak, Retolazak, Arzalluzek, Esnaolak... denek zioten beren telefonoa pintxaturik zutela. Oso praktika zabala eta hedatua bezaraz.

Praktika erraza da eta ez du gastu handirik suposatzen. Frantzian 150 libera kobratzen badituzte ere honelako zerbitzu bat edukitzeagatik, hemen, Euskal Herrian, debalde egiten dutelakoan gaude. Gehienez jota ere telefonoaren markapasoak zerbait gehiago markatuko du.

Frantzian, kontu-korrontearen zenbakia eman ondoren eta zuk nahi duzun emakumea aukeratu ondoren, boz ezti bat jarriko zaizu hariaren bestaldean barruan daukazuena sua pittin bat goxatuko duena.

Hemen berriz ez daukazu ezer eman beharrik: ez kontu-korrontearen zenbakirik ez beste ezer. Horretara dedikatzen diren zerbitzuek badituzte honelako datuak eskuera.

Ez duzu inolako arretarik jarri behar. Hitzegitea daukazu. Nahi duzuna. Zure lagunekin gainera. Zuk kontatu gauzak. Zerbitzu horretakoek entzun besterik ez dizute egingo. Gehienez ere hotsen bat sentituko duzu zure laguna eta bestearen artean.

Hasiera batetan ez dizu ezer berezirik sortaraziko. Ez zara konturatu ere egingo. Halako puntu batetik aurrera Frantziako zerbitzu horietako edozeinek baino gehiago berotuko zaituzte ordea. Telefonoz hitzegindako guztiak gogora araziko dizkizute. Lagun honegatik eta besteagatik galdetuko dizute haragia gero eta beroago jarriko zaizularik.

Badakizu bada, hitzegin lasai lasai telefonoz, untsa berotzeko bidea bait da!

Martin ARANA

SOLUZIOA:
A = 8
B = 6
C = 3

Ximinoa ximino, eta indioa indio

(Euskara goian bego)

ARGIAN, 1.115. zenbakian, D.Z.k agorrilan Pauko Kontseilu Orokorra eta lkas batasunaren artean izenpetu hitzarmenaren berri ematen zuen.

Artikuluaren titularretan ageri bezala, bi maila zeuzkan idazki horrek: berria bera eta honen komentarioa (ikus azpiztitulua «akordio 'historikoa' burutu dute Kontseilu Nagusiarekin»).

Doinu enfatikoze bete komentario honen arintasuna penagarri zait, mingarri ere ARGIA bait da Hegoaldeko prentsan Iparraldeko gorabeherak hurbilenetik jarraitzen dituen. Ala berexen gaituen mugak euskara hutsezko astekari nazional bakarrean ere baditu ondorioak?

Hitzarmen hori «inportante» eta «historikoa» al da? Holakorik erran ote daiteke diru laguntzaren kopurua erizpide bakartzat hartuz eta gainerateko guztien kenketa edo abstrakzioa eginez?

Ximinoak hala nahi luke eta horregatik da ximino. Indioa berriz hara makurtzen eta horretatik geldituko indio.

EZ naiz hemen metodoaren beraren aipamenetan sartuko, nahiz eta erraitekorik balegokeen beharbada. Auzia ez bait da metodoarena baizik eta kultur politikarena. Hona bi ohar argigarri izan daitezkeenak:

— Duela bi urte Kontseilu Orokorrak euskal batasunei subentzioak beheititu batzuei eta kendu zizkien besteei, horietan lkas batasuna:

egun berriz diru andana gaitza ematen dio.

— Aurtun berdin segitu da eta ez zirudien sosik bazenik euskal batasunek daramaten lanaren (gehiago) laguntzeko. Horra non ximinoak ateratzen duen buztan azpian gorde-rik zeukan zero askotako txeketa.

Ba, barkatu bainan eskuzartaka aritzeko gogorik ez dut.

METODO horrek ekarriko duela? Ez nekike erraiteko, baina beste lan batzuek ondorio berak edo gehiago izan zitzaizketen eta ez dira kontutan hartzen. Dirua ematekotan non behar da eman? Non dira lehentasunak? Nork ditu definitu? Noiz?

Izenpetutako akordio hori Kultur Etxearen sortzearen hari berberetik doa, usain eta itxura berdinak sumatzen zaizkio.

Kakaueak eta karamelak zabal-tzen segiten dute, onak bainan ez kakauek, ez karameluek, ez dute haurra aseko eta haziko. Eta berriz ere entzuten ditugu euskal kulturari eman dioten laguntzaren kopuruak goraipatzen, egin behar zen guztia eta gehiago oraino engoiti egina baltute bezala: bizkitartean Seaska, AEK, irratiak, kultur taldeak eta euskara bera laguntza eta mediorik gabe ahal bezala atxikitzen eta irauten.

HEMEN ez da sortzen gure Herria berreuskaldunko lukeen plangintzaren ez asmorik ez eta borondaterik. Betiko tranpa eta zepoetan erortzen gara behin eta berriz. Non debru ikusi da hizkuntza bat berreskuratzen hor zerbait, han beste zerbait eginez, xiloak asmatzen eta tapatzen, galeria libertitzen, esku eta aurpegiak xuritzen?

Soberazkoa al da seriotasun guttienezko bat eskatzea?

Soberazkoa al da eskatzea lehenik egoera soziolinguistikoaren azterketa sakon eta zientifiko bat egitea eta hortik plangintza bat moldatzea, lehentasunak, epeak eta moldeak markatuz? Soberazkoa al da horren eskatzearen eskatzea? Soberazkoa al da erraitea sail guztiak elkartu eta koordinatu behar direla helburu argi batekin —euskalduntzea— eta helburu horren erdieste-ko baitezpadakoa den herri dinamika bultzatu, pertsunen protagonismo antzuak behin betirako bazter utzirik?

BADIRUDI baietz, soberazko dela. Guhaurren buruen izorratzaile izaiteko bokaziorik badukegu euskaldunek, etsaiari opariak eginez eta gainera poz-pozik erreberentzia bizkarra makurtuz.

Badira egunak gutaz desesperatuak bait gara. Horregatik gara behar bada ere beti indio: «pakearen pipa» goxo, luze eta hain tentagarritik tiratu oraino aluzinatzekeo gai garrelako.

Zooetan badago ximino frango, bainan indioak oro ez dira inozo.

(Edo: itsasoan lano dago, Baionako barra-
[raino,
nik zu zaitut maiteago, xoriak bere umeak
[baino])

L. ARROSAGARAI

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.
Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.
Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.
Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.
Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

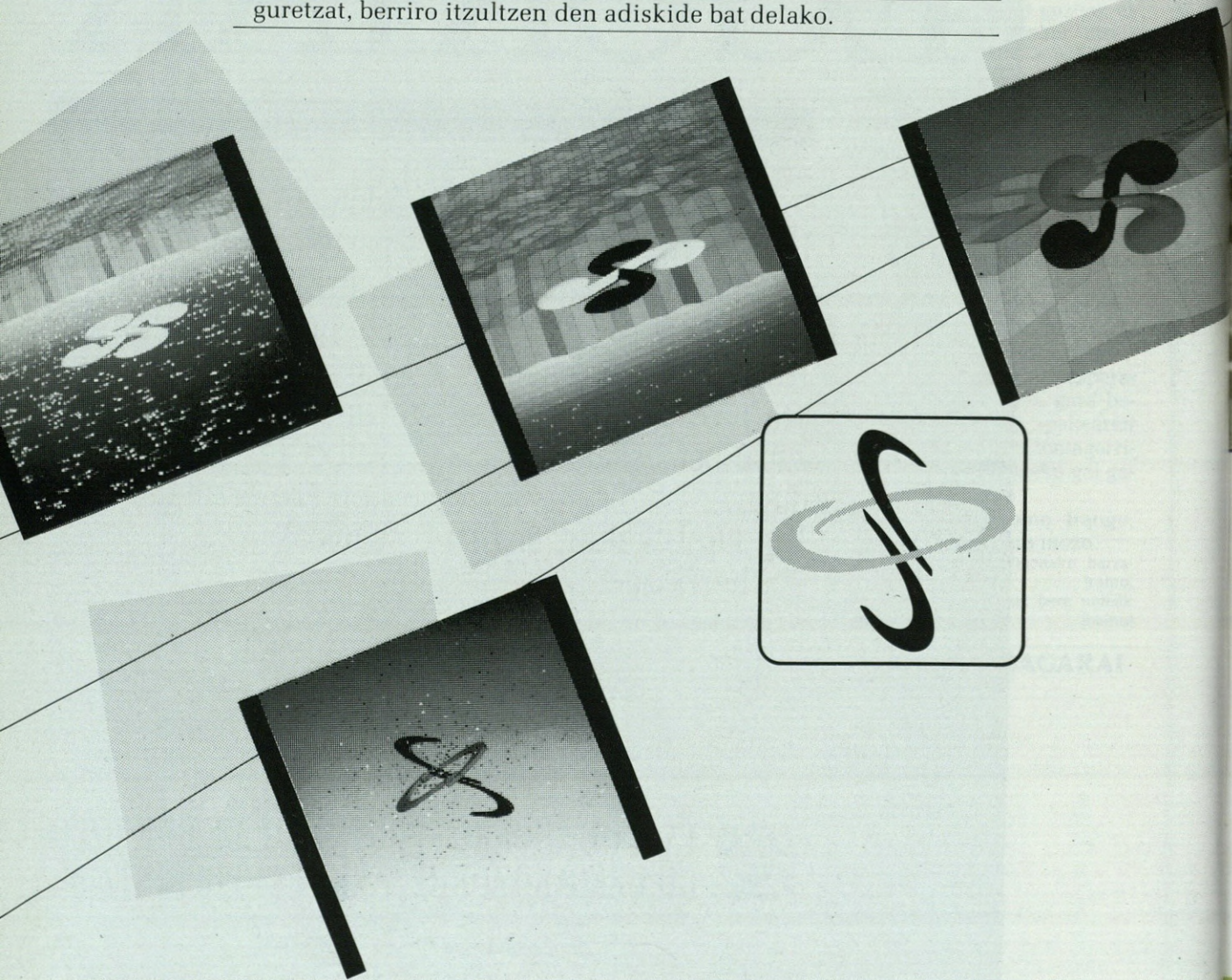
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA